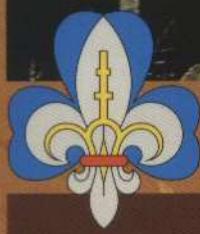

Rovering

...ako hľadanie ciest

Edícia Mikihó zbor

Rovering

...ako hľadanie ciest

© Slovenský skauting
Roverský kruh
Bratislava 2001

Vydané s podporou OSF - NOS

Slovenský skauting
Pražská 11
816 36 Bratislava
© Slovenský skauting

Autor: Peter Jančura - Samorast, Samuel Zubo - Jaso
Lektoroval: Pavel Hrica
Grafická úprava: Martin Brejka
Foto: Vladimír Doliak, Samuel Zubo,
Slavomír Uličný, Ladislav Iždinský
Foto na obálke: Martin Macharik
Tlač: Typoprint plus, s.r.o.
Vydanie: Prvé

ISBN 80-968222-4-1

Obsah

Počiatok ciest	strana 7
Vrstvy nášho textu	strana 10
Zasvätenie	strana 11
Rovering	strana 13
Po čom túží mladý človek	strana 14
Hľadanie ciest	strana 17
Kam kráčajú „iní“?	strana 19
Čo robí rovering roveringom	strana 27
Služba	strana 28
Rover	strana 29
Roverské spoločenstvo	strana 29
Organizovanie roverov	strana 30
Spoločný - skupinový program roverov	strana 37
Program	strana 38
Tradičný program a s ním spojené akcie	strana 40
Akcie pre seba	strana 40
Akcie pre druhých	strana 42
Kde začať?	strana 43
Cesty duchovné, do hlbín	strana 47
Akcia! Začíname...	strana 47
Ako na to?	strana 48
Projekt	strana 50
Pereje	strana 63
Roverská cesta - individuálny program roverov	strana 69
Symbolický rámec roverskej cesty	strana 72
Reálny rámec roverskej cesty	strana 73
Literatúra o roveroch	strana 84
Tútori a členovia realizačného tímu RLŠ	strana 85

Počiatok ciest

Objavovanie roveringu alebo motivácia je všetko

Pred desiatimi rokmi sme obnovovali a zakladali skautské oddiely. Po niekoľkých rokoch nám radcovia, radkyne začali dospevať a nevedeli sme, čo s nimi. Ako ich udržať v skautingu, ako ich motivovať k ďalšej práci. Tušili sme to a na vlastnej koži zažili, že musíme hľadať niečo „nové“. Hľadali a našli sme už dávno známe programové zázemie skautingu pre starších - čaro roveringu.

„V prípade roverov sa fažisko presúva na mladého človeka. Vodca sa postupne sťahuje do úzadia, odkiaľ pomáha svojimi postrehmi, skúsenosťami a vedomosťami. Je to v podstate mladý človek, ktorý si vedome a relatívne samostatne stanovuje svoje ciele a metódy, ktoré bude používať.“

(Z výchovných cieľov SISk - Skautský kruh Programovej rady, 2000)

Rovering je bratstvo života pod šírym nebom a služba. Roveri sú pútnici volných nekonečných cest, táborníci tmavých lesov, schopní starať sa sami o seba, ale práve tak spôsobilí poslužiť iným.“

z knihy R. Baden-Powella pod názvom „Rovering to succes“ z r.1922

O roveringu boli rôzne názory. Od dobrodružne a romanticky ladených, až po skepu. Niektorí z vodcov videli v roveringu útek skautov od zodpovednosti, od práce v družinách a oddieloch. Iní ich možno potichu trpeli, možno na nich sem-tam aj zazerali. No a bola tu (a je) skupinka vodcov, ktorí dokázali roverské aktivity využiť – **zaujať roveringom**, motivovať starších skautov k ďalšej činnosti...

V tejto knižičke = brožúre (*podľa žilinských roverov „brožurže...“*) nájdete akýsi **inšpiromat na činnosť**, ale nie ucelené dokonalé „recepty“. O tajomstvách roverských akcií a tom, ako dobre „postaviť“ program roverskej skupiny, sa dozviete viac na **Roverskej lesnej škole**.

Nenájdete tu ani zoznam akcií pre roverov, ktorých sa máte zúčastniť, pretože rovering to nie je prijímanie akcií, ktoré pre nás niekto pripraví. **Je to aktívne podielanie sa na činnosti** - tvorenie akcií, na ktoré máme chut', alebo ktoré sú potrebné (nie len pre nás), ktoré majú mať vyšší zmysel než len obyčajné „stretko“.

**Rovering je pre mnohých
ludí životným štýlom.
Je búrlivým životom
„v pokluse“, keď nevydržíte
dlho stáť na jednom
mieste...**

Túto knižku sme nenapísali len my dvaja. Snažili sme sa spísať poznatky o roveringu už od r. 1968. Je nielen rozprávaním o tom, čo robí rovering roveringom a kto tí roveri vlastne sú. Je súčasne akousi kronikou, spomienkou na rovering 70-tych a 90-tych rokov 20. storočia. Ale aj na časy veľkých objavných ciest po

planéte Zem, horolezeckých výprav, ktoré končia spolu s druhým tisícročím. To boli korene našich snov. Táto knižka je stopou našich činov, dobrodružných táborov a zážitkových akcií, ktorým môžete dať vy v tomto treťom tisícročí a 21. storočí nové čaro.

Časť textov doteraz vyšla ako Zápisky z lesnej školy, alebo ako príloha Skautských zvestí - **Rovering, Koncepcia roveringu, Roverská cesta a Tri farby roveringu**. Od ich uverejnenia už ubehlo niekoľko rokov a došlo v nich k mnohým zmenám. Niečo však ostalo v platnosti, preto sme to nemenili, resp. len málo. Tých, ktorí už čítali naše texty a poznajú ich „naspamäť“, prosíme o zhovievavost.

Text je určený všetkým skautom a skautkám ...ná(st)ročným a (viac)nástročným. Môže si ju rovnako prečítať mladší, mladý, starý, starší a ešte nevieme ako „starý“ rover. Vodca oddielu, činovník zboru alebo okresu, ale aj člen ústredia. Najlepšie bude, keď si ju prečítajú organizátori roverského života...

**Čo od nás môžete
očakávať?**

„Brožurža“ sa skladá z viacerých vrstiev. Prvá vrstva „na povrchu“ hovorí o tom, čo všetko je a nie je rovering a čo všetko lákavé poskytuje. Druhá vrstva hovorí o zážitkoch, o lákavých príbehoch z dobrodružných kníh, cestopisov, našich kroník. Tretia pochádzza z našich hlbín. Je viac hlbavá a filozofujúca. Pocitová. Bez toho by to nešlo...

Posledné dve vrstvy sú obohatené citátmi mûdrych ľudí. Všetky tieto mudrújúce časti a „cítáky“ sú napísané kurzívou (šikmým písmom).

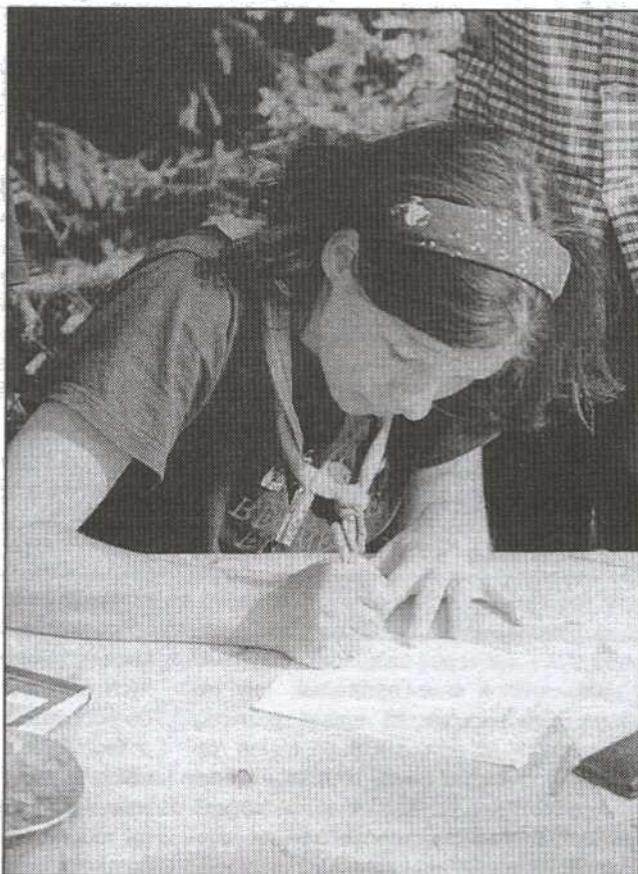
Vrstvy nášho textu

1. rovering - námety na roverské akcie a na chvíle organizovania
2. pocitové etudy, myšlienkové toky na chvíle rozjímania
3. cestovateľské a poznávacie (krátke) eseje na chvíle motivácie a hľadania nápadov

Knižička je popretkávaná myšlienkami, ktoré nás napadnú vtedy, keď cítíme a vnímame lákavú skutočnosť jasných zvukov a očiam lachiacu sýtosť farieb. Sú v nej chvíle strávené nad cestopismi a dobrodružnými knihami. Nad vlastnými denníkmi z cest a večermi spomienok... Našimi inšpiromatmi, čo nám rozsvecujú oči pred bránami dalekých cest.

Nechajte sa aj vy unášať týmito obrázkami, číepkami príbehov. Sú ako okno na kostole - vitráž, ktorá sa skladá z množstva farebných skličok. Našich nádejí...

Rovering je pre nás osobným, skutočným zážitkom. Máme za sebou roky cest... o nich je tento text. Ten svoj si ale musíte napísat sami...

ZASVÄTENIE

**Človek si musí vybrať,
a nie prijať svoj osud.**

z knihy Piata Hora od Paola Coelha, 1999

Hory karpatské

Celkom nedávno sme boli v karpatských horách – ale nie na Slovensku, ale v Rumunsku. V divokej roklíne pohoria Munti Apuseni. Bola už tma, nad hlavou sme mali divadlo hviezd, nedaleko hučala rieka. Matný jas mesiaca ju osvetľoval, bolo vidno vyčnievajúce skaly, strieborné chrby vína a namiesto brehov obrovské skalné útesy. Belavé skaliská sa v nočnom pološere týčili až po spodné okraje oblohy. Akoby na nich ležali všetky hviezdy.

Dostať sa k nim znamená niečo pre to urobiť. Zaviedli nás tam rumunskí skauti. Cestou, ktorú by sme bez nich nenašli.

Pocitil som hlbokú bázeň. Nad tými obrovskými skalami, nad riekou s jej divokými brehmi. Stretli sa tam miesto a čas. Miesto, ako skoro neskutočné Božie dielo a čas, ako nezabudnuteľný okamih, ako možnosť byť pri tom. Bolo to ako stretnúť šťastie. Pocta chvíľam, ktoré sa zrodia z uplynulých podvečerov a neustále prítomných belavých vápencov. Z plynutia vody a času. Bolo to ako odmena a vôbec som nemal pocit, že to, čo vidím, a to, čo zažívam, je všedné.

Čas a miesto sa stretli na malú oslavu pre naše oči. Akoby nás roklina chápala a zvuk rieky nás vŕtal svojou melódiou. Vítajte skauti. Welcome... Nice people...

Rover znamená pútnik – ten, kto je na ceste

Rozmysli si, čo urobíš. Máš vždy nekonečné množstvo možností. Môžeš napríklad zvoliť pohodlie alebo naopak, nebezpečnú cestu. Môžeš zvoliť nehybnosť na jednom mieste alebo naopak, pohyb a chôdzu a kráčanie do diaľav. Ktorá z tých-

to predstaví ta láka viac?

Ostať na mieste, alebo niekam, do niečoho ísť? Pohodlie - nepohodlie?

Sú dva druhy ciest - prvá je vonkajšia, druhá je vnútorná

Ked' cestuješ niekam ďaleko, ideš do neznáma a pocituješ lákanie a strach. Keď cestuješ nikam, ostávaš blízko, si možno bližšie, než sa zdá. Thoreau povedal, že: „Kamkolvek odídem, znova dôjdem naspať k jazeru Walden, k miestu, ktoré som opustil.“

Vonkajšia cesta znamená vzdialovanie, diaľky, nekonečno ciest

...všade okolo nás je priestor. Priestor má svoje rozmary a vzdialenosť. Môže byť vizuálne ohraničený, uzavretý. Napríklad miestnosť alebo lúka uprostred lesov, divoká, hlboká roklina. Priestor môže byť voľný, do ďaleka otvorený. Ohraničený len vzdialenosťou siluetou pohoria. Môže byť krajinou. Priestor môže byť aj oblohou. Nekonečnou scenériou bez hraníc.

Čím je priestor väčší, tým je pre nás nepochopiteľnejší. Napríklad zdánlivо nekonečný priestor vesmíru. Nočná obloha ako prevrátené dno tajomnej nádoby. Tam sú hranice našich možných ciest. Je to ďaleko? Ale je to skutočná hranica?

Vnútorná cesta znamená nevzdialovanie, ale cestu do vnútra, do hľbky, hľbanie

...do toho, čo je v nás. Je to naše vnútro, nie fyzické, ale duchovné rozmary -

vedomie a poznanie, ezoterika, viera... Čo je rozmerom týchto cest? Asi vnútorná hĺbka. Je ako studňa, ktorá sa zužuje až na nepatrny bod. Bod, ktorý už nemá rozmer. Malý, maličký. Čím je priestor menší, tým je pre nás nepochopiteľnejší. Doň už nedokážeme ísť. **Tam končia hranice našich cest?**

Je to vzdialenosť a hĺbka, ktoré ohraňujú naše predstavy a reálny rozmer cest? Myslím si, že nie. Medzi nimi je nekonečné množstvo variant, kombinácií a príležitostí...

...a pokiaľ ide o nás, nesmieme sa už myšľou sústreďovať iba na seba, musíme trochu menej podliehať čisto ľudským hľadiskám a získať takú sebadôveru, akú má skala a oceán, z ktorých sme stvorení.

Robinson Jeffers (1887-1963)

METHODOS = po grécky znamená cesta
METÓDA je spôsob, ako na niečo prísť
CESTA je spôsob = metóda, ako sa stať roverom

Rovering

Roveri a roverky (rangers) sú skauti a skautky, ktorí dosiahli vek okolo (15) 16 - 18 rokov a majú záujem pokračovať v aktívnom skautovaní. V Anglicku sa dnes (od 70. rokov) roveri volajú *venture scouts - odvážni, nároční skauti*.

Oficiálne sme roverský vek podelili asi takto:

- miladší (dospievajúci) roveri - (15) 16 až 19 rokov
- starší (rano dospelí) roveri - 19 až 22 rokov
- roveri „dospeláci“ - 22 až 40 rokov
- oldskauti - tiež roveri - od 40 až do omrzania...

Pre úvodné, tovarišské cesty je vhodným vekom 16 - 17 rokov. Pre náročný, samostatný roverský program, ozajstné roverské cesty, je vhodnejší vek dospelosti nad 18 rokov.

Najcennejšou skúsenosťou vývoja roveringu na Slovensku je poznanie, že podstata roveringu nie je v tom, že sa vytvorí náhodná skupinka starších skautov, ktorí sa sem-tam stre-

távajú, sem-tam niečo urobia. Podstata je v tom, že **sa stretnú kvalitní ľudia a prežívajú kvalitné akcie**. Čo to znamená? Robiť niečo podstatné. Nenudí sa, nebyť odkázaný na druhých. Nepodľahnuť lacným lákadlám virtuálnych hier, nehybnosti pri počítači, či prázdnemu vzrušeniu pri televízii... **Roveri si svoje dobrodružstvá vytvárajú sami**. Hľadajú, tápaljú. Nie vždy sa im to darí a nie vždy všetko vyhrajú. Ale čo je dôležitejšie - je v nich život. Životodarná miazga nápadov a často bláznivých podujatí. Vitalita našich predkov, ktorí nevediac, kam idú, osídlovali dovtedy neznáme končiny hornatých Karpát.

Rovering je zameraný na zmysluplnú činnosť roverských skupín - na rozvoj osobnosti a praktické naplnenie hesla SLUŽBA.

Rover je ten, komu je už vodca partnerom, nie poručníkom. Keď je treba, pomôže mu, ale v samotnej podstate je už samostatný a vie si sám zorganizovať skautské akcie.

Privri oči a nechaj sa viesť svojimi túžbami. Čo to bude predovšetkým?

Po čom túži mladý človek?

Túžime po kamarátoch a zážitkoch

Z kamarátov sa môžu stať priatelia, braťa. Zo zážitkov sa stávajú nezabudnuteľné spomienky. Ako túto predstavu naplniť?

Nechceme nudu

Musíme prekonáť vlastnú pohodlnosť a lenivosť a vzchopíť sa. Niečo pre seba a pre ostatných urobiť! Byť aktívni....

Nechceme samotu

Samota formuje osobnosť. Nie je však každodennou potrebou. To, čo potrebuje-

me neustále, sú ľudia okolo nás. Zmyslom ľudského života je starat sa o niečo a o niekoho. Byť niekomu na očiach a byť mu užitočný... S kým sa budeš porovnať? Určite nie s kameňom pri ceste, ale budeš hľadať ľudské vzory. Priateľov, ktorí niečo dokážu....

Láska

„Všetci nám môžu závidieť, vravia, že lásky dávno niet... Všetci nám môžu závidieť, že ťa mám rád... **OSTAŇME TAKTO CHVÍLKU STÁŤ, NA VŠETKO KRÁSNE MÁME ČAS...** ostaňme takto chvíliku stáť, veď ťa mám rád...“ - slová z filmu *Fontána pre Zuzanu*. Je to tak, túžite po nej... Hravá a lákavá,

„A čo by som ľudskými jazykmi hovoril, aj anjelskými a lásky by som nemal, bol by som iba cvičiacim kovom a zvúčiacim zvonom. A čo by som vedel aj prorokovať a znal všetky tajomstvá a mal všetko možné poznania a čo by som mal takú vieri, že by som hory prenášal a lásky by som nemal – nič nie som. A čo by som rozdal všetok svoj majetok i telo dal spáliť a lásky by som nemal, nič mi to nepomôže.“

Láska je trpezlivá, láska je dobrotná, nezávidí, láska sa nevypína... Nie je neslušná, nie je sebecká, nerozčuluje sa, nerozmýšľa zle: neraduje sa z neprávosti a teší sa s pravdou. Všetko znáša, všetkému verí, všetkého sa nádeja, všetko pretrpí... Láska nikdy neprestane, kdežto proroctvá pominú, jazyky umíknutia, poznanie sa pominie...“

Pavol z Tarzu, Prvý list Korintanom, kap. 13 (Hymnus lásky)

ako vlasy vo vetre. Láska, ako najvyšší cit človeka ...ku človeku ...k Bohu. Bez nej vyschnú všetky studne a namiesto vody ich zapĺňa slzy horkosti ... a (niektorí) dospelí akoby tomu prestávali rozumieť.

...poznám vaše tajné želania. Kdesi v každom z nás je rozlomená pečať. Rozlomená pečať sa v gréckine prekladá ako tajomné slovo - **symbol**. Polovica pečate má druhú polovicu. Tam, kde sú zlomené, je ich totožnosť. Dve polovice, ktoré do seba zapadajú. Zámka a klúč. Noc a deň. Smútok a radosť. Sila a neha. Muž a žena... Hľa, nevyrieckuteľné tajomstvo...

Bohužiaľ, mnohí ľudia o láske hovoria ako o vybranom jedle, dráždivých korenach, výnimočne pekných šatách, vysokom plate a skvelom spoločenskom postavení. Ako o niečom výnimočne skvelom... Ako o šľahačke na torte alebo hrozienku na tej šľahačke.

Pritom podstata lásky je v niečom úplne inom. V spájaní a vzájomnom dopĺňaní, schopnosti otvoriť svoje vnútro a prijať doň modrú oblohu, smútok bližného, lesk jeho očí... Prijat strach a tajomstvá a túžby a dlžoby niekoho, kto nám prejaví rovnakú

dôveru. Je o odovzdaní a dôvere a schopnosti podeliť sa o všetko dobré a zlé.

My starší sme tým prešli, len si nevieme úprimne priznať, že život nie je o víťazstvách. Je o schopnosti prežiť každodennú všednosť, tak aby v nás bol väčší podiel pokoja než strádania...

Viera

Nemôžeme mlčať, keď potrebujeme niečo viac, ako je ticho.

Hovorme o **viere k Bohu**. Otvorene sa vracajme ku prameňom a podstatám, z ktorých sme zrodení. Nebráňme sa, aby do našich sŕdc preniklo svetlo...

Na našich táboroch sme sa často rozprávali o tom, čo kto verí a v čo kto verí. Ako to cítme a aký máme názor (vzor). Nevyhýbali sme sa nikdy týmto tématom, aj keď sme „názorov rôznych“. Jedni sú hlbočí kresťania, iní sa necítia byť viazaní na „teizmus“, na vieri v Boha. Bolo by veľkou škodou uzavrieť túto kapitolu milcaním. Nedozvedieť sa o krásnych príbehoch z Písma. O pravdách, ktoré platia tisíce rokov. Nemať možnosť poznať aspoň časť

bohatstva, ktoré predstavuje kresťanská orientácia európskej kultúry. Viera je na počiatku nášho vedomia celostnosti ku všetkému stvorenému. Môžeme ju chápať aj ako bránu pokory a cestu vyššieho vnímania.

Samostatnosť

Tu, do mnohí dospejí menšia rast, nechápu, je niekedy až prekvapujúce odmietanie a vzdor mladých ľudí. Často sice nevyberanými spôsobmi, ale predsa len naliehavo, sa snažia „tinedžeri“, čiže „nástroční“ a o málo starší, prejavať svoju vôľu.

Naša spoločnosť a školstvo sú založené viac na príkazoch, zákazoch a obmedzovaní, menej na slobodnej vôle a rozvíjaní tvorivosti. **Mladí ľudia sa usilujú o svoj svet a nevedia, z ktorej strany ho majú nájsť.**

To sa často prejavuje ako odpor voči autórám, učiteľom, voči rodičom. Je z toho mnoho nedorozumení. Čažko povedať, kto má pravdu, či racionálni dospelí, alebo senzitívni mladí. Jedni sú v pozícii, druhí v opozícii.

**Podstatou dospelosti
je načúvanie, prijímanie
a akceptovanie.**

Spear, 1995

Skauting

...má tú výhodu, že sa v ňom stretávajú mladí, starší, stredne starí a starí. Často sa nám stáva (mladým a starším), že sa spolu stretнемe a dlho debatujeme. Prebdieme spolu časť noci. Vigília. Z hláv sa nám rojí množstvo naliehavých myšlienok

a otázok. O pravde, o čistote, o sklamaniach, o vlastnom úsudku. Zaujímavosťou veku pred a tesne po dvadsiatke je snaha o samostatnosť a súčasne silné väzby na tradičnú rodinu. Je to svet čistých predstáv a myslí, nezaťažených predsudkami. Vek neistôt a hľadaní. To všetko chce čas. Mať právo na zlyhanie a mať právo včas povedať prepáč. Mať právo na svoj svet a *spravedlnosť je jeho hľadanie. Tu, do sej sú horiv* slovenskom filme Medená veža: „Túžime po tom, dosiahnuť pokoj pre naše duše a spravodlivosť pre naše skutky...“

A ešte jedna vec. Najťažšie na dospelosti je byť neustále sám sebou. Väčšina životných situácií nás neustále strká medzi mantinely, konvencie, nepravé prikázania. Byť sám sebou, byť autentický a mať svoju neopakovateľnú tvár. O to by sme sa mali usilovať.

Dospelosť

... ale to je ďalší príbeh!

**Mladý môžeš byť iba raz,
ale nezrely môžeš byť naveky.**

Andersova axióma, z nepreberného bohatstva Murphyho zákonov

+ citát zo vzkriesenia

Potrebuje nás niečo, čo nás zdokonalí...

Cesty umožňujú niečo zažiť. To, čo potrebujeme, sú situácie, ktoré nám nastolia nie ľahko riešiteľné problémy. Príležitosť konfrontovať svoje sily. **Čo vlastne dokážem?**

Skauting umožňuje stretnutie mladých ľudí, chlapcov a dievčat, ktorých spája

niečo iné, — než je nuda a nečinnosť. Samostatná zmysluplná činnosť. Kvalita spoločne stráveného času. Motívacia, ktorá nie je povrchná, ale nás láka do hlbín a do diaľok. Tým sa môžeme lísiť od inak navonok podobných skupín rovesníkov. Láka nás to, čo nás ozvláštnuje. Láka nás nevšednosť zážitkov a chvíľ, ktoré sa stanú našou pamäťou.

Jadro a škrupina

Kedysi dávno, za čias socializmu, sme robili jednu zoznamovaciu hru. Každý mal povedať, čo sa mu vidí v živote dôležité. Jedno dievča povedalo:

„Zdá sa mi, že keď stretávam ludí, ako by sa skladali z obalu, či škrupiny a vnútorného jadra. Obal je navonok. Ten sa tvári a na niečo sa hrá. Jadro je vo vnútri, to, čo v sebe skrývame. Je úprimné a nič sa nehrá... V bežnom živote sa bohužiaľ

najviac stretáva obal s obalom. Ja by som chcela, aby sa stretli naše jadrá. To, čo je v nás, čo je vo vnútri.“

Po rokoch som stretol toto dievča. Dnes je vydatou ženou. Príhodu, o ktorej som vám rozprával, si nepamätala. Jej cesty ju odviedli inam. V krásnej chvíli spoločného ticha prenikla do nej atmosféra nášho stretnutia a úžasná myšlienka, ale nepreniklo do nej trvalé poznanie. Mala však v živote krátke a dôležité okamih, keď zazrela viac, ako jej dnes ponúka všedný deň. Dala nám slová ako vytesané do žulového kvádra.

Rozdiel medzi anjelom a človekom je v tom, že anjel je viac zvnútra a človek viac zvonku.

To povedalo malé dievčatko Anna a jej priateľ Finn o tom napísal celú knihu...

Nás, skautov a skautiek, je na svete 35 000 000! To je číslo ako hrom.

Skauting samozrejme nie je samojedný a najdokonalejší. Byť skautom neznamená automaticky kvalitu. Kvalitu dosahujeme iba svojou usilovnosťou a aktivitou. Ale aj spontánosťou a neustálou chuťou po zážitkoch a pekných chvíľach. Pozrime sa teraz do vlastného zrkadla a porovnajme to, čo robíme ako skauti a roveri...

Kam kráča skaunting dospelých a rovering?

Súčasný vývoj roveringu by sme mohli charakterizovať ako smerovanie dvoch

hlavných ciest:

- **Prvou možnosťou**, ktorú máme, je jednoducho pokračovať v tom, čo nám vodca a oddielová rada pripravia. Nechať sa viesť. Prvprístupnosť roverskej činnosti každémá možnosť predpokladá určitú nenáročnosť a predovšetkým skupinový program, určitú obecnú u. Nie veľkú zložitosť programu a nie veľké nároky, ale predsa len stály záujem o skautský život.
- **Druhou možnosťou** je hľadanie nových ciest! Samostatnosť a vlastné aktivity roverov, jedincov a roverských skupín. Druhá možnosť predpokladá určitú vyššiu náročnosť a individuálny rast. To nie

je možné bez určitej výdrže až výberovosti.

V týchto dvoch odlišnostiach netreba hľadať rozpor

Obidve tendencie sa môžu navzájom parádne dopĺňať, ved vyvierajú z vnútornnej potreby mladých ľudí. Na Slovensku sa vyvinuli obidve formy. Zatiaľ je relatívne silnejšia komorná forma. Porovnajme obe tvrdenia. Obe tendencie sa líšia ponimáním možností vývoja každého skauta:

- **roverom sa môže stať každý skaut bez vysokých nárokov. Rovering bez náročného výberu.** Je pokračovaním skautských činností na základe súhlasu so skautskými ideami. Predpokladá, že skauting nás neustále oslovuje svojou hodnotovou orientáciou a príležitostami na zmysluplnú činnosť.
- **roverom sa nemôže stať každý skaut. Môže sa ním stať len ten, kto je ochotný nastúpiť a zdolať Roverskú cestu.** **Rovering ako výber.** Rovering je chápany ako postoj. Predpokladá špecifický a širšie rozvinutý individuálny a skupinový program. Ten sa napĺňa zdolaním náročných kritérií a nárokov. Je dôkazom schopnosti a úsilia...

Na niečo sme zabudli?

Áno! Obidve cesty možno pomiešať do nového „programového koktaillu“.

Skúsme prirovnáť tieto tvrdenia, či snahy (tendencie), ku rieke. Rieka má svoj prameň, svoje počiatocné štádium meandrovania potôčika, až dozrie v silný prúd. Prídu vodopády, stupne a divoké úseky

nebezpečných perejí. Potom sa rieka zrazu ukludní. Zmohutnie, priberie ďalšie prítoky. Plynie vo svojich brehoch, širokým korytom sa jemne vlní krajinou. Ako mohutný prúd sa prediera ku svojmu cielu, kde úplne zanikne v nekonečných masách mor-ských vln.

Čo nám to pripomína? Prameň = vstup do oddielu a sľub, meandre = hranie vŕcat a skautov, vodopády = roveri, prúd rieky, vlniacej sa rovinou = oldskauti. More ako koniec ciest. Niečo sme predsa len vynechali! Pereje. Nie sú ani vodopádom, ani pokojným prúdom. Sú niečím ako prechodom od nepokoja neprebádaných, nebezpečných ciest k pokoju vyšľapaných chodníkov a „asfaltových ciest“.

Skauting ako poslanie

Nesmieme však zabudnúť ani na tých, ktorých program nie je už hrou. Skauting (a rovering) sa môže stať poslaním, životou náplňou. Skaut sa môže stať skautským činovníkom. Vedie oddiel alebo sa niejako podieľa na fungovaní organizácie. Má na starosti zbor, vedie pokladňu, zháňa peniaze. Je inštruktorom lesnej školy a odovzdáva svoje skúsenosti. Pre dospelých je to príležitosť, ako vo voľnom čase konať niečo užitočné. Ale niekedy je to veľa chvíľ strávených nad tvrdou pracou, účtami, koncepciami, stavbou tábora... Čas ako obeta.

- **Stane sa aj to, že odídeš?** Časť skautov skauting naplní a nič nové, či podnetné, v ňom nenachádzajúc, odchádzajú.
- **Stane sa aj to, že ostaneš?** Časť skautov a skautiek pokračuje v činnosti aj v ranodospelom a dospelom veku a stane sa činovníkmi atď.

Časť skautov sa dlhodobo a cieľavedomie venuje roveringu. Tí, ktorí sa k roveringu hlásia, sa spravidla venujú spoločnému (hodnotnému) programu roverskej skupiny. Časť sa však môže rozhodnúť pre náročnú individuálnu cestu sebavýchovy. Spoločným rámcom je rovering, program starších skautov so širokou paletou príležitostí a ponúk na sebauplatnenie. Jeho súčasťou

je užitočná pomoc skautskému hnutiu v rôznorodých formách.

Určite vás napadlo - vedť to môže byť všetko úplne inak. Áno! Každé triedenie skrýva v sebe nebezpečenstvo zaškatuľkovania. Akúsi „šupládľu“, kde veci už nie sú také, aké sú, ale vyzerajú ako uskladnené hranaté škatule. Dobre teda, aké sú dalšie možnosti?

Kam kráčajú „iní“?

Dielňa

Ako malý chlapec som chodil na prázdniny do Martina ku starým rodičom. Martin bol vtedy iný ako dnes, trochu archaickej a dýchal atmosférou malého mestečka. Cestou ku starkým bola kováčska dielňa. Rád som pozoroval, ako pred ňou podkúvali kone. Ked' som získal odvahu, nazrel som aj do vnútra. Bola tam dlhá, tajomná miestnosť. Kováčska vyhŕňa, kadejaké náradie, nádherná vôňa dreveného uhlia a tajomné pološero. Obdivoval som fortier majstrov a ich učeníkov – tovarišov. Ako sa zohli ku krásnym koňom... Súhra človeka a zvieratá. Baletné predstavenie, zvonenie podkov a šikovné pohyby kováčov...

Dielňa ako sa patrí. Tajomstvo nepoznaného a tajomstvo znalostí odovzdávaných generáciami...

Pohľad do dielne vždy očarí dušu každého chlapca. Pozrime si teraz aj na iné ako „skautské dielne“. Ako to robia iné organizácie a združenia. Nielen na poučenie, ale hlavne na inšpiráciu. Čo ak je tam je niečo, čo zaujme aj našich?

Trochu história nikoho nezabije

Organizované, neskôr aj spontánne formy pobytu v prírode môžeme nájsť už koncom 19. storočia. Väčšinou to boli telesné, alebo skôr telocvikárske aktivity bohatších vrstiev. V roku 1901 sa sformovalo v Nemecku hnutie *Wandervögel* (Stahovaví vtáci). Filozofia tohto hnutia je aj dnes aktuálna. Pre nás je dôležité, že tam niekde možno hľadať prvé klíčky a námety pre budúci skouting. *Wandervögel* sa venovali cestám na vidiek, poznávaniu prírody, ľudovým stavbám a umeniu. V roku 1913 sa sformovala prirodzená metóda „*méthode naturelle*“, formovaná Hérbertom (1875-1957). Vychádzala z cvičení a hier. Neskôr ovplyvnila a podnietila vznik iných podobných koncepcií.

Aj v Čechách a na Slovensku vznikol rad organizácií, ktoré sa venovali telesnému rozvoju. Sokol, Orol, Robotnícka telovýchovná jednota a pod. Zaujímavý bol vznik spolkov, zameraných súčasne na telesnú výchovu a duševný rast, vla-

stenectvo a všeobecný rozvoj človeka vo voľnom čase. Na skrášenie miest. Primát však ostával v aktivitách telesného rozvoja a spoločenských činnostíach.

Koncepcie výchovy vo voľnom čase s pobytom v prírode sa formovali postupne. Koncom 19. a začiatkom 20. storočia vznikli organizované (dobrovoľné) formy pobytu v prírode vo voľnom čase: **woodcrafter**, (nás) **skauting**, **tramping**, neskôr **zálesáctvo**. **50. roky** boli typické tým, že voľný čas bol ponímaný predovšetkým ako oddych po vykonanej práci. Významná zmena nastala v **60. - 70. rokoch**. Bol to nástup komerčnej, konzumnej orientácie voľného času. Mŕtvanie peňazí. Trochu inú orientáciu malo **koncipované dobrodružné prostredie**. V severských štátach sa preň budovali špeciálne športoviská. V **80. - 90. rokoch** už prevláda „blahobytný konzum“. Človek chce voľný čas uvedomele a intenzívne prežívať. Prežívanie a stupňovanie zážitku stojí v centre pozornosti. Sprievodným znakom je masová turistika a všeobecné cestovanie po raritách, atrakciách na celom svete.

V súčasnosti je obľúbený **triping** - rekreačné, zábavné okružné cesty. **Koncom 80. rokov** zabezpečujú cestovné kancelárie na svojich akciách program (napríklad na lodiach s dlhou plavbou) pomocou špeciálnych zabávačov - animátorov. Ich úlohou je ponúkať a realizovať rôznorodé aktivity. Dnes, **koncom 90. rokov 20. storočia** a začiatkom **21. storočia**, majú viaceré rekreačné strediská aj u nás na Slovensku vlastných **animátorov** programu (animácia po latinsky znamená oživenie, danie do pohybu). **Súčasná doba** je typická aj špeciálnymi, nebezpečnými športami ako je napríklad

rafting, **bungee jumping**, **paragliding**, **surfovanie** a iné „adrenalinové špeciality“, alebo špecificky náročné a špecializované športy - **horolezectvo**, **skialpinizmus**, **výkonnostná turistika**, **dialkové pochody**, či na poznávanie orientované **jaskyniarstvo (speleológia)**. Špecifickou spontánnou a neorganizovanou formou pobytu v prírode sa stal **tramping**. Vznikol a rozvíjal sa po prvej svetovej vojne (1918) v Čechách, neskôr aj u nás.

Organizované formy v **rokoch 1950-1989**, počas socializmu, boli obmedzené na oficiálne schválené organizácie ČSM, neskôr SZM - Socialistický zväz mládeže, či SZOPK. V Čechách sa v 70. rokoch formovala **Prázdninová škola Lipnice**. Bola a je známa svojím intenzívnym rekreačným režimom a progresívnymi, náročnými programovými prvkami. Prázdninová škola Lipnice vznikla v roku 1978. V 80. rokoch výrazne ovplyvnila vývoj tzv. **prázdninovej pedagogiky**, to znamená pedagogiky voľného času. Dlhé roky bola diaľnou koncepciou a nových hier pre mládež a dospelých. Od roku 1992 je priradená ku systému „Outward Bound“. Teraz sídli v Doubravici u Chotěboře. Na Slovensku je podobne zamerané **Štúdium zážitku** v Bratislave.

Začiatkom **70. rokov** vzniklo v Čechách environmentálne orientované hnutie pracovníckych a programových aktivít **Brontosaurus**. Bolo motivované myšlienkom „**Brontosaurus to neprežil**“, ako memento pre pomoc zlepšeniu stavu životného prostredia. Na Slovensku využíval pozitívne aktivity SZOPK - **Slovenský zväz ochrancov prírody a krajiny**. Okrem iného bola jeho významnou aktivitou rekonštrukcia pamiatok (Kvačiansky

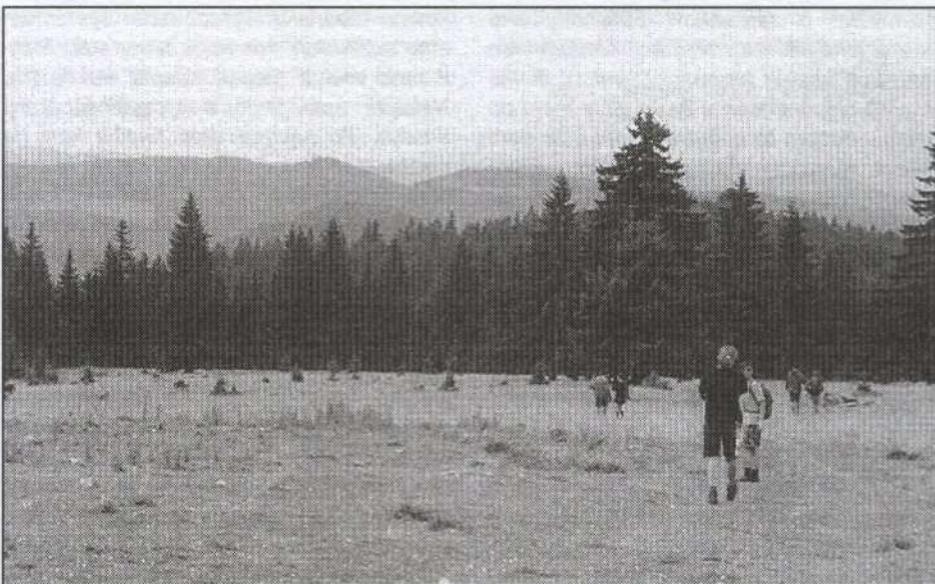
mlyn, Vlkolíneč a pod.). Bol šíriteľom pozoruhodnej myšlienky „ostrovov pozitívnej deviácie“. Deviácia znamená odchýlka. Znamenalo to vytvorenie spontánnych aktivít, nezávislých na komunistickej moci, ktorých orientáciou bolo žiť svojím vlastným životom. Organizácia **Strom života** vznikla v roku 1983 na pôde bývalého SZM, pôvodne ako sútaž (1979) na skvalitnenie životného prostredia. Dnešný ráz však Strom života dosiahol až od roku 1983/84, keď sa stal nositeľom špecifických ochranárskych aktivít. Formou táborov Stromu života a pracovných aktivít sa významne podieľal na záchrane a rekonštrukcii kultúrnych a technických pamiatok. Najvýznamnejšou akciou bola záchrana Čiernobalockej lesnej železničky, nasledoval vodohospodársky systém Štiavnických tajchov, Spišský hrad, Kláš-

torisko, Skanzen Martin... Mnoho z tvorej dielne inštruktorov Stromu života je platné a živé dodnes...

Z uvedených organizačných foriem sa vyvinuli špecifické výchovné koncepcie voľného času a pobytu v prírode:

Turistika (franc.)

je šport, viazaný na pobyt v prírode, pre dovšetkým v horách. Obykle ju chápeme ako peší pochod v horách. V súčasnosti sa turistikou myslí aj cestovný ruch a rekreačný pobyt v zahraničí. Prvé turistické spolky vznikli v 19. storočí, slúžili na organizovaný pobyt na horách. V Alpách sa formovali špecializované strediská, stavali sa prvé turistické chaty. Odtiaľ sa turistika šírila aj ku nám, najprv do Vysokých Tatier,

potom do ostatných pohorí. Dnes turistiku chápeme ako športovú disciplínu pohybu a pobytu v prírode, turistické prechody pohorí, vychádzky a tematické výlety. Z náročnejších foriem turistiky sa v 80. rokoch vyčleňujú diaľkové pochody (nad 60 km) a vysokohorská turistika a horolezectvo.

Tábor pri Hučiacej rieke

Končí nám deň. Je už pol desiatej večer. Rieka spieva svoju melódiu a za celtou je podtatranská príroda. Nebudem hovoriť, že je to krásne. Spomeniem si na pohľad na Kriváň a Roháče, na skaly, čo vyzerajú tak modro a „rôznohrano“. Na stromy, ktoré sa sice zle kreslia, ale dobre obdivujú. Na pocit, ktorý vytvára samotná existencia, tu medzi nebom a zemou a vodou a prírodou.

A potom zaspím blažený a znova budem rozmyšľať o zálesákovi Setonovi, ako mizne jeho silueta v diali a v temnom lese sa stratí všetok tábornícky svet. V diaľke možno plápolá oheň a zvuky gitár znejú do diaľav. Budem to počuť a poviem, že som skaut. Navzdory všetkým chvíľam, ktoré zastrú krásne večery a spomienkam, čo robia z chlapcov chlapa.

A viem, že budem ráno hovoriť, že sa mi to prisnilo. Lebo cez deň človek vidí a cíti a večer spomína a bde...

**zápis z kroniky Royovej roverskej osady,
18.VII.1972**

Woodcraft (lesná múdrost)

obsahuje zálesáctvo, tábornícke zručnosti, poznanie prírody a múdrost prírodných národov. Woodcraft založil v roku

1902 Ernest Thompson Seton (1860-1946), neskorší náčelník amerického skautingu. Woodcraft je zameraný na umenie žiť v prírode a s prírodou a osvojovanie si zručností, potrebných na prežitie v nej. Vychádza z tradície pôvodných obyvateľov Ameriky – Indiánov. Podľa indiánskeho vzoru sa skladá z kmeňov. Woodcraft ovplyvnil aj skauting a dnes je súčasťou aj našej programovej náplne.

Tábor pri Hučiacej rieke

Po vlaňajšom nevydarenom tábore nás neprešla chuť.

Je večer, slnko už dávno zapadlo a na Hučiacu rieku sadá hmla. Rieka nám spieva piesne o nociach a táboroch. Započúvam sa do slov, aby som aj ja mohol rozprávať. Prišli sme ráno o šiestej Tatranským expresom. Po krátkych, ale nepríjemných útrapách, sme dorazili ku Kubíkovmu táborku. Vyradovacím systémom sme určili kruh, kde bude tábor stáť. Skryli sme veci a šlapali naspať do dediny. Nakúpili sme jedlo a vybavili táborovú adresu. Po návrate sme napíšli koly na podsadu... Už doobeda bolo jasné, že podsadu nesprávime. „Chrtili“ sme a výsledok bol minimálny. Na obed bol hrach, na večeru polievka slabá ako čaj. Už je večer. Spíme v ihlane, len tak na zemi.

Rieka hučí a my máme zajtra spraviť stan s podsadou. Podarí sa? Počasie je pekné...

Na druhý deň

Dnes sa celý deň robilo bez oddychu. Pohľad na zrubovú podsadu je ohromný. Tak toto sme spravili my. Večerami sme až za tmy. Spíme v stane s podsadou - našom novom domove... Sme unavení, ale radi. Keď sa pozrieme okolo seba, vidíme našu

prácu a kus prírody a veľa vecí, ktoré nás robia rovermi.

**zápis z kroniky Royovej roverskej osady,
11.VII.1972**

Trekking

termín trekking (angl.) znamená putovanie v náročných podmienkach, spravidla vysokých hôr. „To trek“ znamená stahovať sa, putovať, cestovať. „Track“ (angl.) znamená stopa, šlapaj alebo cesta, chodník. „To track“ znamená stopovanie, sledovanie. Po roku 1990 vzniklo viacero agentúr, cestovných kancelárií a obchodov so zameraním na trekking. Zjednodušene povedané ide o náročné výpravy, moderné putovanie spravidla s dokonalou výstrojom, formu vysokohorskej turistiky. Napríklad na Bajkal, Sibír, v Himalájach. Pod trekkingom si môžeme predstaviť aj putovanie do exotických zemí alebo menej známych končín našich hôr. Podobnou formou činnosti je aj „hiking“, pešia turistika,

realizácie.

Tábor pri Hučlajcej rieke

Hned po návrate sa slnko zmenilo na dážď. Najprv „to“ kvapalo skoro lenivo. To, čo prišlo neskôr, bolo až moc mokré. „Cedák“ s „čochťákom“ vtrhli na zem.

Stál som na začiatku toho všetkého pri „súkromnom kúpalisku“. Kvapky padali na vodu a robili stopu, vystrekli vodu a na ich mieste sa zjavil kopček vody. A kvapiek bolo veľa. A boli malé a veľké a padali a padali. Len padali s člapotom a spievaním vód. A na jazierku sa robili kruhy a boli malé a veľké a veľa bolo kruhov a ako vznikli, tak sa rozvinuli a zväčšili a splývali a prelínali sa.

A tam, kde vôbec neboli, behali maličké vlnky a voda vyzerala tak krásne. Reliéf dažďa vyzeral ako zvonenie zvonov. A teraz viem, že ked' prší, zvonia virtuálne zvony ...na hladinách. A ja vidím ich tóny a rozumiem melódiu ich nekonečných slôh.

**zápis z kroniky Royovej roverskej osady,
24.VII.1972**

Výchova zážitkom

(adventure education) je výchova dobrodružstvom. Sú to programy organizované spravidla formou fyzicky náročnej činnosti, spojenej s určitou mierou rizika, v obtiažnom teréne, ako tréning prežitia v prírode (survival). Okrem fyzického rozvoja má aj psychologický a sociologický význam. Rozvíja samostatnosť, skupinové vzťahy a kooperáciu, schopnosť spolupráce. Príbužný je aj vrcholný zážitok (peak experience) - zriedkavé momenty veľkej emocionálnej sily, v ktorých človek pocítuje niečo podobné ako extázu. Je výrazným momentom seba-

Prežitie (survival)

je v poslednej dobe stále frekventovaným slovom. Je to forma pobytu v prírode, zameraná na prežitie v náročných situáciach. Jeho súčasťou je výcvik k samostatnosti a schopnosti postarať sa o seba aj v ľahkých až extrémnych podmienkach. Obľubu si získava hlavne u veľkomestskej mládeže. Okrem miery priateľného rizika sú to aj vypäťé situácie, kde hrá rolu naše správne rozhodnutie. Jeden zlý krok a je po všetkom... Možnosť zvažovania variantov rizík a k nim primerané

rozhodnutia formujú človeka.

Prežitie umožňuje vysokú osobnú konfrontáciu. Je preverením síl, schopností, odolnosti. Je šancou pre formovanie osobnosti civilizáciou postihnutého človeka.

**Človek je iba potiaľ človekom,
pokiaľ je schopný zadovážiť si, čo
potrebuje, a odvrátiť od seba
to, čo mu škodí, a pokiaľ mu
to jeho charakter umožňuje,
vynakladať úsilie na tento cieľ.**

Ibn Chaldún, (1377)

Intenzívny rekreačný režim

(Outward Bound) je oblúbenou formou náročného trávenia voľného času v západných krajinách. Pozostáva z prekonávania nebezpečných situácií, spravidla v panenskej, neprístupnej prírodnej krajine. Obsahuje splavovanie riek, horolezectvo, vysokohorskú turistiku a pod. Outward Bound (angl.) znamená odchádzajúci, idúci do cudziny, tiež je to fráza pre loď, opúšťajúcu prístav. Outward Bound bol založený v roku 1941 nemeckým pedagógom Kahnom a anglickým lodníkom Holtom. Filozofia Outward Bound má dva základné princípy: 1. človek je schopný dokázať omnoho viac, než sa sám domnieva, 2. spoluprácou v skupine dokážeme omnoho viac, než jednotlivco. Program ponúka najrôznejšie aktivity a úlohy organizované tak, aby v účastníkoch posilnili potrebu hľadať nové cesty v myslení a nové metódy riešenia problémov.

Etuda o horolezectve...

V roku 1971, dňa 11. júla, sa konečne splnil veľký horolezecký sen. Podaril sa prvý výstup vtedy československých horolezcov na osemtíscovku Nanga Parbat (8125 m n. m.). Na vrchol vystúpili Michal Orolin a Ivan Fiala. „So zásobovaním, vzhľadom na predošlé snehové búrkky, boli ľahkosti aj v nižšie položených táborech. Nálada bola, samozrejme, zlá, no nevzdávali sme sa nádeje. Neprialo nám šťastie ani po inej stránke. 8. júla sa zabil nosič Nabi Gula Rasum. Niesol zásoby z prvého do druhého tábora, zišiel z cesty na zrázy Táborovej ostrohy. Je to 34. obeť Nanga Parbatu... Znovu sa vyčasilo a silný vietor spravil to, čo sme očakávali. Sneh na hrebeňoch stvrdol. Len deň, jediný deň, sme sa zhľukli v III.tábore. Gálfy (vedúci výpravy) sa rozhadol zaútočiť na vrchol...“ Z novinového článku Arna Puškáša v Smene, tri dni pred dobytím vrcholu (text je odpísaný z našej kroniky).

Boli sme vtedy akurát v roverskom veku a bolo to úžasné vzrušenie, sledovať zo sporadickej správ postup našej výpravy a konečné víťazstvo. Nasledovalo Makalu (8481 m n.m.) v roku 1976. Odvtedy nám osemtíscovky zovšedneli. Na horolezectve nás ani tak neláka extrémne lezenie, či prekonávanie závratných výšok. Ani pokorenie vysokých hôr a nedostupných skál. Skôr nám je blízke vytrvalosťou. Nutnosťou rozhodovať sa v náročných situáciách. O dejinách horolezectva by mohla byť napísaná ešte jedna „neznáma“ kapitola - nezlezené vrcholy a schopnosť tých, čo sa dokázali včas vrátiť. Krásne o tom píše náš horolezec Michal

Orolín vo svoje zaujímavej knihe „Strmé cesty k Himalájam“ z roku 1984.

Expedície

náročné výpravy s nejakým poslaním. Anglické „**expedition**“ znamená výpravu, taženie. Expedícia je poznávacia cestovateľská akcia, na veľké vzdialenosť alebo za nejakým, spravidla odborným a vedeckým, cieľom. Ďaleká, dlhodobá výprava. Dobrodružstvo. Prvé expedície mali prírodovedné zameranie. Objavovali nové zemepisné končiny sveta. Takéto boli objavné cesty Marca Pola v Číne, Livingstona v Afrike, objavovanie neznámych častí Austrálie a Ameriky. Na túto tému existuje mnoho dobrodružných kníh a románov. Sú vhodným impulzom na iniciovanie našich vlastných dobrodružstiev i dnes, keď prakticky všetko je už objavené a známe. Za expedíciu môžeme považovať aj naše prvé horolezecké výpravy na Narga Parbat alebo Mount Everest (Sagarmatha), ktorých sa zúčastnili aj vedci. Expedíciou sú aj plavby po mori. Objavné bolo aj hľadanie historických súvislostí na cestách Thora Heyerdala a podobne.

Try again - skús to znova!

Livingston

Výpravy do praveku

Novodobá forma návratu? Všetko začalo nenápadne v roku 1964 v jednej málo známej časti Dánska, keď sa skupina archeológov rozhodla zrekonštruovať staroveké stavby, ktoré vykopali. Zrodilo sa Lejre. A

tak po woodcrafte ako určitom napodobňovaní života prírodných národov, máme niečo ešte čistejšieho. Vernú rekonštrukciu života pravekých ľudí. Od stavby domu, cez pestovanie plodín, mletie múky, tkania látok, výroby nástrojov, až po varenie. Všetko je na nerozoznanie od pravekých praktík. Dnes tak táboria, pomaly v každom štáte Európy, stovky ľudí.

Zo života prírodných národov

Základnou povahovou vlastnosťou Pygmeov je bezstarostnosť. Ich názor na život je optimistický. Preto tá detinská veselosť a radosť týchto pralesných ľudí, pokiaľ ich nikto neobťažuje a necháva ich na pokoji. Môžeme im závidieť ich nevinnú, radostnú duševnú pohodu. Ich každodenný život je nevýslove chudobný. Každodenne zháňanie potravín vyžaduje úmorné cesty a obtiažne lovy celého rodu. Muž, žena a dieťa musia každodenne vychádzať na zber a lov. Aj život v tábore postráda akékolvek pohodie. Beloch by takto mohol žiť sotva štrnásť dní.

z knihy „Medzi najmenšími ľuďmi sveta“ od Pavla Šebesta a Síny Lvovej z roku 1959.

Permakultúra

Ďalší nový pojem, avšak z iného súdka. Začala sa pozorovaním, neskôr pokusom o nový druh pestovania plodín a obživy niekde v Austrálii. Dnes je to uznávaný spôsob osídlenia a farmárčenia **ekologickým spôsobom**. Permakultúra je založená na maximálnom využíti toku látok a energií v hospodárstve. Pestovanie plodín sa viac podobá na prírodné divoko rastúce lesy a lúky, ako na našu predstavu poľnohos-

podárstva. Permakultúra je možno predzvestou nového spôsobu prežitia ľudstva.

Šepkanie do ticha

Kto by nemal rád tie chvíle, plné pohody a rozžiarenených očí, keď večer do oblohy letia roje iskier, ako pozdrav výšinám. Sedíš pri táboráku, oči pritahuje oheň, pod nohami čítiš Matku Zem. Tú Zem, ktorá je cieľom našich cest a našich nádejí. Obloha temnie, s prvými hviezdami sa do teba prikráda čosi ako strach, ale strach to nie je. Je to bázeň pred veľkým divadlom prírody. Je večer a deň spúšťa oponu.

Čoskoro ti na viečka padne spánok a ty odovzdáš svoj dych snom a noci. Kto by tie chvíle nemal rád? Slová, ktoré sa ti zapíšu do pamäti, ako by ich niekto vytiesal do

žulového kameňa. Stiský rúk, až to zaboli, to preto, aby si nezabudol. Míľke pozdravy priateľov.

Večery a noci skautských táborov. Ďaleko od posledného obydlia, v lone hôr, pod tenučkou celou tvojho pláteného domova. Blízke a vzdialené hlasy, šum potoka pod stráňou a spev. Tlmené zvuky gitary, akordy ako stopy hviezd.

Kto by sa nevrátil rád? Znovu si vypočuť šum vetra, vidieť ako sa tráva pod ním ohýba a mraky, ktoré sa ženú po oblohe. Nepokojný pútnici bez predpísaných cest. Návraty a odchody. Otvorené dlane. Smútok tých, čo odchádzajú a radosť tých, čo sa vracajú. Proti sebe postavené chvíle - bolo - je - a bude. Krátke nadýchnutie a sú preč.

Čo robí rovering roveringom

*Kto môže chodiť ku prameňu,
nech nechodí ku džbánu.*

Leonardo da Vinci (1425-1519)

Rovering robí roveringom :

- filozofia skautingu
- existencia mladých ľudí
- možnosť činu
- doba, v ktorej žijeme

Mičanie slov

Kedysi dávno vyučovali mudrci mladíkov tak, že im dávali rôzne hádanky. Nerozprávali im ucelené pravdy, ale nútili ich, aby na ne prišli sami. Povedali slovo, dva, náznak nedopovedanej myšlienky. Porad si, ako vieš.

„Keď prehovoríš, mali by byť tvoje slová lepšie, ako mičanie,“ hovorí stará múdrost. A skutočne, každé slovo má presný význam, ale za ním sa skrýva tisíce jeho súvislostí, návazností a spojení. Preto skús... Skús si prečítať slová premietnuté znova v mysli. Hľadaj ich otvorený a skrytý význam. A hľadaj ďalšie, iné slová. Príbuzných. Sestry a bratov týchto slov. Kto je tu matkou a kto je tu otcom, a kto je tu ten Najvyšší.

Je to iba tajomné? Alebo jednoducho... rozumieš?

Filozofia skautingu

Podstatou skautingu je prirodzená výchova odpozorovaná (ešte jeho zakladateľom) zo skutočného života. Naprí-

klad vytváranie skupín detí, dobrodružný program, pobyt v prírode, usmernenie spontaneity smerom k pozitívnej hodnotovej orientácii.

*Len ten, kto v sebe niečo má,
môže rozdávať a slúžiť.*

Skautská výchova ovplyvňuje milióny detí a mladých ľudí na celom svete a u nás. Brat Břicháček v r. 1991 opísal ideál skautingu odvodený z piatich princípov :

- a) **svetové bratstvo a sesterstvo** (ako jeden zo zdrojov budúcej spolupráce dospelých),
- b) **pozitívne činy** (ako základ humanity, pozitívne myšlienky a vzťahy medzi ľuďmi),
- c) **duchovný rozmer** (prežitie krásy prírody, spoločné zážitky v skupine, prekonanie seba samého, vytváranie vlastnej filozofie),
- d) **myšlienka skautingu** (založená na uplatňovaní princípov demokracie a spolupráce),
- e) **pozitívny vzťah k prírode** - život v prírode nie je samoúčelný, má plniť tri funkcie: (e.1) uspokojovanie základných inštinktívnych potrieb, (e.2) poznávanie prírody v širších súvislostiach a zároveň jej ochrana, (e.3) zvyšovanie odolnosti detí a vytváranie celej rady zručností).

Existencia mladých ľudí

...znamená, že skauting má svojich členov, ktorí si osvojili skautskú hodnotovú orientáciu. Skautské zásady morálky, pobyt v prírode a pod. Nachádzajú sa v prelomovom veku, keď sa „doformovávajú“ ich osobnosti. Okrem tendencií osamostatňovania, prejavujúcej sa napríklad odporom ku autoritám, je výrazné hľadanie hodnotovej orientácie a uvedomovanie si svojej sociálnej roly, pozície v spoločnosti. Pre mladých ľudí má veľký význam život v skupine rovesníkov a činnosť tejto (spravidla neformálnej) skupiny. Významné (i keď často skrývané) sú väzby na rodinu a vzory známych osobností.

Možnosť činu

Také jednoduché pravidlo. Nuda je

nanič. Proti nude sa dá ísť jedine aktívnosťou. Pohnúť sa, zodvihnuť telo a niečo vymyslieť.

Doba, v ktorej žijeme

Doba, ako každá iná, poskytuje rad lákadiel, pôžitkov, orientácií. Zlých aj dobrých. Zlých, ktoré, keď im mladý človek podľahne, môžu negatívne ovplyvniť jeho život. Je tu **globalizácia**, človek ako súčasť „stroja na peniaze“. **Virtuálna realita**, nereálny elektronický svet. **Reklama**, ktorá v nás vyvoláva stály pocit nejakého nedostatku. **Drogy** ako bezcestie. Na druhej strane je v každej dobe príležitosť pozitívne konáť, presadiť sa. Desiatky možností čokolvek vylepšiť. Vzácnou motiváciou je **kvalita volného času**. Vzťah medzi časom „na povinnosti“ a časom na „ľubovoľné konanie“. **Je toho málo na výber?**

Služba

Čas, ktorý obetuješ pre svoju ružu, ju robí vzácnou.

z knihy „Malý princ“
od Antoine de Saint-Exupéryho

Zakladateľ skautingu lord Robert Baden-Powell vo svojej knihe „Na púti za úspechom“, ktorá vyšla v r.1922, definoval rovering nasledovne: „Cieľom roverstva je bratstvo a služba iným. Predmetom rover-ského výcviku je uspôsobiť mladých mužov tak, aby samých seba vychovali v štastných, zdravých a užitočných občanov. Poskytnúť každému príležitosť, aby bol úspeš-

ný vo svojom povolaní.“ V tomto, pôvodnom ponímaní rovering napomáha prekonávať mladým ľuďom úskalia a prekážky života. Učí k pobytu v prírode, rozvíja samostatnosť. Dáva príležitosť konať dobro. Neodmysliteľnou súčasťou Baden-Powellovho prístupu sú kresťanské ideály. „Úspech nezávisí ani tak od moci a peňaží, ako od získania štastia. Mnohí mladí

ludia sú hnaní životom ako súčasť dňu, ktorý je vydaný napospas náhode - tí nikdy nedosiahnu šťastie. Nebudte pasívni, ale aktívni. Netvorte stádo. Volte svoju vlastnú cestu. Riadte sami svoj čln. Pamäťajte pri tom na úskalia. Vyhnite sa im šlachtením svojich vlastností." Teraz je na tebe ako jednotlivcovi, aby si sám určil cestu, ktorá posilní tvoju odvahu, pomôže ti k úspechu v živote. Urobí z teba ženu, muža.

*Klasický výklad služby podal v 60. rokoch br. Vosátka. Je to
služba sebe,
služba ľuďom,
služba skautskému hnutiu.*

Služba

znamená pripravenosť k výkonu. Vyplýva zo starých rytierskych cností. Je to vernošť skautským ideálom. Nie v zmysle podriadenosti, ale ako prijatie vyššieho princípu ušľachtilosti a osobnej sily. Znamená, že nie som chránený, ale chránim. Že nie som sluha (podriadený), ale slúžim (slabší). Dovolime si však na základe 10-ročnej skúsenosti povedať, že toto smerovanie nebolo nikdy uspokojivo naplnené. Určite to má svoje príčiny. Jednou z nich je pomerne málo našich akcií „mimo skouting“. Druhou je neznalosť povahy násťročných a nevyjasnenosť podstaty ich vnútorného rastu, kde tak služba, ako aj osobné a skupinové zážitky „pre seba“ musia byť v rovnováhe s činnosťou „pre iných“.

Rover

Podmienky pre uznanie za rovera

- skautský slub
- minimálne jednorocné pôsobenie v skautingu

- vek od 15 – 16 až 18 rokov
- spôsobilosť zotrvať v skautských ideánoch,
- cieľoch roveringu a naplnenie hesla „služba“

Roverské spoločenstvo

To, aby jesťovala roverská jednotka (RJ) predpokladá:

- existenciu spôsobilých jednotlivcov – roverov, oddaných myšlienke skoutingu,
- potrebu vytvárania roverských skupín a roverského spoločenstva v rámci skautingu,

- túžbu jednotlivcov a skupiny po činnosti, aktivitách tohto spoločenstva.

RJ existuje iba vtedy, keď má viditeľnú aktivitu. To, čo nás bude spájať, budú spoľočné zážitky a užitočne strávený voľný čas. Tento predpoklad je tak dôležitý, že by sa mal stať receptom a vstupným predpokladom našej činnosti.

**Čo neprospeva roju,
neprospeva ani včelo.**

Marcus Aurelius

Predpoklady vytvorenia roverského spoločenstva:

1. forma - spoločný život v skupine, rozvoj skupinových vzťahov.

- je založená na kvalite skupiny a jednotlivcov tvoriacich skupinu. Kritériom je úroveň spoločného programu, spoločná cesta. Táto cesta je založená na programe, ktorý je základom činnosti celej skupiny. Program prináša zážitky, stáva sa príbehom, napĺňa ideál dobrodružstva. Program môžeme chápať ako skúšku, prekonanie nebezpečenstiev a rizík (*venture, survival*). Program môžeme chápať ako službu a tým naplnenie ideálu rytierstva.

2. forma - individuálny život, rozvoj osobnosti.

- je založená na individuálnom snažení,

kritériom je úroveň (náročnosť) osobného programu. **To, čo sám dokážem!** Táto cesta znamená samostatnosť. Vedieť prežiť v náročných prírodných podmienkach a v nebezpečných situáciách. Vedieť žiť v kolektíve s inými ľuďmi. Schopnosť presadiť sa a schopnosť byť užitočný. Predpokladá aj tvoju kultúrnu orientáciu, schopnosť prijímať, poznáť a šíriť kultúrne civilizačné hodnoty...

Skupina a jednotlivec

Formálna aj neformálna organizácia predpokladá vymedzenie toho, čo je to skupina, skupinový záujem a **skupinový program**. Čo je jednotavec, individuálny záujem a **individuálny program**. Popíšeme si ich ako dva súčasne samostatné, ale súvisiace okruhy. To znamená, že ich nebudeme od seba umelo oddeľovať:

- **skupinový program**
- **individuálny program**

Z týchto dvoch predpokladov môžeme odvodíť spôsob, ako budeme organizovaní.

Organizovanie roverov

Ráno

Ráno nie je také rýchle, ako si myslia ľudia z mesta. Ráno je útek slnečných jastrabov, ktorí sa spoza lesa vynoria ako trblietajúce sa svetelné šípy. Ráno sa rodí pomaly ako dlhý príbeh našich starých otcov, ktoré nám rozprávajú pri zhasínajúcich sviečach. Ráno je spomínanie, keď vtáky ešte za tmy oznamujú jeho návraty. Tak ako váhavé dotyky, pomalé kroky. Zvuk mihalníča a červenajúce sa líca prvé-

ho bozku. Pokora svitaní.

Kam dnes ideš slnko? Na opakovanú cestu oblúkovým mostom oblohy?

Čo je to roverská skupina?

Roverská skupina, spoločenstvo, **roverská jednotka (RJ)**. Vytvárajú ju najmenej dvaja. Môže to byť patrola, oddiel, kmeň. Ale predovšetkým je to partia ľudí, ktorí navzájom prežívajú nezabudnuteľné chví-

ie. *Rovering je spôsob života, kde si časom zvykneš a časom to aj potrebuješ – stretať zaujímavých ľudí a prežívať s nimi nezabudnuteľné zážitky.*

Priateľstvo

Varili si zo spoločne nakúpených zásob. Každý na ne prispel rovnakým dielom. A keď sa o jedlo delili, jeden druhému dával väčšiu časť. Nebolo mysliteľné, aby jeden z nich odpočíval, keď druhý pracoval. I keď bolo treba umyť hrnček, šli s ním k potoku obidvaja. Nikto z nich by nezniesol pomyslenie, že by druhého nechal drieť, zatiaľ čo on odpočíva.

z knihy „Chata v Jazernej kotline“
od Jaroslava Foglara

Ako vzniká roverská skupina - roverská jednotka (RJ)?

Niekto dá dokopy partiu, založí roverskú jednotku - dvaja, traja, viacerí. Založenie roverskej jednotky by mal byť zážitok sám o sebe. Vznik podmieňuje:

- zápis a ohlášenie aktivít v roverskom krahu
- súčasťou činnosti je celoročný program skupiny. Preto je potrebné vytvorenie dlhodobejšieho plánu - projektu na obdobie minimálne jedného roka s návrhom vlastného programu jednotlivých akcií v rámci oddielu, zboru.

Veľmi zjednodušene povedané, v našich podmienkach robia rovering roveringom projekty a spoločný program **roverskej skupiny a jednotlivých roverov** - roverské putovanie, roverský pas, roverská cesta... Bez projektu, zámeru, nemá roverská skupina „ducha“. Pre roverskú skupinu je

projekt ako súčasť skautského života skoro nevyhnutnosťou. Pre jednotlivca je možnosťou naplnenia dobrovoľný, náročný, individuálny program.

A ako môžeme byť organizovaní?

ROVER SAMOTÁR (eremita, solitary rover). Môže ním byť každý rover, ktorý buď nemá podmienky na vytvorenie roverskej patroly alebo kmeňa, alebo cíti vnútornú potrebu samostatnej cesty. V tomto prípade je minimálny vek rovera 18 rokov.

Formy roverských skupín - roverských jednotiek (RJ):

ROVERSKÁ HLIADKA (patrola) vzniká tam, kde je menší počet roverov - 2 až 5, ktorí majú záujem spoločne plniť roverský program a podieľať sa na roverských akciách. Ideálna je v rámci oddielu, kde sa môže prelínati s organizáciou družín.

ROVERSÝ ODDIEL (kmeň) vzniká tam, kde je dostatočný počet roverov, viac ako 6, čo splňa podmienky pre uznanie oddielu.

Roverské oddiele a patroly môžu vznikať buď v rámci fungujúcich skautských oddielov, alebo samostatne, združovaním starších skautov z rôznych oddielov.

Ja + ja + ja + ja + ... = my

Aký je dnešný vzťah jednotlivca a skupiny? Otázka je:

- ako vidíš seba samého?
- ako ťa vidia iní?
- ako vidíme sami seba?
- ako nás vidia iní?

Mám pravdu ja, keď sa od ostatných

odlišujem, alebo majú pravdu oni, keď sa chovajú inak, ako si ja predstavujem? Nutným predpokladom rozvoja osobnosti je uvedomenie si seba samého, svojej individuálnosti. Každý z nás je originál. Individualizácia ešte nie je sebectvo. Sebectvo je to vtedy, keď jedinec uplatňuje svoje záujmy na úkor skupiny. Tak isto aj skupina, spoločnosť, môže klásiť svoje záujmy nad záujmy jednotlivca. Ak to však robí bezohľadne, na jeho úkor, je to „kolektívne sebectvo“. Tak, ako sme bohužiaľ museli zažiť na sebe počas socializmu. Riešenie vzťahu „ja a my“ je pomerne jednoduché. Kvalita jedinca a kvalita skupiny sa navzájom podmieňujú. Jeden druhého potrebujeme. **Ty si súčasťou skupiny a skupina je súčasťou teba.**

Rieka

Často som sedával pri rieke a počúval jej hlas. Vždy mi to tak pripadal, že jednotlivé vlny sú slová a že rieka je jediná dlhá veta. Nekonečný príbeh medzi prameňom a morom.

O čom rieka hovorí? O návratoch a odchádzaní, o kvapkách, čo sa rodia v oku rosy a hmle, ktorá ráno oblieka stromy a o mrakoch, ktoré sa nad našimi hlavami niekam vzdalujú. Putujú a cestu svoju nevedia...

Rieka je neustála premena. Do tej istej rieky dvakrát nevstúpiš. Tú istú vlnu iba raz uvidíš.

A potom je tu prameň. Otvorené oči zeme. A more na druhej strane príbehu. More ako nekonečné zrkadlo oblohy a hviezd. Dlhý je príbeh rieky. Naše krátke životy jej nerozumejú. Ale skús to! Prijmi do očí odlesky vĺn a ohmataj ich. Sú ako dotyky dlane. Ako neustále láskanie kameňov,

ktoré čeria hladiny riek. Oblé a hebké... Preži rieku ako svoje vlastné rozprávanie a zrazu precítíš jej nesmiernu nádheru. Jej neustálu premenu. Istotu brehov a pokoj, keď sa blíži do náručia mora. To všetko, čo nám ľuďom stále chýba...

Čo je predpokladom kvality skupiny?

Vzťah medzi kvalitou jej jednotlivých členov a kvalitou toho, čo spolu vytvárajú. Medzi jednotlivcami sa vždy vytvoria vzťahy, ktoré podmienia zloženie skupiny. Atmosféru v skupine vytvárajú spoločné zážitky, činnosti a aktivity, ale aj chvíle nečinnosti a pasivity. Určite však kvalitou nie je nuda. Ničnerobenie. Dôležité pre naše vzťahy je aj prostredie, v ktorom sa naše akcie tradične odohrávajú. Je rozdiel medzi zafajčeným barom a skautskou klubovňou, zadymeným mestom a prírodným zákutím. Hľadanie a nájdenie nezabudnuteľných miest nás zbližuje rovnako, ako dobrodružné a náročné situácie.

Založenie roverskej jednotky

„Jablčko“ roveringu je lákavé, nie každý však naň dosiahne. Je to ako stúpanie na vrchol hory. Na cestu sa vydáva veľa ochotných, zlákaných výškou, no nie všetci tam dôjdú. Cesta je spočiatku široká, postupne sa však zužuje až na sotva viditeľnú prť. Časom sa možno stratí. Musíme hľadať správny smer. Ostanú len naše skúsenosti a odvaha. Vrchol sa priblíži, ale nie všetci sa ukážu ako dostatočne silní. Nájdu silu ľsiť ďalej? Koho čaká vrchol?

Samozrejme, že to nie je nič nadľudské a vy to určite zvládnete!

- Najprv by si sa mohol poobzerať okolo seba. Je v tvojom meste roverská jednotka (RJ)? Nie? To je výborné! Čo môže byť príjemnejšie, ako budovanie roverskej jednotky podľa vlastných predstáv?
- Šanca. Určite máš veľa známych, kamarátov, či to najcennejšie - priateľov. Tých prvých je veľa, druhých menej. Priatelia sú hotovým pokladom. S nimi založíš roverskú jednotku - **patrolu, oddiel, kmeň**.
- Keď sa už dáte dokopy, vymyslite si **NÁZOV A ZNAK** svojej RJ.
- Zvolte si spomedzi seba manažéra RJ.

Ten vás bude zastupovať v oddiele, zbere, v Roverskom kruhu. Má šancu ísť aj na Roverskú lesnú školu.

- Zhodnotte svoje sily, vymyslite si dlhodobejší, napríklad ročný, program a máte pred sebou „lahôdku“, základný kameň každoročnej činnosti - **ROVERSKÝ PROJEKT (RP)**.

Základné pravidlo: Triezvo hodnotiť svoje sily!

Budete si musieť vyjasniť spoločné ciele, systém fungovania. Prijímanie nových členov. Nájdete si miesta, ktoré zvolíte za obradné a posvätné. Vymyslite si akt prijímania nových členov... to všetko môžete zakotviť v stanovách svojej RJ

(papier nepustí).

Že je to lákavé? Akoby nie. Sme predsa normálni ľudia plní romantiky a túžby po nevšednosti. Chceme...

Vnútorný zákon kmeňa

Skautský zákon, sľub, heslo SLÚŽIM, tvoria všeobecný zákon roverov na celom svete.

Je tradíciou, že roverské kmene si vytvárajú vlastný zákon - **ÚSTAVU**. Pravidlá hry a fungovania skupiny. Ústava obsahuje podmienky prijatia členov, názov a symboliku, pieseň, znak, práva a povinnosti členov kmeňa. Býva zvykom, že na prijatie nového člena je potrebný súhlas všetkých členov. Sami si vytvárate tradície a z vlastnej vôle sa sami rozhodujete dodržiavať ich. Tieto zásady, zvyklosti, obrady môžu byť výsostne kmeňovým tajomstvom. **Roverská cesta alebo Zasväčovací chodník** obsahuje podmienky, ktoré si každý zabehnutý roverský kmeň stanovuje osobitne. Je to akýsi vnútorný zákon. Na začiatok sa môžeme poradiť s vodcom oddielu, alebo zborovým vodcom.

Iniciačný obrad - zasvätenie rovera

Vo všetkých prírodných kmeňoch, či už to boli Indiáni, Staroeurópania alebo Afričania, bolo prijatie chlapca za muža slávnostným obradom. Bol to významný prelom, ktorý si my dnes už ani nevieme predstaviť a neuvedomujeme si jeho skutočný význam. Opustenie sveta detí a príchod medzi dospelých neboličím iným, ako prijatie zodpovednosti za seba samé-

ho. Mal však aj ďalší význam. Predchádzala mu skúška, niekedy tvrdá a krutá, ktorá vyžadovala dlhodobý tréning. Jej prekonaním sa z chlapca stal muž - bojovník, ochranc. Bola dôkazom jeho sily, zručnosti a vytrvalosti.

A potom raz..., možno to bude v noci, sa vyberiete na miesto, ktoré pre vás znamená čosi viac, ku ktorému máte bližší vzťah. Bude to pri ohni, so sviečkami v rukách alebo za svitu mesiaca? Vysoko v horách, na stromoch alebo pod zemou? Vtedy vyzakladajúci členovia podpíšete zakladajúcu listinu, na ktorej bude jasne definované, o čo vám vlastne ide. Bude to možno prvý dôvod pre prvý zápis do vašej roverskej kroniky.

Došli ste až sem? Pôjdete ešte ďalej?

Doteraz bolo všetko len „pokusne“.

Manažér vašej RJ napíše **Roverskému kruhu Slovenského skautingu** (RK-SISK) o tom, že ste, že vás zaujíma, čo robia druhí a chcete byť o všetkom informovaní, že sa chcete zdokonaľovať na roverských kurzoch a na Roverskej lesnej škole, že by ste sa radi skontaktovali s inými rovermi vo vašom okolí...

Roverská evidencia (čo a prečo?)

Čo všetko vám kruh poskytne a čo od vás bude žiadať?

Dopredu prezradíme len málo. Kruh sa bude zaujímať o názov vašej RJ, kontakt na vášho manažéra, váš ročný plán, roverský projekt a súpis členov - všetko sa to

zmestí do evidenčného listu RJ. Dozviete sa aj meno strážcu roverského kruhu za vašu oblasť, na ktorého sa obráťite, keď si nebudeste vedieť rady a kopu ďalších vecí.

Výborný kontakt na nás je cez roverské akcie a Roverskú lesnú školu.

Vaša evidencia bude platná len dovtedy, kým vaša RJ bude aktívna. „Úradne“ povedané, budete vykazovať roverskú činnosť. Nezabúdajte na kvalitu! Na začiatku skautského roka (september, október) je potrebné zaslať víziu toho, čo chcete dosiahnuť, uskutočniť, realizovať počas roka. Aby ste mohli ku koncu skautského roka kriticky zhodnotiť svoju činnosť a roverské projekty. **Potrebuje mať medzi sebou kontakt.** Časom sa určite znova podarí vytvoriť na Slovensku roverskú informačnú siet. Môžeme tým oživiť aj činnosť Roverského kruhu. Zapojte sa! Možno spolu vymyslíme niečo nové a lepšie.

Pre toto sme vymysleli systém evidencie roverských jednotiek (skrátene - roverská evidencia). Vychádzame z toho, že každý z nás je registrovaný v nejakom materskom oddiele (prevažne včielok, vŕcťat, skautov, skautiek) - v tomto oddiele máme najlepšiu možnosť služby mladším i nášmu hnutiu. Každý z nás môže mať len jedno registračné číslo a môže byť registrovaný len v jednom oddiele. Súčasne však chceme motivovať dospevajúcich k ich ďalšiemu rozvoju, a to prostredníctvom činnosti v RJ.

Roverská jednotka nie je objektom registrácie na Ústredí SISk. Je objektom evidencie prostredníctvom **roverského kruhu**, činnosti starších skautov, prostredkom pre pružnejšiu kooperáciu skautov roverskej kategórie. A tak prichádzame k zisteniu, že členom jednej RJ môžu byť

ľudia z rôznych oddielov či dokonca miest.

Po zložitom riešení nastane vždy jednoduché vysvetlenie.

Lunsfordovo pravidlo
z pokladnice Murphyho zákonov

A čo ďalej?

Členovia RJ, nazvime ich pútnici, nie sú automaticky rovermi. Prinajme si, že by to bola príliš krátká a jednoduchá cesta k „sladkému jabĺčku“. Pomenovanie rover si treba obhájiť. Rovering ponúka množstvo možností pre uplatnenie snov. Mladí ľudia potrebujú mať priestor a možnosť výberu. Aj naša ponuka má viacero variant:

- **skupinový, spoločný program založený na dlhodobých projektoch**
- **zmysluplný program roverského kmeňa, VLASTNÉ KRITÉRIÁ a úlohy**, niečo medzi skupinovým a individuálnym programom
- **ROVERSKÉ PASY ako zmysluplné cesty, púte a vandrovky**
- **program pre jednotlivcov - individuálny program ROVERSKEJ CESTY**
- **rovering ako služba, ako AKTÍVNE ČINOVNÍCTVO V skautingu.** Môžeš viesť zbor, môžeš byť inštruktorom lesnej školy, môžeš byť členom ústredia alebo niektornej rady SISk.

Ak si ochotný pomôcť

pri organizovaní roveringu na celoslovenskej úrovni, budeš vitaný! Možno sa zapojiš do niektorej zo sekcií kruhu. Môžeš pomôcť pri zabezpečovaní špecializova-

ných kurzov, Roverskej lesnej školy - najprv ako kadet, po roku ako asistent, neskôr ako inštruktor. Možno sa staneš tútorom a budeš odpovedať na zvedavé otázky pútnikov na Roverskej ceste. Pomôžeš pri rozširovaní roverského spoločenstva. Čakáme na vás!

Roverská cesta (RC)

je špecifikom slovenského roveringu. Pútnik sa stáva roverom z vlastného rozhodnutia. Roverským erbom, označením cesty, môžeš ozdobiť svoj kroj až po splnení podmienok Roverskej cesty a pasovaní za rovera. Všetci pasovaní roveri tvoria roverské rody. Na Slovensku je ich celkovo 10. Roveri a pútnici tvoria roverské spoločenstvo.

Roverská cesta nie je jediným možným programom. Je tu aj nápad „pereje“ - putovanie pomocou Roverského pasu a vaše vlastné roverské akcie a nápady.

Najväčší záujem o rovering na Slovensku je medzi skautmi vo vekovej kategórii 16 - 18 rokov. *Slovo rovering tu symbolizuje túžbu po zmene, zväčšenie nárokov na program...*

Činnosť, ktorú možno najskôr považovať za roverskú, vidíme medzi radcami a vod-

cami vo veku 17 - 20 rokov. Je to vlastne pochopiteľné - u nich nemusíme pochybovať o službe. Títo skauti majú však tiež potrebu, ako aj právo na akúsi odmenu za činnosť. Odreagovanie, stretnutia so svojimi rovesníkmi a náročnejšie, typický roverské akcie. Potrebujeme tu teda zosúladiť dve základné veci:

- udržať dospevajúcich v SISk pomocou atraktívneho roverského programu
- udržať dospevajúcich na miestach radcov a vodcov, zborových vodcov...

Toto by sa nám nepodarilo, keby sa skauti príliš skoro osamostatňovali od svojich materských oddielov. Bola by to rozhodne nesprávna cesta, ktorá by odtrhla skutočných roverov od ich služby a ochudobňovala činovnícke rady.

Tvoja cesta ťa doviedla až sem, kde už nieto širokých ciest. Sotva sa dá hovoriť aj o uzučkom chodničku. Ved tadiaľto za rok prejde len málo ludí. Nieto veľa stôp, nieto pohodlnnej vyšlapanej cesty. Sú iba smery pre osamelých vlkov, pre zladené skupiny odvážnych, pre tvoje ešte nenarodené sny.

**Ale čo chcem ja?
Poznať prírodu a nasledovať ju.**

Epiktetos z Hierapole (55-135 n.l.)

SPOLOČNÝ

SKUPINOVÝ PROGRAM ROVEROV

Program

Čo je to program?

Program je sled za sebou nasledujúcich pútavých činností. Program napĺňuje a realizuje nejakú našu predstavu, túžbu, sen. Niečo, čo by sme chceli zažiť, aby sme mali na čo spomínať! Program trvá nejaký čas a jeho priebeh má určité dramaturgické zákonitosti. Spôsob prežívania, vzrušenie, spád, zaujatie, vrchol, útlm...

Program znamená kvalitnú náplň spoločne stráveného (*nie strateného*) času. Dobrý program je to, čo je náročné, nabité udalosťami a potrebou neustálej pozornosti. Takto vymyslený program vyžaduje, aby sme vedeli, čo chceme, mali cieľ a predstavu, ako ho naplniť. Niečo také, čo nazývame plánom. Program a plán sú si podobné. Určujú spôsob, ako dosiahnuť to, po čom túžime. Líšia sa tým, že program je krátkodobý cieľ, plán je dlhodobejšia predstava. Program je to, čo realizujeme a plán to, o čom snívame.

Čo program vyžaduje?

- Vedieť, čo chceme, mať zmysluplný cieľ a vedieť, čo program umožňuje - aké rôznorodé činnosti,
- neustály pohyb, dynamiku, zmenu, striedenie nálad, oddychu a činnosti, sústredestva a spontánnych reakcií - ovládanie tajomstiev tvorby programu a dramaturgie.

Paleta činností

Paletu používajú maliari na miešanie farieb do požadovaných odtieňov. Až potom ich nanášajú na plátno. Paleta je tak krásnou zbierkou rôznych „farebných nápadov“.

Roverský program je tiež pestrou paletou. Každý program má svoju:

- **formu** - „**ako to robím**“ - napríklad výlet, puták, bojová hra, večerná dumka...
- **obsah** - „**čo robím**“ - hrám sa, počúvam, poznávam, trénujem, diskutujem, prežívam...
- **význam** - „**čo od toho očakávam**“ - ciele, efekt, výchovný zámer, účinok...
Spolu vytvárajú rad **pestrofarebných nápadov**, podnetov, ktoré umožňujú tvoriť rôznorodý a pútavý roverský program!

Výchovný program Slovenského skautingu

Bol spracovaný v roku 2000 Skautským kruhom Programovej rady SISk. Obsahuje takpovediac „rámcem ponuky“ pestrej palety programov. V roverskom veku môže byť vhodný ako námet a motivácia pre vodcu v tom, čo môže zadať svojim skautom ako programovú náplň. *Cieľom výchovného programu je rozvoj mladého človeka ako osobnosti vo všetkých jej rozmeroch.* V základe môžeme rozlišovať nasledovné dimenzie osobnosti človeka:

- **Telesný rozmer** - prijatie zodpovednosti za rozvoj a fungovanie svojho tela.
- **Intelektuálny rozmer** - rozvíjanie schopností uvažovať, využívať informácie a reagovať tak vlastným spôsobom na nové situácie.
- **Citový rozmer** - spoznávanie svojich vlastných citov, učenie sa vyjadrovať ich, s cieľom dosiahnuť stav vnútornej slobody, vyrovnanosti a citovej dospelosti.
- **Sociálny rozmer** - pochopenie svojej závislosti na ostatných a rozvoj schopnosti

spolupracovať, viesť iných, prežívať spoľočné zážitky s ostatnými.

Zvyšné dva rozmery majú trochu zvláštne postavenie, pretože v sebe určitým spôsobom zahŕňajú a integrujú predchádzajúce štyri rozmery, vytvárajú pre nich východiskové predpoklady (charakterový rozmer) a umožňujú ich konečné zavŕšenie (duchovný rozmer).

- **Charakterový rozmer** - objavenie svojej zodpovednosti voči sebe a svojho práva rovnať sa, učiť sa a usilovať sa o šťastný život pri rešpektovaní ostatných ľudí; osvojenie si asertívneho správania a konania, sebauplatnenia, samostatného rozhodovania, stanovovania si osobných cieľov a vlastného spôsobu ich dosahovania.
- **Duchovný rozmer** - získanie hlbšieho poznania a chápania duchovného dedičstva svojej spoločnosti, objavenie duchovnej Reality, ktorá dáva zmysel ľudskej existencii a vyvodenie dôsledkov tejto Reality pre osobný praktický život, tolerancia a rešpektovanie duchovnej cesty ostatných ľudí.

Cieľom skautskej výchovy je vyformovať človeka, ktorý je zároveň samostatný a teda dokáže samostatne uvažovať, rozhodovať sa, konať a niesť zodpovednosť za svoje skutky; a zároveň spoločenský, čiže uvedomuje si svoj vzťah k ostatným ľuďom, koná eticky, je nápomocný, solidárny a uvedomuje si svoju spoluodpovednosť za celú ľudskú spoločnosť. Každý skaut je vedený k tomu, aby nesútažil s ostatnými, ale v prvom rade sám so sebou - čo môže dokázať on sám!

Výchovné ciele tvoria šesť hlavných výchovných oblastí.

Pre skautov to sú :

- **charakter** - objavenie seba, **telo** - zdravie, **city** - sebakontrola, **intelekt** - poznávanie, **sociálne vzťahy** - tím, **duchovno** - prebudenie sa

Pre roverov :

- **Presadenie sa** - zodpovednosť za seba, samostatnosť, asertivita
- **Fitnes** - pochopenie fungovania tela, rozvoj a zdokonalenie fyzickej kondície
- **Využívanie citov** - schopnosť vyjadrenia citov v bežnom živote, využívanie citov pre svoje ciele, empatia
- **Myslenie** - systematicosť v myslení, tvorenie hypotézy, „problem - solving“, zdravé myslenie
- **Komunita** - odlišnosti ako obohatenie komunikácie, otvorenie sa komunité, zodpovednosť za druhých
- **Zdieľanie** - osvojenie si duchovnej cesty, aplikácia v bežnom živote, zdieľanie duchovnej skúsenosti, tolerantnosť, služba v duchu univerzálnej lásky

Výchovné ciele pre skautov a roverov:

Každá veková kategória je rozdelená na stupne napredovania. Ciele pre tieto stupne sú čiastočne dané, s presnými kritériami pre každý stupeň. **Je na vodcovi, aby spolu so skautmi určili, ktoré ciele budú dosahovať v prvom, ktoré v druhom, a ktoré v treťom stupni** - tak, aby na konci vekovej kategórie boli všetky ciele dosiahnuté. V tomto smere má vodca oddielu veľkú samostatnosť a voľnosť pri tvorivom aplikovaní výchovného programu na konkrétnie podmienky, ale zároveň aj zodpovednosť.

- **V skautskej vekovej kategórii sa rozlišujú**

tri stupne: 1., 2. a 3. stupeň

- **V roverskej vekovej kategórii** sa rozlišujú (1.) strieborný stupeň, (2.) zlatý stupeň, (3.) orlí skaut
- Orlí skaut má ešte dva doplnkové stupne,

a to lipové ratolesti I. stupňa a II. stupňa.

Text výchovného programu je bežne k dispozícii a je vhodným, nepostrádateľným titulom do našej roverskej knižnice.

Nové prikázanie vám dávam, aby ste sa vzájomne milovali tak, ako som vás ja miloval. Podľa toho poznajú všetci, že ste moji učenici.

Jánovo Evanjelium, 13./ verš 34,35

Tradičný program a s ním spojené akcie

Tradičný program roverov môžeme rozdeliť na dve skupiny:

- **programy PRE SEBA**, kde napiňame vlastné

túžby a sny

- **programy PRE DRUHÝCH**, kde sme užitoční aj pre ostatných okolo nás

Akcie pre seba

Schôdzky, klubové večery

Sú to stretnutia roverov v klubovni, počas týždňa alebo cez víkend. Programom stretnutia môže byť výmena informácií, poznatkov (vzdelávacie programy), umelecky ladené zážitky - počúvanie hudby, zamyslenie (dumky), spomínanie - premietanie diapositívov, čítanie kroniky, zábava, spev, voľné rozprávanie, smiech. Nesmieme zabudnúť na prípravu a organizáciu spoločných podujatí, lebo ak sa nabudúce stretнемe, nebude čo robiť.

Recept na vydarenú roverskú schôdzku:
Na začiatok je dobre mať nejaké lákadlo. Napríklad niekto si pripraví zaujímavú, púta-

vú tému. Alebo premietne diapositívy. Alebo vymyslíme nejaký „šoking“... Táto časť by mala byť voľná a veselá. Za ňou môže nasledovať niečo zábavné alebo vzrušujúce. Spásonosná hra. Test. Hranie na gitare, spev, voľné rozprávanie príbehov... Ďalšia, už predposledná časť schôdzky, môže byť vážna, diskusia, dumka, čítanie pri sviečke... Posledná časť by mala byť „nutne“ (*nie nudne*) organizačná. Ak sa nedohodne ďalší program, tak nebude. Ak ho nemá kto urobiť - zase nebude. Môžeme prebrať aj iné praktické veci, ďalšie výpravy, akcie, financie. Dohodnime kedy, kto a čo. Rozdeľme úlohy.

Naša hlavná zásada - žiadne šablóny. Určite máte lepšie nápady!!!

Víkendovky a výpravy za poznaním

Spravidla dvoj-, trojdňové akcie roverov v prírode. Téma môže byť rôznorodá. Výlety do prírody, za kultúrnymi pamiatkami, do historického mesta. Pátranie po niečom neznámom. Víkendovkám predchádza dôkladná príprava, štúdium história, či hodnôt miesta, príprava pútavého programu, hier, nápadov, „radostok“. Dobré sú sprievodné akcie, stretnutia so zaujímavými ľuďmi, prehliadky, večery so sentimentálnym programom. Niečo, čo zaberie, niečo aj na zamyslenie a pod.

Tábory

Sú klasickou skautskou činnosťou. Či už pobytové alebo putovné. Trvajú niekoľko dní až niekoľko týždňov.

*Ruky mám dorážané, porezané a odreté.
Od machu a žívice som celý čierny. Hlavu
mám však jasnú ako lesný vzduch, a myšlienky
čisté ako voda v potôčiku, čo teče
okolo tábora. Doma to bolo naopak...*

z denníka Jiřího Wolkera, 1916

Putovné tábory

Sú dlhodobé, turisticky orientované akcie. Spravidla sa organizujú ako hrebeňovky. Napríklad Nízkych Tatier, Veľkej Fatry... Predstavujú náročnú formu pobytu v prírode.

Cesty divočinou

Bolo včasné ráno, skoro ešte hviezdnatá noc. Bill už bol na nohách. Bol ako rozlámaný a lomcovala ním zima, pretože mal za

sebou zlú noc pod vlčími kožušinami, ktoré z neho ustavične padali. Striasol zo seba ochablosť a ako obvykle pripravil raňajky a zložil stan. A znova išli so Slimom hore na náklade. Každá chvíľka bola teraz drahá, museli ako sa patrí pridať...

*z knihy „Klondike Bill, muži divočiny“
od Helge Markusa Ingstada z roku 1941*

Projekty a dlhodobé akcie

Projekt je návrh, plán nejakej akcie, uskutočnenie určitého zámeru, spolu s určením spôsobu jeho prípravy a realizácie. Všade na svete sú projekty kostrou činnosti skautov a roverov. Sú to náročné, dlhodobé programy, ktorým predchádza hľadanie pútavej a užitočnej témy a spôsobu jej realizácie. Podstatou projektu je jeho uskutočnenie. Projektom môže byť aj expedícia, vzdelávací program, uskutočnenie veľkej akcie, výstavba skautského areálu...

Projekty majú svoju **prípravnú a realizačnú časť**. Na **záver** sa vyhodnotia záporá a oslávia prínosy. Tým sa projekty môžu stať referázu činností a môžu trvať niekoľko rokov.

...maj na pamäti to, že každý prežíva len svoju prítomnosť, tento okamih. Všetky ostatné chvíle sú sčasti prežité, sčasti v neznáme. Nepatrna je doba, ktorú žijeme, nepatrny je kúsok zeme, kde žijeme, nepatrna je i sebamenšia posmrtná sláva, šírená púhou následnosťou ľudí, ktorí čo nevidieť tiež zomrú, a ktorí nepoznajú ani seba samého, nieto ešte niekoho dávno, dávno mŕtveho.

Marcus Aurélius (121-180), napísané v zemi Kvádov nad Granuou (dnešný Hron)

Expedície

Sú klasickou formou projektu. Výpravy za dobrodružstvom, poznáním, do vysokých hôr, neznámych končín. Poznáte dobre napríklad naše Karpaty? Boli ste už v rumunskej časti Karpát? Alebo v susedných Alpách? Čo takto Pyreneje? Boli ste už tisíc kilometrov od domova? Súčasťou roverského programu je náročnosť. Na našich akciách nevyhľadávame nebezpečenstvo, ale ani sa nevyhýbamme náročným trasám, výškam, vzdialenosťam. Musíme byť dobre oboznámení s nebezpečenstvami, ktoré sa môžu vyskytnúť. Predvídanie nebezpečenstiev (problémov, konfliktov, úrazov), eliminácia rizík a vylúčenie hazardu sú neodmysliteľnou súčasťou tréningu a roverskej výchovy.

Veľké objavné cesty

20. októbra 1871 sa stala jedna z najslávejších udalostí v dejinách zemepisných objavov. Niekedy je označovaná aj ako naj-

väčšia senzácia 19. storočia. Jeden z najväčších cestovateľov po Afrike David Livingston (1813-1873), o ktorom sa už dva roky myslelo, že nie je nádeje na jeho návrat, sa stretol s americkým novinárom Stanleyom.

Už samotné stretnutie bolo symbolické. Na jednej strane Livingston. Starý misionár, skromný, vytrvalý, snáď nikdy nepostrádajúci zvláštny druh humoru, človek s hlbokým vzťahom k africkej prírode a jej obyvateľom. Skutočný humanista. Na druhej strane Stanley. Povolaním novinár, ambiciozny, dravý, vytrvalý, hlučný a bezohľadný. Človek, ktorý neustúpil pred ničím, budúci protagonist koloniálnej expanzie...

Livingston o tomto stretnutí píše: „Keď som videl balíky materiálu, vane na kúpanie, obrovské kotle, hrnce na varenie, stany a tak ďalej, pomysiel som si, že je to asi nejaký zámožný cestovateľ, a nie niekto ako ja, ktorý som bol svojím vtipom v koncoch...“

z knihy „Do nitra kontinentu“
od Petra Skřivského a Aleše Skřivana, 1988

Akcie pre druhých

Akcie verejne a spoločensky prospěšné

Sú užitočnými akciami pre ľudí, ktorí nie sú členmi vašej roverskej skupiny. Môžu mať formu klubových večerov pre oddiel, či zaujímavej výpravy pre skautov väčšo zboru. Môžu byť organizovaním pomoci (brigády) pri skrášlení sídla, či ochrany prírody, obnove pamiatok. Môžu mať charakter charitatívnej činnosti pre starších ľudí, ochrnuté deti a pod. Môže to byť aj osvetová činnosť, vzdelávacie akcie a pod.

Akcie pre skauting

Treba vymyslieť nejakú radostnú udalosť pre oddiel, zbor, mladšie sestry a bratov. Úplne normálne sa očakáva, že „tí starší skauti nám pomôžu“. Napríklad pri roznášaní Betlehemskej svetla, výrobe Mikulášov a čiernych čertov. Pri príprave Vianoc a iných udalostí. A čo taká sánkovačka, lyžovačka... a takto môžeme vymýšľať od zimy až do letného táboru.

Kde začať?

Projektom, programom, plánom

Keď máme jasno aspoň v minime manažérskych zásad, môžeme hovoriť o spustení celého procesu. To znamená, že máme:

- nápad
- partiu na jeho realizáciu = roverská jed-

notka

• chuť pustiť sa do toho spoločne

To sú naše základné zdroje. Ďalej bude nasledovať práca, kde podcenenie ktorého-kolvek detailu vedie k riziku možného neúspechu.

Nové impulzy

- netradičné akcie, alebo aj, ako zo starého nové urobíme

Impulz znamená podnet, pohnútku. Váhate a neviete čo si z „klasickej“ skautskej ponuky vybrať? Neviete presne, akému zámeru zasvätiť svoju činnosť, či dlhodobejší projekt? Môže byť veľa kadejakých nápadov, ale všetky sú akési „mľandravé“.

Nechajte sa inšpirovať naším inšpiromatom, „chrličom“ námetov.

Lepší je jeden dobrý návrh dnes, ako zajtra jeden dokonalý.

Pattov zákon
zo studnice Murphyho zákonov

Námety

Čo všetko ešte môže byť námetom a motiváciou pre našu činnosť a dlhodobé projekty? Okrem tradičných skautských akcií, klubovej činnosti, výletov, táborenia, spoločných podujatí, veľkých hier, turnajov, môžeme uvažovať o skautskom zále-

sáctve, o hľadaní kultúrneho dedičstva ako pamäti zeme, o historických experimentoch... Tým vylepšujeme a zhodnocujeme **kvalitu (rozmer) našich akcií** a súčasne si vylepšujeme osobnostný profil o nové pozitívne podnety vnímania skutočnosti. **Všíame si tie ľudské činnosti, ktoré nás obohacujú.**

Spomeňme si na to, čo sme v tejto knižke písali o akciách iných organizácií – a čo nám vyjde? Kopa nápadov, ako to robíme a ako to robia iní. Pripomeňme si ich:

- **woodcraft** - lesná múdrost
- veľmi zaujímavý je **towncraft** - pojem pre činnosť v meste a v klubovni. Dá sa preložiť ako „mestská múdrost“. Obsahuje poznanie mesta, v ktorom žiješ. Jeho kultúry, umenia, architektúry, hudby atď. - všetkých pozitívnych hodnôt civilizačného vývoja. Nájdeme ich predovšetkým vo väčších historických mestách.

Slovenský Klondike

Je tam veľa banií a veľa dobrodruhov sa pokúša o štastie, lebo ich lákajú úspechy, ktoré tu už toľkí dosiahli. Pretože ak sa im podarí nájsť rudu v pomerne krátkom čase, prv než minú všetky zásoby potrebné na dolovanie, majú nádej na veľký zisk. Nepoznajú bezpečný spôsob ako zistiť, ktorým smerom idú žily, alebo kde sa nachádzajú. A iba usilovnou a vytrvalou prácou v bani ich napokon objavia... Ukázali mi miesto, kde vytrvalo kopali šest rokov, hoci žila bola na dve siahay od miesta, kde začali kopať. Na inom mieste kopali dvanásť rokov, kým napokon našli žilu, ktorá im v krátkom čase splatila všetku ich námuahu...

z knihy „Cesta z Komárna do banských miest v Uhorsku a odtiaľ do Viedne“. Časť o Banskej Štiavnicki, ktorú napísal anglický príroovedec

Edward Brown, keď bol v roku 1671 na našom území. Kniha vyšla v roku 1685 v Londýne.

- ...ďalším nápadom a súčasne aj „prahom“ výchovy pre starších skautov je **venture scouting (náročný skauting)**. Jeho cieľom je podporovať fyzický, duševný a mravný rozvoj mládeže riešením náročných situácií. Mladým ľuďom ponúka príťažlivý program, ktorého súčasťou sú náročné výpravy a prekonanie rizika.
- ...tiež sme spomíinali **survival**, ale neprišli sme si, že niekedy stačí realizovať tábor, alebo iný pobyt v prírode (chata na konci sveta bez elektriny...), či puták, aby sme si klasického „prežitia“ užili dosť. Nehovoriac o tréningu výdrže, trpezlivosti, strádania...

Prírodu spoznáš tak, že do nej vkročíš, a vtedy bude pre teba dobrodružstvom.

Začneš však vnímať aj iné súvislosti, ľudí, ktorí pred nami prírodu obývali a poznali. Je to ľudová kultúra. Pre nás môže byť návodom, ako prežiť v prírode. Táborenie pre nás nebude viazané len na schopnosť orientovať sa, predvídať nebezpečenstvá, ale aj na inšpirovanie sa ľuďmi, ktorí ku prírode vždy patrili. Ak začneme tradičnou predstavou pionierov, zlatokopov, osadníkov z amerického západu, prejdeme až k našej ľudovej kultúre - k našim predkom. Aj ich život bol neučastný boju o prežitie, boj plný dobrodružstva prírody - od schopnosti postaviť drevenicu, cez spôsob života, až po nádherné vyšívané kvety na krojoch...

Experimenty s históriou a ľudovou kultúrou

Sú zaujímavým podnetom pre našu čin-

nosť. Naši starší skauti spomíinali, že postavili tábor, motivovaný historiou Slovanov. My sme roky organizovali návraty k ľudovej kultúre – školu ľudovej kultúry. Unikátnie na nej bolo, že sme sa nezaoberali len remeslami a zručnosťami, ale aj nácvikom a realizáciou obradov, zvykov, udalostí vidieckeho človeka. Zaujímavý námet poskytujú aj Kelti, doba Rimanov... Výlety do histórie môžu byť motivované stredovekom, rytiermi. **Na Slovensku máme vyše sto hradov...** Okrem krásnej akcie, akou je pasovačka do roverského kruhu, to môže byť pomoc pri údržbe, oprave, či upratovaní hradu a pamiatky alebo iného, aj tajomného miesta. Predpokladá spoluprácu s profesionálnymi archeológmi a historikmi.

Svet prvotných ľudí

Čím je niektorá spoločenská forma bližšie ku kolíske prvotného ľudstva, čím je staršia a izolovanejšia, tým sú jej pojmy vzdialenejšie od nášho špecializovaného myslenia. V tom štádiu vývoja spoločenskej formácie takmer niet hraníc medzi viditeľným svetom a neviditeľným. Kamene, skaly, rastliny a zvieratá, mesiac a hviezdy sú oživení spoločníci človeka, nositelia priateľských alebo nepriateľských sil. Ich dobroprajnosť si človek musí zabezpečovať ustavičnou bdelosťou a čarami. Aj používanie predmetov dennnej potreby ako sú klčovnice, pasce, žarnovky alebo koše, závisí od magických tradícií a tabu, ktoré sa nám môžu zdať zbytočné, ale pre pôvodného človeka sú to také isté skutočnosti ako deň a noc, ryby a zver alebo semeno divo rastúcej trávy. Nepovšimnutie takýchto nepísaných, ale životne dôležitých zákonov, môže v spoločnosti, ktorá sa ako celok cíti zodpovedná za činy každého svojho člena, neraz rozhodovať o živote alebo

smrti.

Príslušníci indiánskeho kmeňa Zuni napríklad rešpektujú všetky veci a predmety, akoby to boli živé bytosti.

z knihy „*Pri prameňoch civilizácie*“
od Julia E. Lipsa, ktorá vyšla v Lipsku v roku
1955

A čo takto záhady? Runové nápisu v Kremnických horách, takzvaný Pečenický val, zaniknuté dediny, hradiská, románske kostolíky a drevené kostoly na východe...

Výpravy však nemusia byť len do diaľky. Môžu byť motivované aj sebapoznaním.

Zažili ste už kontemplatívne alebo meditačné pobedy na horách? My sme napríklad skúšali na Ekumenickej lesnej škole rekonštrukciu kláštorného života. Podobné pokusy sa už roky dejú na Kláštorisku v Slovenskom raji. Čo ak pomocou nich objavíte novú dimenziu ticha alebo poznania?

Historické perly a záhadné miesta Slovenska

Z hlbky vekov nám znejú ich slová. Staré kroniky hovoria. Nebyť ich, ostali by mnohé udalosti dávno zabudnuté. Stalo sa to skoro pred 1000 rokmi, na prelome 10. a 11. storočia v hlbokom stredoveku, keď naši predkovia ani len netušili, že tu raz vznikne Slovensko.

A vtedy prišli kniežatá Hunt a Poznan a na rieke Hron na nemecký spôsob opásali kráľa Štefana.

...vtedy k nemu prišli dvaja slovenskí veľmoži i so svojimi vojskami. Volali sa veľmi zaujímavo. Jeden bol Poznan (z toho mena vznikol jeden z názovov pre našu Bratislavu - Pozsony) a druhý Hunt (tak sa dodnes nazý-

va veľká časť juhu Slovenska - Hont). Upojili Štefana a sľobili mu pomoc. Na druhý deň ráno, na zelenej lúke pri Hrone, sa konala veľká ceremonia. Štefan prišiel oblečený v rytierskom brnení, tak isto Hunt a Poznan s vojskami.

Štefan si pokľakol pred ich armádou a na to mu šlachtici vložili do rúk meč. Potom ho trikrát udreli po pleci a zaviazali sa vzájomnou prísahou, že sa neopustia, kým neporazia nevercu Koppáňa. Vzápäť sa na kráľov rozkaz rozbehli rýchli poslovia do všetkých kútov juhozápadného Slovenska a oznamovali: „Všetci velitelia hradných vojsk, ktorí zostali verní Štefanovi, nech sa zídu do Bíne. Nech sa dostavia aj poddaní s vozmi a so záprahmi, ale aj peši, lebo sa tu vybuduje veľký tábor, v ktorom sa budú spojené Štefanove vojská brániť, pokiaľ pôjdu do veľkej vojny proti Koppáňovi.“ Len čo sa poslovia rozišli, zhromaždili sa veľké vojská od Nitry, ale aj bojovníci od Bratislavы. A poslúchli aj slovenskí poddaní a za veľmi krátke čas postavili velikánsky tábor, ktorého zvyšky stojia dodnes. Obohnali ho valmi z navozených skál.

z knihy „Slovensko v dobách stredovekých“
od Matúša Kučera, 1985.

Z tohto obdobia sa zachoval sídelno-pevnostný útvar v Bíni, 15 km severne od Štúrova, nad riekou Hron. Samotná obec je cenná svojimi pamiatkami - románskou rotundou a bazilikou z 12./13. storočia. **Hradisko**, alebo skôr valy v Bíni sa skladajú z troch prstencov, mohutných zemných hrádzí a sčasti zachovalých priekop. Vonkajší prstenec má dĺžku okolo 5 km.

Rozloha zachovalej časti je 107 ha. Už samotná prechádzka popod valy alebo po ich korune je zážitkom. Prekvapuje nielen ich výška, ale hlavne mohutnosť. I keď je z valov zachovaná len časť, na mierne zvlnenej rovine pôsobia ako prízrak z hlbiny vekov, nepochopiteľne a vzrušujúce desiatkami otázok, ktoré vyskovávajú. **Ako túto vzrušujúcu historiu odhalila, najprv opatne, potom nahlas, veda?**

História tohto útvaru je spätá s menom zakladateľa uhorského štátu svätého Štefana I. Valy sú podľa archeologických nálezov datované do obdobia okolo roku 1000 a pravdepodobne slúžili ako pevnosť, respektíve zhromaždište vojska Štefana I. v boji proti koppáňovskému povstaniu, ktorého prívrženci sa snažili zachovať staromádarské tradície a bránili sa kresťanskému vplyvu. Vŕazstvo Štefana I. znamenalo nástup novej, na tú dobu modernej štátnej organizácie. Valy postavili pravdepodobne Slovania, ktorí, na rozdiel od Madarov, mali storočnú tradíciu v budovaní hradísk. Opevnenie bolo obrovským vojenským táborom, malo výlučne vojensko-obranný charakter. Štefan pevne zorganizoval Uhorsko, rozdelil ho do 45 územných celkov – komitátov, a tým položil základ stoličnému zriaďaniu, ktoré sa v podstate udržalo až do r. 1918 (podľa Dvořáka - 1975). Podiel našich slovenských predkov na tomto procese nemožno zamilčať. Tu niekde sa začína nová kapitola slovenských dejín, ktorá v mnohých otázkach čaká na výjasnenie. Tradície Veľkej Moravy, župný systém, slovanské mená veľmožov (napr. Hunt, Poznan), kresťanská tradícia ...

Cesty duchovné, do hlbín

Cesty vnútorného rozvoja

Hovorili sme o viere. O počiatku precítania vedomia našej celostnosti ku všetkému stvorenému. Môžeme ju chápať aj ako bránu pokory a cestu vyššieho vnímania.

Tvorivosť + IQ + EQ

Výpravy do tajomných híbok. To, čo v nás tvorí hodnotu. Možnosť našich budúcich úspechov. IQ znamená inteligenčný kvocient - schopnosť logicky myslieť a prispôsobiť sa podmienkam. EQ znamená emočný kvocient. Pocitový svet a schopnosť vnímať. **Na špičkový výkon je potrebné pripraviť sa.** Na dosiahnutie vŕťazstva napríklad v behu alebo skoku vysokom potrebujeme mať okrem talenty a odhadlania aj perfektnú prípravu. Znalosti o optimálnom rozložení pohybov v priestore. Špičkové výkony nedosiahneme bez úsilia. **Tvorivosť** (kreativita) predstavuje prekvapivosť, invenciu, nové nápady, radosť z práce a z výkonu. Zo dňa na deň je uzná-

vanejším a žiadanejším artiklom vo všetkých sférach ľudského života. Od podnikania, manažmentu, až po vedu.

Ďalším termínom, ktorý je v súčasnosti s často spomínaný je **assertivita**. Znamená dospelé, priame jednanie. Vyplýva z prirozeného chovania. Asertivita je priame a primerané vyjadrovanie vlastných myšlienok, citov a názorov bez porušovania práv iných ľudí alebo svojich vlastných. Znamená byť sebou samým.

Empatia je schopnosť vcítiť sa do myslenia a cítenia iných ľudí. Znamená citové prežtie toho, čo ostatní prežívajú vedľa nás. Predstavte si, že by sme nedokázali vnímať to, čo cítia iní. Čo by to bola za spoločnosť, kde by sa všetci chovali necitlivovo ako výrobky firmy Caterpillar (výroba buldozérov, scrapierov a iných veľkých „monštier“). Prežtie, ale aj spolupráca, vyžadujú vnímanie jemných impulzov, nielen dráždivých silných podnetov.

Poznáš dobre sám seba? Nie sú to zaujímavé impulzy pre vaše hľadania?

Akcia! Začíname...

Tu niekde reči končia a začína sa ozajstná činnosť vašej roverskej jednotky. Už máte impulzy a štartovacie podnety, máte tradičné a netradičné skautské námety...

... a čo ešte chcete? Čo nás však najviac zaujíma, je nápad, ktorý naozaj uskutočníme.

Námet a nápad

Možno sa nám podarí, že sa hned na prvý-

krát „chytíme“ nápadu, ktorý niekto z nás prednesie. Nápad je výborná vec, ale sám osebe nič neznamená. Nápad je iba prvotný impulz. Až keď sa z neho stane názor alebo spoločný záujem, začína byť zaujímavým predpokladom pre akciu, činnosť, či dlhodobejší projekt.

Samotný zrod nápadu je takou dôležitou udalosťou, že môže byť realizovaný ako zaujímavý program. Urobme z každej fázy formovania roverského projektu pútavý pro-

gram, hru!

Snaha o efektívnosť je podmienkou úspechu. Pokiaľ nám na ňom naozaj záleží, musíme zdokonaľovať aj **nové formy spolupráce**. Hľadať nové spôsoby vyjadrenia vlastných myšlienok a vzájomnej komunikácie.

Skúsmo využiť spontánosť, vtip, okamžité nápady a náhodné podnety, aj keď sú, na prvý pohľad, netradičné. Pri racionálnom riešení problémov často postupujeme formálne, šablónovito. Tento prístup nie vždy umožní preniknúť do citlivých situačných detailov.

Intuícia, náhle, spontánne nápady spolu s racionálitou vytvárajú široké pole nových riešení.

„Zvykaj si konať to, na čo si netrúfaš! Ved aj ľavá ruka, nezvyknutá na ostatné úkony, je neobratná, liacami (konským postrojom) však vládne ráznejšie ako ruka pravá. Privykla tomu.“

Marcus Aurelius, „Hovory k sebe samému“

Ako na to?

Prehľad nápadov pre vymýšľanie činností a projektov

PRVÝ PRÍKLAD, BURZA NÁPADOV:

Pripravíme si čistý, veľký papier. Zavesíme ho na stenu tak, aby naň bolo možné písanie hrubou fixkou. Zvoláme osadenstvo nášho oddielu, patroly, či skupiny a začneme.

Každý povie svoj nápad, čo by chcel zažiť. Všetky nápady píšeme pod seba na papier.

Najdôležitejším krokom postupu je výber a zúženie nápadov na čo najmenej tém. Po prvom kole je zrejmé, že nápady vytvárajú skupiny na základe podobnosti. Definujeme ich a tým sa nám pole nápadov zúži na tri štyri tematické okruhy. Z toho môže vzniknúť výber rozhodujúceho zámeru, ktorý chceme uskutočniť.

- Výber môžeme urobiť hlasovaním.
- Zaujímavé rozhodovanie je pomocou riadenej diskusie.

Najjednoduchšia je **REGULOVANÁ HÁDKA**,

slušne vedená hromadná debata o tom najlepšom super-nápade, ktorý sa môže stať všeobecne uznaným námetom pre projekt. Predpokladom pre realizáciu riadenej diskusie je mať v oddiele dobrého moderátora.

Zaujímavá je **DISKUSIA** na spôsob súboja skupín. Rozdelíme sa do skupín podľa toho, ktoré nápady nám najviac „sedia“. Jeden z nás robí nestranného moderátora, udeluje a berie slovo. Vznikne vzájomná výmena názorov. Postupným odhalovaním výhod a nevýhod jednotlivých tém sa nám vykryštalizuje podoba budúceho zámeru.

Podobným rozhodovacím programom môže byť **súd**. Vymedzíme z nápadov iba dve témy. Rozdelíme sa na tri skupiny. Súdny dvor, obhajcov jedného a obhajcov druhého zámeru. Tým vznikne niečo ako navrhovateľ a odporca. Správime si v skupinách zoznamy výhod a nevýhod jednotlivých tém. Zahájime súdne jednanie. Samotné rozhodovanie je vzrušujúcim „kolbištom“, súbojom argumentov. O vŕťazovi rozhodne súdny dvor.

Zopakujem, ako ďaleko sme sa dostali:

- máme spoločný cieľ
- spoločný cieľ môžeme formulovať ako zámer, námet spracovania projektu

Kamene

Kamene nie sú studené. Studení sú niektorí ľudia z mesta, ktorí im nerozumejú.

Kamene sú pokorní svedkovia času a väšní Zeme. Keď ešte ako mladá deva chodila k prameňu. Keď bola horúcou lávou, alebo mušlou padajúcou na dno mora, alebo ako zvierený vír prachu hľadala formy pre svoje pečate. Z toho všetké-

ho sa neskôr stali kamene. Sopečné a hlbinne vyvreniny, vápence a usadené horniny.

Kamene sa nemôžu prevaliť na bok, tak ako ľudia v nepokojonom spánku. Nemôžu kričať, ani tančovať, ani zamiávať okolo letiacim motýľom. Míkve a pomalé je srdce kameňa. Preň sme ako krátky záblesk, mihnutie mihalníc.

To pravé pre kameň je mlčanie. Milióny rokov ako jeden deň. Spoved' Zeme a pamäť všetkých čias. Dotkní sa kameňa - ako by v ňom ostávala nádej Zeme, pulzovanie hviezd a nekonečne dlhé čakanie. Nie sú mŕtve, iba inak rozumejú svetu. Všimni si ich občas... Sú iba zdanivo mlčiacimi vecami tvojho vlastného príbehu.

Projekt

Pred viacerými rokmi sme pátrali po tom, ako má vyzerať poriadny rovering. Jeden môj priateľ, spolubrat, mi požičal poznámky z kurzu WOSM o práci skautských oddielov a roverských skupín. Našiel som tam aj jeho poznámky o projektoch. Zaujalo ma to. Slovo projekt má podobnú príchuť ako slovo cesta, expedícia. Je v ňom čosi tajomné, vzrušujúce. Očakávanie niečoho, čo sa stane. Súčasne je v tom slove čosi ako trvanie, nie kratochvíla, prchavý okamih, ale pozastavenie. Dni, mesiace, možno roky. Projekt znamená dlhodobý, vzrušujúci program. Stále očakávanie toho, čo sme si naplánovali a chceme to aj uskutočniť.

Projekt je

- návrh, plán nejakej akcie
- návrh na uskutočnenie určitého zámeru a spôsobu jeho prípravy a realizácie

Dnes už vieme, že projekty sú základom činnosti nielen roverov, ale aj skautských oddielov na celom svete. **Znamenajú dlhodobú činnosť, ktorú si skauti sami vymyslia, pripravia a realizujú.** Keby sme ho hodnotili z manažérského hľadiska, vychádza z teórie očakávania. Po niečom tūžim, pomenujem to a teším sa na to. Splnenie dlhodobého očakávania je najväčšou odmenou.

Baden-Powell sa vo svojich dielach často zmieňuje o prekonávaní úskalí, nástrah a nebezpečných ciest, ktoré nás môžu rovako dovest' do cieľa, ako aj odviesť úplne inde, než sme chceli. Cesta znamená možnosť nachádzania správneho smeru, ale aj možnosť blúdenia.

Ten, kto nič nerobí, nič nepokazí. Niekedy

sa vlastných chybách naučíme viac, ako z mûdrych upozornení. Hovorí sa, že hlupák sa učí na vlastných chybách a mûdry na chybách iných. Projekty spájajú aj „hlúpe“ aj „mûdre“ postupy. Až výsledok ukáže, na čo sme šli s rozumom a kde sme hlúpo nedali na rady mûdrych, alebo jednoducho niečo podcenili.

„Všetko, čo sa môže pokaziť,
sa aj pokazi.“

„Nezáleží na tom, čo nefunguje. Vždy sa
nájde niekto, kto to predvídal...“

Evansov a Bjornov zákon
zo studnie Murphyho zákonov

Najprv sa nad sebou zamyslime:

swot analýza – hľadajme svoje: silné **stránky**, slabé **stránky**, **príležitosti**, **ohrozenia** – ak ich nevidíte, možno to znamená, že pred nimi zatvárate oči! Všetko môžeme dať do súvislosti s projektom. Ešte 2x3 otázky:

- 3 **základné otázky** - kde sme?, kam sa chceme dostať?, ako sa tam dostaneme?
- 3 **ešte iné otázky** - čo sa nám doteraz podarilo?, prečo?, ako ďalej?

Vymyslime si budúcnosť!

- čo chceme robiť? (naša vízia, poslanie a ciele)
- čo je potrebné a realizovateľné v našej oblasti? (trendy, príležitosti, obmedzenia)
- čo sme schopní robiť? (vnútorné silné a

slabé stránky, naše zdroje a schopnosti)

Každý z nás má nejaký sen. Lepší spôsob, ako snívanie, je sen uskutočniť! Keď sa zamyslíme nad všetkými spomenutými otázkami (napr. formou brainstormingu), necháme ich najprv „uležať“. Potom počkáme, kým za nami príde múza. Poznáme to podľa toho, že nadobudneme dojem, že „sme na to konečne prišli!“ a začneme tvoriť projekt.

Spomínanie

Vybavenie jedného kurzu pre roverov sa zmestí do kufra jedného formana. Vždy, keď akcia začína, alebo končí, nakladáme a vykladáme naše malé tajomstvá. Akcie majú svoju zvláštnu história. Pred nimi sme plní očakávania, tešenia, akéhosi šteklenia v duši. Aké to bude? Po akcii cítime smútok. Je to presne naopak, než by malo byť. Po zlej akcii sa človek teší. Konečne to máme za sebou! Po dobrej akcii smútimo. Končí sa niečo, čo nám bude chýbať. Čo vlastne po nás ostane? Stopy v piesku, ktoré rozfúka vietor. Odlesk sviečok na vodnej hladine, ktoré skryje ranné svitanie. Zapamäť si nás dolina? Naše hľasy budú znieť ako vzdialené hučanie. Zapamäť si nás ušľapaná tráva pred chatou? Možno do prvého dažďa. Prúžok dymu z dohasínajúcej pahreby, pomaly sa rozplývajúci...

Odchádzame a so sebou si nesieme zdanlivu chudobné batohy s našou výstrojou. Blato na turistických topánkach, šmuhu od uhlíka na dlani, lesk v očiach, stisky rúk...

Odchádzame bohatí vlastným smädom, znova a znova zažiť niečo, čo sa líši od všednosti. Nedajme sa pomýliť. To nie sú prchavé okamihy, stratené chvíle blúznivé. To je to, čo nazývame kultúrou národa. Niečo nao-

zaj prežité. Určitý druh kvality ľudských stretnutí.

Vietor sa pohráva s tvojimi vlasmi. Prednosta stanice spustil rampy na železnici. Vlak neodvratne prichádza, aby nás rozwiezoval, každého na inú stranu sveta. Nádražie osirie, klepot kolajníč sa stráca v dialke, maličká silueta vlaku splynie s obzorom.

Ostal som tu, alebo som odišiel? Niečo z nás tu ostáva. Niečo v nás ostáva. Tiché šelesty motýľich krídel, kvapky dažďa, ktoré sa rozplynú na tvojej dlani. Sme to my, ktorí nosíme svoju pamäť ako pokladnicu snov. Vysoké kontá splnených prianí. Tajné kódy našich platobných kariet, ktoré kryje obyčajný ľudský smiech a šťastím rozžiarené oči.

Aj nenápadný víkend, aj niekolko šeptom vyslovených slov. Naučili sme sa rozoznávať vlastnosti ticha, vábničku melódie, ktorú prehlušuje iba zurčanie riek. Odraz sviečky na hladine, ktorý prenesú tvoje oči do večnosti. Ranné svitanie, ktoré ti prezradí viac...

Projekty slúžia na to, aby sme pre seba a iných urobili niečo užitočné. Súčasne nás preverujú. Dokážeme to? Nedokážeme? Pripraviť a realizovať projekt znamená prekonať veľa prekážok, ale aj spraviť kopu chýb. V roverskom veku asi niet lepšieho spôsobu, ako vyplniť svoj voľný čas. Projekt má štyri rozhodujúce fázy vývoja:

- nápad a hľadanie obsahu
- prípravnú fázu
- realizačnú fázu
- vyhodnotenie a oslavu

Projektom môže byť akákoľvek dlhotrvalúca činnosť, ktorá má svoj zámer, cieľ a hlavne zmysel. Môže to byť projekt veľkej cesty - expedície, projekt pomoci (u nás

málo realizovaná charitatívna činnosť), projekt spolupráce (napríklad ochrana prírody), projekt nejakého diela (chaty, klubovne...), projekt nejakej akcie (festival, koncert...), alebo projekt niečoho netradičného. Projekt nemôžeme chápať ako čosi formálne. Je výsledkom našej vlastnej, spravidla spoločnej vôle.

Skôr, než sa pustíme do spracovania projektu, je potrebné uvedomiť si jeho predpoklady, možnosti, následky, riziká. Aké náležitosti taký projekt musí splňať?

Náležitosti projektu a nutné predpoklady:

- existencia akcieschopného skautského oddielu, roverskej skupiny
- námet, super-nápad a cieľ
- predpokladaný prínos projektu
- predpokladané riziká, vyplývajúce z reálizácie
- rozdelenie úloh - role a optimálne počty zúčastnených osôb

Výhodou projektu je, že sa naň dajú zohľadať peniaze. Všetky nadácie, aj náš vnútorný systém financovania, sú založené na projektoch. Súčasťou fundraisingu – zháňania peňazí je kvalifikované spracovaný nápad. Číže projekt.

„Veda o podstate prírody nevychováva ani chváliacich sa, ani velavravných ľudí, ani ľudí, ktorí sa vystatujú svojim vzdelaním, po akom väčšina baží, ale ľudí hrdých a sebestačných, zakladajúcich si nie na vonkajšom postavení, ale na svojich vnútorných hodnotách.“

Epiķuros zo Samu (341-270 p.n.l.)

Čo môže projekt najviac pokaziť?

Samozrejme nejaká nepredvídaná, nepríjemná udalosť. Luděk Hochmut, jeden z roverských tútorov a inštruktorov, vymyslel taký pekný výraz „**miera prípustného rizika**“.

Pred náhodou ta nič nemôže zachrániť...

Borkowského zákon
zo studnice Murphyho zákonov

Veľká cesta...

To, čo vratíte, je možno pravda, pán Town, ale nijako nepomôže majorovi, keď pôjdeme na západ, ak objav dokončíme, ale nebude mať dostať zásob a darov na cestu domov. Škoda o tom dalej debatovať, my sme sa už rozhodli. Ja som veliteľom tejto výpravy a ja za ňu zodpovedám. Boli ste medzi harcovníkmi a dobre viete, že toto je jedna z vecí, ktorú major vždy zdôrazňoval: „**Nič neriskovať!**“ Ja musím vedieť, či mám dostať zásob, aby som zaistil vašu bezpečnosť. A zásoby najsú dostaneme v Grant Portage na Hornom jazere, preto sa tam poberáme. Postarajte sa o to, aby ste mali kanoe naložené a pripravené zajtra pred východom slnka.

z knihy „Cesta na severozápad“ od Kennetha Robertsa, ktorá vyšla v Londýne 1961

Miera prípustného rizika

Nie je to nič iné, ako zváženie sú, ktoré máme. Jednoducho sa snažíme predvídať všetky možné udalosti, náhody a nepríjemnosti, ktoré sa len môžu stať. Niektoré neovplyvníme – napríklad počasie, dážď, meška-

nie vlaku, nevykúriteľnú chatu. Niektoré ovplyvníme – napríklad dobrý výstroj, plášť do dažda, lekárničku, vedomosti o prvej pomoci, rezervné prádlo, rezervné jedlo, dostaok nápojov... Riskantné situácie a „prežitie“ si môžeme kadejako pomenovať. Napríklad podľa prostredia:

- v prírode, v divočine, na expedíciah
- v civilizácii, v každodennom živote

Zdanivo veľmi rozdielne situácie majú viačeré spoločné znaky. Základným predpokladom úspešnosti ich riešenia je:

- **Pripravenosť: fyzická + psychická + technická + výkonnostná + výdrž...**

„Skôr, či neskôr, nastane najhoršie možné usporiadanie okolnosti.

Následok: Každý systém treba navrhnut tak, aby vydržal aj to najhoršie možné usporiadanie okolnosti.“

„Všetko čo bolo spojené sa skôr, či neskôr rozpadne!“

Simonov zákon z nepreberného bohatstva Murphyho zákonov

Zmyslom prípravy je vytipovať (nie *vytipkovať*), predvídať, čo všetko treba zabezpečiť na bezporuchové fungovanie akcie. Čo sa stane určite a aké vieme predvídať náhody. Najprv musíme zvážiť dva základné limity:

- predpokladaný prínos projektu
- predpokladané riziká prípravy a realizácie projektu

Máme takzvaný super-optimistický a takzvaný super-pesimistický variant. Následne nás čaká manažérsko-ekonomicke-hospodársko-taktická príprava celej akcie. Zväžime:

- prostriedky a zdroje potrebné na realizáciu (niektoré už máme)
- predpokladané náklady na realizáciu (musíme ich zohnať)

Práca spojená so získaním zdrojov nás môže úplne vyčerpať, až odradíť. Na finančne náročné projekty je preto dobré zvoliť dlhšie časové úseky, aby sme stihli prostriedky sústrediť. Časť nákladov môžeme uhradiť z vlastného, tak, že sa poskladáme, časť musíme zohnať rôznymi cestami. Zarobením, brigádami, dotáciou z existujúcich fondov, sponzorský...

Spolupráca a vzťahy

Spomíinali sme, že projekt má štyri rozhodujúce fázy vývoja - 1. nápad a hľadanie obsahu, 2. prípravnú fazu, 3. realizačnú fazu, 4. výhodnotenie a oslavu.

Prípravná fáza roverského projektu

Ked' už vieme, čo chceme a rozhodli sme sa pre spoločný cieľ, nastáva druhá významná fáza projektu. Jeho príprava. **Príprava môže byť niekedy vzrušujúcejšia alebo humornejšia, ako samotná realizácia.**

Mraky

Sú ako naše príbehy. Unáhlené, presne nevyjadriteľné slová. Neohraničené okraje, nevymedziteľné hranice medzi nimi a nem.

Lahol som si horeznačky a pozoroval nebo. Plávali po ňom hore dnom plachetnice a člny prapodivných tvarov. Kam idete? Míkva odpoved. Ale ja to viem. Ste časťou môjho dychu. Nedopovedané slová včerajšíeho snívania. Dopredu zabudnutá budúcnosť. Dotykom dlane som poláskal zem. Tá podo mnou bola pevná ako zákon. Stopercentná istota, že unesie moje kroky a že sa

raz stane miestom môjho odpočinku. Na chvíľu som nezávidel mrakom ich túlanie. Nechcel som byť vetrom, ktorý rozpráší svoje ovce do diaľav. Pritom mraky nie sú trestanci, odsúdení na večné putovanie. Ani veci stratené, ktoré sa časom rozplynú. Stačila mi úplná spoľahlivosť zeme. A myšlienka, ktorá mi preletela hlavou... Alebo to boli mraky?

Rozdelenie úloh

Samotné zvládnutie úlohy znamená, že si rozdelíme prácu podľa schopností a možností. V psychológiu a sociológii sa tomu hovorí rozdelenie rolí. Niečo podobné sa deje aj v divadle. Ale tam sa hrá niekym napísaný príbeh. Tu súce tiež niečo „hráme“, ale výsledkom je náš vlastný príbeh. Znamená to dobre odhadnúť, čo kto dokáže, ako sa vieme dohodnúť a rovnomerne si rozdeliť „zátaž“. Ide do tuhého! Už nie sme v prvotnej fáze, keď iba túžime. Ukáže sa, kto aký je, kto vie v pravú chvíľu „zabrat“, kto je „zašívák“. Už sme ďalej. Príprava znamená záväzok: dokážeme to!

Aké sú hlavné roly v projekte?

a) **Šéf**, šéfino, vodca, vedúci, manažér, boss, (predátor). Ten všetko riadi a za všetko zodpovedá. V prípade úspechu je hviezda (star), v prípade neúspechu zistí, že za všetko mohol sám. Samozrejme v podmienkach skautingu je šéf projektu demokraticky volená, najschopnejšia, všeobecne dôveryhodná osoba z našich radov.

Šéf, ktorý ohuruje podriadených bezvýznamnými detailmi, stratil zo zreteľa hlavný cieľ.

Gottliebovo pravidlo

b) **Hospodár** (hospodátor). Stará sa o financie, má na starosti zásobovanie, zháňanie materiálu a potravín. Spravidla hospodári tvoria celú skupinu ľudí - hospodársku sekciu.

c) **Inštruktor programu** (programátor). Aj keď sa jedná o spontánnu akciu, na program treba myslieť. Niekoľko musí premyslieť, čo sa bude diať deň po dni. Tak, aby sme sa nenuobili, aby boli „suché“ i „mokré“ varianty programu. Hry, programy a drobné spestrenia cest, gitara a pesničky... Podľa charakteru projektu môže byť práve táto činnosť rozhodujúca. Napríklad na kurzoch, lesných školách atď.

d/ **Ukazovateľ ciest** (navigátor). Na expedícii nepostrádatelná osoba. Má (skoro) všetky informácie o trase, skratkách (vtedy, keď na ne máme dosť času), variantoch cest, možnostiach ubytovania, prespania, nákupu.

e/ A ešte rôzni iní „...átori“, podľa charakteru akcie.

Po rozdelení rolí môžeme pristúpiť k čomusi, čo projekt formálne ustanovuje ako „oficiálnu akciu“. Začneme písat kroniku, dokumentovať, fotiť. Striehnuť na momentky, keď sa niekoľko pozabudne. Cvak... *To sa bude spomínať!*

Začneme formulovať projekt. Vznikne scenár, náčrt, ale aj oficiálny dokument, ktorý môžeme ukázať sponzorovi, alebo predložiť nejakej inštitúcii, či nadáciu ako žiadosť na udelenie finančnej dotácie.

Formálny obsah (náležitosti) projektu

- názov projektu (krátke a výstižné, žiadne komplikované výrazy)
- číslo účtu projektu (prípadne účet zboru)
- stručná informácia o navrhovateľoch, referencie
- adresát projektu (komu je projekt určený – vek/počty: deti z DD, len členovia SISk, alebo aj verejnosť, predpokladané počty)
- predkladateľ (RJ, zbor, oddiel) a autor (vaša maličkosť), zastupujúce a zodpovedné osoby
- spoluorganizátori (štátne, mimovládne organizácie, iné zbery a RJ)
- stručná charakteristika projektu, zámery
- cieľ projektu
- opakovateľnosť projektu (jednorázový, turnusy)
- pôsobnosť projektu (účastníci budú: z vás do mesta, okresu, kraja, zo zahraničia)
- očakávaný prínos
- predpokladané riziká
- zloženie tímu a rozdelenie úloh
- podrobny obsah (zdôvodnenie, popis) projektu
- predpokladané finančné náklady - rozpočet sa člení na výdavkovú a príjmovú časť, a tie dalej podľa jednotlivých položiek, uvažujte s rezervou 10% z celej sumy projektu
- zabezpečenie projektu - materiál, stravovanie, ubytovanie, zdravotnícka pomoc, dostačok ľudí – organizátorov, kto čo urobí a má na starosti
- finančné garancie
- harmonogram prípravnej a realizačnej fázy
- záväzné termíny, termín konania (realizačnej časti)

- miesto konania
- prílohy
- doklady

Železničiar Jake mal niekolko plánov ako zbohatnúť, ale opúšťal jeden po druhom, až kým zistil, že každý plán znamená predovšetkým prácu.

z knihy „Moji známi z divočiny“ od Ernesta Thompsona Setona

Čo ešte nesmieme zanedbať

- oficiálne doklady, povolenia, potvrdenia, záruky, dokumenty, poistné - nech to už má oficiálny, odborný „punc“. Projekt už súvisí s istou profesionalistou.
- s tým súvisia aj zmluvy s oficiálnymi spolupracujúcimi partnermi
- podpis zodpovedného + pečiatka vášho subjektu (predkladateľa)

Projekt ti schvália iba vtedy, ak nemusia zodpovedať za neúspech, ale v prípade úspechu budú ocenení.

Rogerovo pravidlo z Murphyho studnice

Ak vám má dať niekto neznámy peniaze, asi bude chcieť najprv vedieť, kto a čo ste zač. V momente, keď poviete, že ste prišli pýtať peniaze, začne si pán „Oslovený“ stavať obranný mûr proti vám. Každá obranná taktika má slabinu a vy ju musíte nájsť. K tomu vám môžu nasledovné „finty“ (poradie je zámerne):

- výročná správa (RJ, zboru)
- vyhodnotené predchádzajúce projekty
- fotografie
- leták k projektu

- výstrižky z novín

Aj keby ste mali plný kufor týchto materiálov, ak ich predložíte a odmličíte sa, nebude to dobrým znamením – akoby ste ich ani vy nečítali. Pán „Oslovený“ si ich zo slušnosti prelistuje, sem tam prečta nadpis či popis pod fotografiou, všimne si graf či kresbu, určite ho zaujme grafická úprava... Stále je však sústredený na to, že ste tu (otravujete) a nie je rozhodnutý. Ak ho dokážete zaujať výročnou správou a porozprávať mu niektoré dôležité skutočnosti, určite si pomyslí: „Akí mladí a takí šikovní, povzbudíme ich!“ alebo: „Celkom dobrý nápad, ak takto súvislo rečnia, určite projekt dokážu aj zrealizovať!“ či: „Fíha, minulý rok zrealizovali päť projektov pre verejnosť a peniaze im dal aj pán Škrob, ja nie som horší!“

Osobne odporúčam pri príhode slušne predstaviť seba a svoj subjekt, predložiť materiály a po niekoľkých slovách o tom, čo ste všetko doteraz dokázali, koľko máte členov, prejdete plynulo k tomu, že toho roku realizujete projekt taký a taký a chceli by ste požiadať o jeho finančnú podporu. Keď to vyslovíte, pokračujete ešte chvíľu v charakteristike projektu (trošku to akoby zahovoríte.) Potom sa odmličte a počkajte na odpoveď.

Sprievodný list

Ak žiadate o podporu projektu písomne, vedzte, že máte výrazne nižšie šance oproti osobnému stretnutiu. U nadácií je to však klasické. Oni sú tu však na to, aby tie peniaze ľuďom dali. Na rozdiel od podnikateľov. **Nezabudnite**, že s projektom posielame vždy sprievodný list, v ktorom je to, čo by sme povedali pri stretnutí. Predstavenie sa, oznamenie o realizácii projektu a samotné požiadanie o príspevok naň. To je k obsahu. Text

je najlepšie písat na hlavičkový papier s vašou adresou, telefónom, e-mailom, logom subjektu, skautskou ľaliou. Ja osobne (Jaso) používam skromný biely papier – nie farebný.

Kam podať projekt?

Najjednoduchšie je podávať projekt tam, kde „dajú peniaze“, kde máme svojich známych, kde nás poznajú, tam, kde radi podporujú práve aktivity nášho zamerania.

V podstate máme tieto možnosti:

- Celoslovenské projekty môžete podávať na **Ústredie SISk**, Pražská 11, 816 36 Bratislava.
- Podľa zamerania projektu si vyberiete **nadácie alebo fondy**. Informujte sa na ústredí, či tam už niekto zo Slovenského skautingu projekt nepodal. Škoda by bola prísť o väčší obnos na tlač nejakej knihy kvôli nejakej výprave do Horného Výplachu. Pri vyberaní nadácie vám môžu pomôcť informácie v pobočkách SAIA - Slovenskej akademickej informačnej agentúre v Banskej Bystrici, Košiciach, Nitre, Poprade, Prešove, Trenčíne, Žiline. Objednajte si od nich brožúru „*Zahraničné a domáce finančné zdroje pre slovenské mimovládne organizácie*“.

- **Iné subjekty – sponsori.** Aj oni radi dostanú na papieri, čo chcete realizovať.

Každý zdroj má iné podmienky pre udelenie grantu a iné uzávierky prijímania projektov, formuláre, osnovu. Je potrebné informovať sa o nich v značnom predstihu, aj 6 mesiacov!

Ešte než začneme - tréning na projekt

Papierovačky máme za sebou, peniaze

sme zohnali, fundraising sme zvládli, podľme k tomu, čo je na projekte podstatné: **akcia**.

Jednou z výhod prípravy projektu je motívacia na zvýšenie kondície, učenie jazykov, príprava na nepohodu. Náš voľný čas dostaňe inú dimenziu. Stávame sa Amundsenom a Hillarym a ktovéakým cestovateľom, objaviteľom. Mrzneme na balkóne v spacáku, beháme bosí po snehu, trénujeme primeraňe dávky jedla (ba čo, hladujeme!) zvyšujeme kondíciu (drieme ako banské kone).

Všetko sa zíde. Viem, čo chcem...viem, čo ešte neviem...

Cieľom tréningu by mal byť rozvoj vytrvalosti, výdrže, fyzickej a psychickej odolnosti, technických zručností. Tréningové situácie by sa mali čo najviac podobáť situáciám a rizikám, ktoré nás čakajú. Ak idete do púšte, neodporúčame trénovať pobyt v jaskyni. Ak sa chystáte do Patagónie, kde je evidentne zima, netreba často prekurovať saunu.

Jednotlivé problémové faktory môžeme trénovať samostatne - hlad, námahu, teplotu, „zimotu“... Neskôr ich kombinácie a spojitosti - problémy na výprave, expedíciu, nerváky, dlhodobú nepohodu... Veľmi nebezpečná je ponorková choroba, keď vám lezie na nervy už aj spôsob, akým niekto posmrkáva. Tí, ktorí máme za sebou dlhšie expedície, vieme, že najdôležitejšia je povaha človeka. Tam sa ukáže, kto aký je. **Tréning zvyšuje našu istotu!**

Nekonečné mrazivé pláne

Skoro každých dvadsať metrov som sa musel otočiť, aby som nbral dych. Bol som stratený medzi ľadovými kryhami. V úzkosti som sa vrácal k poslednému znamieniu, ktoré som si urobil na ceste. Nemohol som ho nájsť. Cítil som, ako mi pod kapucňou steká pot. Na chvíľu som sa zdesil... Konečne som svoju cestu spoznal - bolo to obyčajné štastie a pomohla mi chvíľka, keď sa náhle stíšila víchrica. Mal som štastie, pretože búrka trvala v plnej sile dva dni. Bez paliva a bez jedla by som

drahó zaplatil za svoju slabosť. Šiel som zhrbený, často pospiatky, s očami uprenými na hodinky a dával som pozor, aby som neminul iglu. Každý krok bol namáhavý. Ešte niekoľko metrov a vkízol som, vyčerpaný a ohlušený, do svojho ľadového úkrytu. Po celú noc sa vietor opieral o iglu mocnými nápormi. Dal som sa do jedla, skrčený ako zviera. Jedol som rukami, zo všetkého trochu. Nikdy si dostatočne neuvedomujeme, aká krehká je naša civilizačná úroveň, keď sme mimo ľudskú spoločnosť...

z knihy „Poslední vládcovia Thule“ od Jeana Malurie, výskumníka, ktorý prežil rok medzi Eskimákmami, vyšla v roku 1955.

Podcenenie prípravy a tréningu

Znamená negovať zmysel celého roverského projektu. Aj malé, zanedbané riziko môže spôsobiť neriešiteľné problémy. Riešenie situácií vyplýva z ich neustálych zmien a z našej potreby reagovať na ne. Náročnejšie situácie nazývame problémy, rozpory. Konflikt vzniká vtedy, keď pôvodný impulz, sporá situácia, nebola včas riešená a prerástla rámcu rozporu.

Snaha zachytiť padajúci rozbítaný predmet spôsobí väčšiu skazu, ako keby ste ho nechali spadnúť.

Fultonov zákon príťažlivosti z nepreberného bohatstva Murphyho zákonov

Problémy môžeme predvídať - intuitívne alebo racionálne. Riešiť ich môžeme spontánou reakciou, alebo na základe premysleného postupu. Nikdy ich však nesmieme ignorovať. Spravidla ich vnímame ako potrebu zmeny smerom k pozitívному ustáleniu,

zmenu ne-uspokojivého stavu na stav uspokojivý.

Realizačná fáza roverského projektu (v akcii)

Prípravná fáza znamená schopnosť predvídať, realizačná fáza schopnosť byť opatrnlý!

Priebeh realizačnej fázy, na rozdiel od prípravnej, nás môže nemilo zaskočiť. V prvom rade sa ukáže, že naše predpoklady nezhľadnili dostatočne obšírne všetky možné a nemožné náhody. Potvrdí sa pravidlo, že „scenár, či projekt akcie sme robili preto tak dopodrobna, aby potom všetko bolo ináč“. Pozor! Zanedbanie prípravy sa nám môže vypomstieť. Náhoda praje pripraveným! Improvizovať môže len špičkovo pripravený majster. Príprava, i keď nemusí vždy všetko dopodrobna predvídať, slúži na to, aby sme obmedzili pole náhodných situácií na ich primerane zvládnuteľný počet. Tréning znamená zvýšenie pripravenosti čeliť **všade prítomným náhodným nástrahám**. Kým v prípravnej fáze je všetko hrou a viac menej modelovou, simulovanou situáciou, v realizačnej fáze ide často do tuhého. Zažívame skutočné nebezpečenstvá, problémy, náročné situácie. Bledneme, na čele nám vyráži pot, vlasy nám vstávajú dupkom, strachom sa nám chveje hlas...

Hlboké ticho, také hlbké, že aj dych bol v tej tišine nápadný. Tom zavolal. Volanie sa odrážalo v ozvenách po prázdných sieňach a zatichlo v diaľke v slabom zvuku, ktorý sa podobal záchvevu výsmešného chechotu. „Ach Tom, nekrič už, je to hrozné,“ povedala Becky. Mala strach!

z knihy „Tom Sawyer“ od Marka Twaina

Riziká

Ktoré nás stretnú, sú rôznorodé. Od úrazov, cez straty výstroja a orientácie, zmeny počasia... Práve tieto situácie môžeme nazvať prežitím (survivalom). To, čo sme tak túžobne čakali, sa prihrnie ako prudká, tvrdá păst rovno „do ciferníka“.

Lepšie než usilovať o hojnosť, je zastaviť sa v pravý čas. Neustajne brúsiac svoj meč zistíš, že jeho ostrie dlho nevydrží.

Ak naplníš svoj dom zlatom a jadeitom, dlho ich neustrážíš.

Tao-te-ting

Kľúčový faktor prežitia

Okrem miery priateľného rizika existujú aj vypäté situácie, kde hrá rolu naše správne rozhodnutie. Jeden zlý krok a je po všetkom... Preto zvažujeme varianty rizík a k nim primerané rozhodnutia. Škály možných rizík - neúmerná strata času, neúspech, nedosiahnutie cieľa, nervozita, hmotné straty, peniaze, únava, vyčerpanosť, choroby, úrazy. Nedaj Boh ľažké zranenia, smrť...

Neexistuje žiadna univerzálna a super-jednoduchá metóda na všetko. Existuje iba predpoklad, že rôznorodosť problémov vyžaduje rôznorodosť prístupov. Znižovanie rizika je možné *tréningom a zachovaním pokoja počas nebezpečnej situácie*.

Miera priateľného rizika

Už sme ju spomíinali. Riziku sa spravidla nikdy nevyhneme. Mieru rizika však môžeme ovplyvniť! Pokiaľ je riziko primerané, je akýmsi „štipľavým“ korením života. Počas projektu je však rozhodujúce minimalizovať nepriaznivé následky rôznych situácií - zvyšovať pravdepodobnosť pozitívneho výsledku. Vyhýbať sa riziku, ako sa len dá. To nie je bojazlivosť. Strach má významnú regulačnú funkciu. Jeho odstránenie vedie ku „frajeriene“, podceňovaniu nebezpečenstva a nezodpovednosti. Čo na to poviete, greenhorni? Nemusíte sa báť, že pri zvýšenej opatrnosti o niečo príde. Náhoda je všemocná. Riziko príde samo. Spravidla nechcene a nečakane!

Veci komplikovať je jednoduché, horšie je však zjednodušíť veci zložité.

Meyerov zákon
z nepreberného bohatstva Murphyho zákonov

Cesty divočinou

Večer sa krčili zahalení do spacích vakov nad malým táborovým ohňom, pili horúcu a riedku kašu z múky a ohrevali si nad ohňom kusy slaniny, nabodenuté na ražeň. V rannej tme bez slov vstávali, hodili si na chrbát batoh, upravili si remienky na čele a vydali sa na cestu. Posledných kilometrov v Selkirku musel Elam Ohnívák hnať Indiána pred sebou. Bol to už len vyziabnutý a predsmrtný tieň človeka s horúčkovitými očami, ktorý by sa bol inak položil do snehu, zaspal by, alebo by odhodil náklad.

*z knihy „Burning Daylight“
od Jacka Londona z roku 1910*

Fyzická odolnosť vyžaduje

vyšovanie fyzickej kondície, tréning zameraný na špeciálne aktivity, ako je vysokohorská turistika, plávanie, horolezectvo, odolnosť voči chladu, teplu, smädu, hladu, fyzickej námahe, únavy, nedostatku spánku, bolesti.

Psychická odolnosť vyžaduje

osobnostné vlastnosti - poznanie samého seba, hľadanie vlastnej identity a istoty, tréning psychickej odolnosti, súčasne s tréningom fyzickej odolnosti, sebaovládanie, ovládanie telesných potrieb, kontrolo emócií, zlej nálady, mrzutosti, averzie, strachu, paniky, psychohygienu, schopnosť zachovania pokoja, relaxácie, vyrovnanosti, boj proti depresii a pocitu deprivácie, skupinové vzťahy, kolektívnu zrelosť, komunikáciu, zvládnutie konfliktov, vnútorné posvátné pravidlá hry, vzájomné rešpektovanie a koordináčnu schopnosť členov skupiny, schopnosť riešiť stresové situácie.

Technická odolnosť vyžaduje

dokonalý, vhodný výstroj a výzbroj, všeobecné technické zručnosti, schopnosť opraviť a vyrobiť výstroj, prístrešok a podobne, zručnosť zameranú na pobyt v prírode, opatrenia proti chladu, vlhku, hladu.

Neexistuje zlé počasie, iba zlý výstroj.

Milan Marenčák - Penzista (1937-1998)

Úspešnosť projektu, akcie

O samotnej realizácii projektu nemusíme „špiritizovať“. To, na čo v projekte nesmieme zabudnúť, sme popísali už v príprave.

Počas a po skončení akcie nám „to dôjde“:

- zlaté pravidlo „nezmokli sme, už sme tu“,
- vrátili sa všetci účastníci, bez ujmy na zdraví,
- čo sme očakávali, sme aj zažili,
- čo sme mali urobiť, sme aj urobili,
- čo sme mysleli, že uvidíme, sme aj uvide-

- li, dokonca viac,
- neprerobili sme, dlhy nemáme,
- nič sa nestratilo, o nič sme neprišli, nič dôležité sa nepokazilo,
- celkový dojem: oplatilo sa ľst.

Skutočný projekt môže byť iba našou vnútornou záležitosťou, alebo ako je to v prípade roverského kruhu, väčšinu akcií nerobíme ani tak pre seba, ako pre účastníkov, ktorí na naše akcie prídu. Keď už organizujeme takúto akciu, pamäťajme na to, že **iné očakávania majú účastníci a iné organizátori!** Účastník nám „nevídí do hrnca“ a svoju spokojnosť alebo nespokojnosť vyjadrí často spontánne, no často sa nedozvieme nič. Už počas akcie by sme si (my organizátori) preto mali všímať:

- Boli dodržané termíny časti projektu?
- Aký bol počet zúčastnených účastníkov oproti počtu záujemcov?
- Aká bola spokojnosť účastníkov so stravou, či jej bolo dosť a v akej kvalite?
- Aká bola spokojnosť s programom, činnosťami, aké boli zážitky, záujem?
- Aká bola spokojnosť s organizáciou akcie, či boli zmätky a keď, či boli prípustné?
- Aká bola spokojnosť s plynulosťou akcie, dodržaním časov? Boli prestoje, čakania?
- Aké je celkové hodnotenie - citová odozva, racionálne zhodnotenie?
- Dozvedeli sa účastníci niečo nového, čo uplatnia aj doma? Inšpirovali sme ich?
- Prídu znova?

Stromy

Stromy odišli do svojho mlčania. Pochytali sa za ruky a spolu nemo vykročili do krajinu. Zvonku vyzerali ako les, ale zvnútra to bola oslava. Príležitosť porozprávať svoje prebehy.

Keď sa ľudia stretnú a v dave sa stráca

ludská tvár, vtedy stromy vystupujú zo svojich koreňov a svojimi korunami odháňajú vietor. Na chvíľu si pripomenu svoje mená...

Aj ja som strom. Je iné stáť ako les a iné potácať sa v prúdiacom dave, po šedivých uliciach ľudských miest. Les, to je domov vtákov a veveríc a lišok a všeljakého pestreho hmyzu. Vietor sa v ňom slobodne pre-

háňa a vône majú svoju ozajstnú podobu a zvuky sú krajšie ako ľudské piesne. Niekoľko je lepšie byť stromom. Iba stáť, alebo sem tam zamávať konármí mrakom - tulákom. Dívať sa, ako rýchlo starne ľudské pokolenie. Iba mŕkvo šepkať, čo ľuďom znie ako šumenie, ako praskanie, ako tichý šelest lísťa. O tom šumí les.

O tichej pohode svitaní a súmrakov. O nehybnosti koreňov. O mraze a horúčave, ktoré sú iba nepatrými premenami času. Kto z nás je bližšie k pokoju?

Vyhodnotenie roverského projektu - torta so šľahačkou

Všetko je za nami. Projekt sa skončil.

Mohli by sme povedať siesta, oddych, pokoj od námahy a neviem od čoho ďalej. Záver projektu je dôležitý. Vyhodnotíme plusy a minusy, nech už to dopadlo akokoľvek. Možno práve pri hodnotení dostaneme ten najskvelejší nápad na ďalšie projekty.

**Ked' máš kladivo,
všetko vyzerá ako klinec.**

Baruchov postreh
z nepreberného bohatstva
Murphyho zákonov

Zhodnotenie akcie - projektu

(pre organizátorov, interný - vnútorný materiál)

- Každý, kto vám bude hovoriť o projektoch, vám potvrdí, že táto fáza je *vééélmí* dôležitá. Môžete sa na ňu „vykašlať“ len v tom prípade, že veríte v blízky koniec sveta, chcete mať problémy so zákonom, nezáleží vám na vašej povesti a zápisoch v trestnom registri.
- **Dobrým vyhodnotením projektu stúpne hodnota akcie.** Realizácia je dôležitá hlavne pre účastníkov, vyhodnotenie pre organizátorov, pretože je to investícia do ďalších projektov.

Vyhodnotenie projektu

1. formálna časť

Pod týmto pojmom chápeme oficiálnu správu o projekte, určenú našim sponzorom, poskytovateľom grantu na projekt, nadáciu. Obsahuje už známe veci:

- Fotografie - farebné fotokópie fotografií, poukladaných na papieri (A4).
- Textovú časť - podľa osnovy projektu, čo ste realizovali a čo nie a prečo. Čísla, počty účastníkov, vek, počet osobodní (počet osôb x počet dní).
- Zoznam sponzorov.
- Výstrižky z novín o akcii, vami vydané sprievodné materiály.
- Jedálny lístok na dni: raňajky, obed, večera. Náklady spolu za deň a za akciu.
- Prezenčné listiny - účastníci, organizátori, meno, priezvisko, rodné číslo, podpis.
- Vyúčtovanie projektu - kvalitné fotokópie všetkých dokladov o zaplatení, ktoré zaplatí nadácia, ak je to pre sponzora, tak zväčša nie sú požadované, ale ak ich pri-

kladáte, tak všetky súvisiace výdavky (poštovné). Prehľadná tabuľka výdavkov a príjmov podľa pôvodného projektu, ale so skutočnými sumami.

- Samozrejme nezabúdame na sprievodný list!

2. neformálna časť

Vyhodnotenie má dve fázy:

- Vyhodnotenie pre seba, keď sa najprv pohádame, potom pomeríme a pred celkovým záverom racionálne zhodnotíme, čo bolo dobré a zlé, a že to všetko bolo prínosom. Úplný záver necháme pocitom. Záverečné nadšenie neutajujeme.
- Vyhodnotenie pre druhých, čiže verejné vyhodnotenie. Dobrým zvykom je urobiť malú oslavu, premietnuť diapositívy, pozvať rodičov a priateľov. Rozprávame príbehy a čo najviac preháňame. Ak sa vôbec nič nestalo, rozprávame o tom, čo by bolo, keby...

Takzvané rybárske príhody o „malej rybke metrovej“ sa pripúšťajú. Okrem iného nám navždy ostatú táborákové historky. Mierne prehnané a „prerastené“ ako staré pyžamo, alebo bačova slanina... Z údolia sa stanú rokliny, z roklín kaňony, z náhleho dažďa tropické búrky. Nízke hory vyrastú na vysoké. Malé riečky sa zväčšia, z brehu na breh nedoviď... Príbeh znova počutý sa rozrastie do drámy. Po chrbe nám behajú zimomriavky, na čelo vyrází pot. Ruky sa chvejú. Oči ako pokrievky na varnom hrnci. **Ako to vlastne naozaj bolo?**

Takto nejako sa z projektu stáva súčasť vášho životného príbehu. Niečo viac ako jedna všedná akcia. Veľké dejiny malej skupiny. Tvoja pamäť ako nesmierne bohatstvo zážitkov.

**Ludia sa špecializujú vždy
na svoje slabé stránky.**

Lippmanova dilema
z pokladnice Murphyho zákonov

V rámci každoročnej evidencie rover-
ských jednotiek pri RR-SISk zasielajú RJ aj

stručnú charakteristiku projektu, ktorý chcú v skautskom roku realizovať. Po jeho reálizácii zašlú kruhu stručnú správu. Každý člen RJ, ktorý sa zúčastnil na realizácii projektu v nejakej RJ, má právo nosiť **na skautskom kroji nášivku „roverský projekt“** s aktuálnym rokom.

Pereje

Tak by sme si kľudne mohli povedať, že „programové menu“ klasickej roverskej skupiny je zložené z **akcií pre seba** - klubové večery, dobrodružné výpravy a poznávacie víkendovky, tábory, projekty a dlhodobé akcie, expedície, a **akcií pre druhých** - akcie verejné a spoločensky prospěšné, charitatívne, akcie pre oddiel, zbor. A čo všetko ešte!

- Potom si poviete: „To som túto knižičku ani nemusel čítať.“

Ale my máme aj takú skúsenosť, že si to prečíta celá patrola, potom sa pýtajú ako z druhého sveta: „**A čo to vlastne máme robiť?**“ Máme chut' im vynadať a povedať: „**Prečítaj si to znova.**“ Ale predsa len si pri-pustime taký úplne maličký výkričník. Asi takýto ! Aha ! Čo to znamená? No predsa **další námet...**

Písal sa rok 1536

Generál Quesada sa vydal na cestu za bájnym Eldorádom...

Nebolo ľahké dostať sa od pobrežia až sem, ale postupovať pozdĺž rieky bolo ešte úmornejšie. Vtedy, rovnako ako dnes, tvorili brehy rieky Cézar hlboké, nepriepustné džungle, pretkané lianami a plné padnutých stromov. Bola to skutočná „selva“ - divoký

nepriateľský tropický prales. Ale Quesada sa nevzdával. Nemal iné východisko. **Mimoriadna situácia vyžadovala mimoriadne rozhodnutia.** Quesada vybral najsilnejších a najodolnejších vojakov. Ozbrojili sa mačetami, vyrazili vpred a začali sa presekávať pobrežnými húštinami... Ak ich doteraz morila horúčava a smäď, teraz bolo vody príliš mnoho. Zdalo sa, že presakuje všetkým - zemou pod nohami, nebom nad hlavou. Dusný vlhký vzduch rozozieral odevy a vnikal do plúc. Objavili sa prvé choroby. Boli žltí, blúznili a lomcovala nimi protivná zimnica...

Hustý nízky pralesný porast, ktorým sa presekávali Quesadovi muži, nájdeme v Kolumbii dodnes. Zakrýva zem tak dokonale, že človek netuší, či je pod ním bažina, alebo pevná pôda...

z knihy „Hľadanie Eldoráda“
od Svetlaney Sozinovej, z roku 1990

Trochu si zašpekulujme:

Aké sú naše skutočné možnosti pre roverský program? Máme tu „**Inšpiromat**“ tradičných a netradičných skautských programov. No povedzme... Keď si to tak zoberiem „zostra“, vlastne je to až-až! Ale čo by sme mohli vymyslieť pre tých, ktorí práve v rove-

ringu začínajú? Práve „doskautovávajú“. Máme dve základné možnosti, čo a kde robiť:

- **ostať dnu** – akože v klubovni
- **ísť von** – akože do mesta alebo voľnej krajinu

Angličtina pozná také zaujímavé slovíčko, ktoré ma zaujalo. Outing. Nie nebojte sa, to nie je zase nové cudzie slovo. Outing znamená doslova „čosi vonku činiť“, alebo zrozumiteľnejšie preložené - výlet, vychádzka. **A sme pri korení veci.** To von - dnu totiž celkom presne vystihuje **hranice nášho programu.** Smerovanie našich ciest! To výlet, vychádzka - v roverskej reči znamená dobrodružný výlet, tajomná výprava, náročná akcia.

Skúste nad tým porozmýšľať. Čo najviac svedčí roverom? Cesty, putovanie. No nie hocjaké. Pokiaľ možno objavné, nebezpečné, náročné, pútavé.

Ked sme sa s Jasom vracali z jednej cesty z Rumunska dostali sme „bombový“ nápad. Vymyslieť strhujúci program pre roverov, ktorý spája aj to typické, aj to zvláštne a ešte nie je veľkou roverskou cestou, ale už je poriadnym dobrodružstvom.

Bola noc. Sedeli sme v aute a museli sme sa rozprávať, aby šofér nezaspal. Jaso (spoluždec) musel pôsobiť, aby šofér (Samorast) bezpečne viedol auto. Ostatní spali. A tak sme vylovili z mozgov myšlienky a z myšlienok tvorili zaujímavé predstavy. Išli sme cez madarskú rovinu. Reflektory lenivo osvetlovali okraje cesty a šedý pás asfaltu. Monotónnosť tohto obrazu nám vôbec nevadila, boli sme zrazu úplne inde. Na výpravách do pamäti zeme, v stredoveku a na konci sveta súčasne. Boli sme na tajomných výpravách ku prameňom riek. Plazili sme sa

jaskyňami a vyliezali na zasnežené vrcholy. No poviem vám, paráda...

Skautovanie je jedna nikdy sa nekončiacia možnosť zažiť neskutočne skutočné veci.

Podstatou nápadu **PEREJE** je myšlienka zo začiatku tejto knižičky.

Rieka má svoj prameň, svoje počiatočné štadium, meandrovanie potôčika, až dozrie v silný prud. Prídu vodopády a stupne a divoké úseky nebezpečných perejí. Potom sa rieka zrazu ukľudní. Zmohutnie, priberie ďalšie prítoky. Plynne vo svojich brehoch, širokým korytom sa jemne vlní krajinou. Ako mohutný prud sa prediera ku svojmu cieľu, až úplne zanikne v nekonečných masách morských vln.

Čo nám to pripomína? Prameň je vstup do oddielu a slub, meandre sú hranie vŕčať a skautov, **vodopády a pereje sú pre roverov**, prud rieky, vlniacej sa medzi stabilnými brehmi to sú oldskauti. Skalné útesy, hlboké rokliny, vodopády, pereje a - roveri.

Baden-Powell vo svojej knihe o roveringu „Cesta za úspechom“ porovnáva náš život s plavením sa po rieke. Tá má svoje kľudné prúdy, ale aj úskalia, vodopády a pereje. Až ich prekonanie z nás robí ozajstné ženy a ozajstných mužov.

Každý si sám riadi svoj čln.

Baden-Powell

Program Pereje je založený na jednoduchej myšlienke. **Je založený na cestovaní, putovaní, dobrodružstve a poznávaní.** Naši starí otcovia, čoby mládenci, sa vydávali na skusy do sveta. Každý chlapec, ktorý sa chcel stať majstrom, musel ísť na **vandrovku.** Vandrováť znamenalo získavať skúse-

nosti v cudzích krajinách. Znamená cestu, spôsob, ako sa nájsť a ako sa stať chlapom (platí to aj pre dievčatá, i keď v inej podobe). Stať sa samostatným človekom, schopným postarať sa o seba a užiť sa. To je cesta tovarišov. Odíšť, aby som niečo zažil a niečo dokázal.

Raz som sa u starých rodičov v Martine, nedaleko tej vyhne, čo som už spomínał, prehrával v starej skrini. Našiel som v nej zažltnutý, skoro rozpadnutý obal. Otvoril som ho. Voňal zatuchlinou so zvláštnou príchutou starých príbehov. Boli tam kadejaké nezaujímavé doklady a papiere. Medzi nimi bola knižička, ktorú by som normálne prehliadol. Zaujal ma na nej pekný znak a staré písma. Otvoril som ju. Nemecké názvy, maďarské názvy, slovenské poznámky. Vieďa a ešte iné rakúske a maďarské mestá. „Wanderbuch“, vandrovná knižka môjho starého otca. Prešiel mi mráz po chrbe, keď som si ho predstavil, ako odchádza z rodného domu. Postava miznúca v hmle... Tak taky bol. Nebáil sa ísiť do neznámych končín. Tá knižička mi hned prirásťa k srdcu. Mal som túžbu skúsiť to po řom aj ja. Túlavé nohy a túžba vtákov. Jarné prívaly a nepokojný vietor. Ale to neboli naše vymyslené príbehy. To bol skutočný a ozajstný úvod do života.

Prekonanie pereje

(nemusia to byť ešte vodopády)

Prekonanie prekážok nás formuje preto, lebo sme porovnávaní (hovorí sa tomu konfrontovaní) s možným neúspechom. Úspešné prekonanie problémov znamená, že máme schopnosti, sme statoční a silní. Aj neúspech môže niečo znamenať. Príležitosť

skúsiť to znova! Zbabelosť nie je prehrať, ale vyhnúť sa problémom. Pre nás to znamená, že sa nevyhýbame náročným situáciám, lebo nám umožňujú zdokonaliť sa. Formujú nás.

Každý súdny chlapec sa raz v živote dostane do obdobia, v ktorom ho postihne neodolateľná túžba vybrať sa niekde a vykopať skrytý poklad.

z knihy „Tom Sawyer“ od Marka Twaina

Čo treba vykonať? Treba vyjsť von a vzdálovať sa tak daleko, až postretnete niečo, čo je potrebné prekonať. A ako sa to preverí? Roverským pasom.

Roverský pas

je taký cestovateľský vynález, ktorý nám umožní byť stále na cestách. Ale nie tak iba túlavo - bezprizorne. Pas slúži ako preukaz, že odniekadiaľ pochádzame a niekam ideme. **Že máme kam ísiť a máme sa kam vrátiť.** Svoj prvý (štátny) pas som si vypýtal, keď už stratiel platnosť a vymieňali mi ho za nový. Mám v ňom nádherné pečiatky. Spomienky na nekonečné skalné more Kaukazu, na arabských muezínov, chlad pyrenejských údoli, romantiku karpatských hôr a úžasnú silu vetra na pobreží Atlantického oceánu.

Že to vonia diaľkou? Akoby nie!

Vo veku 15, 16, 17 a ešte aj 18, 19 rokov netreba ísiť hned tak daleko. Stačí ísiť niekam ďalej od pohodlia domova a vyjsť niekam vyššie, ako je pohodlné. Vysoko! Tam, kde už nie sú ľudské obydlia. Netreba prepínať svoje sily. Miera prípustného rizika nám hovorí – čiň iba to, čo dokážeš. Nároky zvyšuj postupne. Svoj výkon začni jednoduchochými úkonmi.

Za cestou von sú cesty do diaľky a cesty do výšky. Krajiny dobrodružstiev. Rieky a skalnaté údolia a úplne iné svitania, úplne iné zore, ako vídaš z okna svoje izby...

Ak už teda máme nápady tradičných a netradičných skautských akcií a máme tu (dalšíu) možnosť - roverský pas, alebo ak chcete, krycí názov pereje...

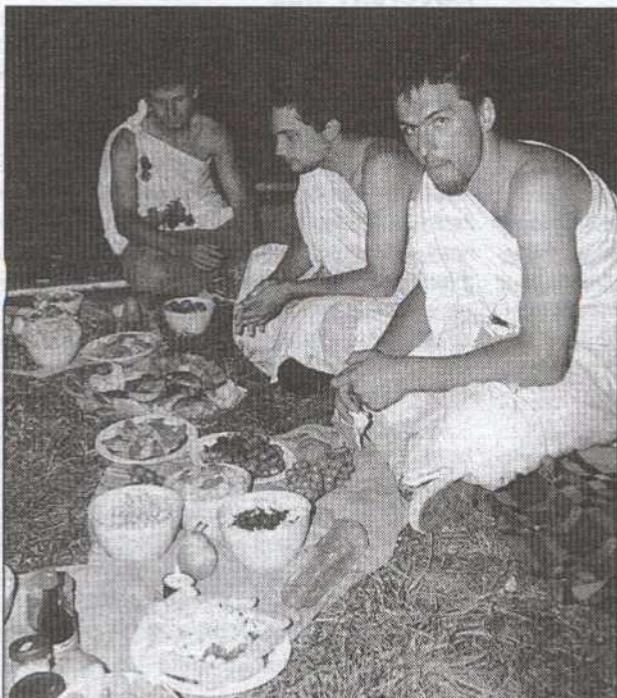
Klondike a iné mámnenia

V roku 1896 ponoril do jedného z prítokov Yukonu svoju ryžovaciu panvu syn strážcu majáka, škót Robert Henderson. Vytažil za osem centov zlata. Miesto nazval Zlatým dnom a vytýčil na ňom svoj claim (tažobný pozemok). V lete na ňom vytažil ďalšie zlato a vrátil sa po zásoby. Tak sa začal príbeh

Zlatej horúčky na Klondiku, ktorý nám tak pútavu priblížil svojimi románmi Jack London.

Lesk zlata bol natoľko oslnivý, že bývali úradníci, holiči, čašníci sa vydali od svojich stolov a zo svojich útulných bytov, bez akýchkoľvek skúseností, do divokej pustatiny, v ktorej sa dokázali pohybovať len veľmi skúsení zálesáci. Tí, ktorí veselo a odvážne nasadili na lode, aby docestovali do severných prístavov, ani netušili, že práve tu je vlastný začiatok krutej cesty, vedúcej do neobývaných hôr a plání Aljašky. Na koniec sveta. Henderson nakoniec nezbohatol. Ako tisíce iných. Osud mu to nedoprial. Iba nemnohým iným to vyšlo...

z knihy „Historie psaná zlatom“
od J. Komínovského
a J. Pacovského z roku 1988

Roverská úloha

Zadováž si pas, ktorý je svedkom tvojich cest. Kde? Práve ho vyrábajú chlapci z roverského kruhu. Je pamäťou budúcich dobrodružstiev. Pas sa vydáva pre roverské skupiny, v rámci oddielu, zboru, alebo mesta, regiónu, pre dvojice, patroly, roverské oddiely, či kmene. Podmienkou je spoľočný program a aktivity. Vašou, alebo tvojou úlohou je absolvovať v priebehu roka – dvoch, sériu cest. Všetky cesty si dáš potvrdiť do pasu.

- **Vízum** - na náročnejšie výpravy treba vízum. Sú to cesty nad 60 a 90 kilometrov a nad 1200 a 1500 metrov nadmor-

skej výšky. Vízum udeľuje vodca. Podmienkou je dobrá príprava a skúsenosti z predošlých (fahších) výprav. Cesty smerujú na vysoké pohoria, do hlbokých a dlhých údolí, do neobývaných končín, za prameňmi riek.

- **Zápočtové cesty** - sú tematické, poznávacie a dobrodružné výpravy. Vedú na staré hrady, zrúcaniny, kaštiele a kúrie. Do miest s bohatou históriaou a cennými stavbami. Ku cenným lokalitám kultúrneho dedičstva, k pozostatkom ľudovej kultúry, zaniknutým sídlam. Do tajomných roklín, ktoré sú niekedy neuveriteľne blízko, ku chráneným územiam, či lokalitám, zaujímavým prírodným zákutiam.
- **Bonusy** - dostaneš ich ako bodové zvýhodnenie za to, že na svojich cestách pomôžeš pamiatkárom, ochrancom prírody, lesníkom, obci či pánu starostovi. Rozmýšľaj a prideš na to, čím budeš užitočný. Keď Roverský pas zaplníš, môžeš si spočítať body, ktoré budú vychádzať z kritérií a charakteru absolvovaných akcií. Váš vodca pošle pas na ústredie – roverskému kruhu. Raz do roka sa vyhodnotí vandrovka a tovaríšom sa umožní, aby sa stali majstrami.

Zistili sme, že myšlienka roverských pasov je v Európe už dávnejšie známa.

WOSM (World Organization of the Scout Movement) v spolupráci s Európskou skautskou kanceláriou (European Scout Office) pripravili pre roverov (dievčatá a chlapcov) zaujímavý projekt **Europe for You - Európa pre teba**. Projekt obsahuje štyri samostatné oblasti:

- **Where to Stay in Europe** - pobytové miesta v Európe

Volunteer Staff Programme - program pre dobrovoľníkov

EuroSteps - Eurostopy - kroky po Európe

Passport for Europe - pas pre Európu

Passport for Europe

(pas pre Európu)

Tento program má viacero častí, akoby cestovných lístkov, ktorých sa môžeš zúčastniť, napríklad prostredníctvom projektov: Objavovanie, Životné hodnoty, Demokracia, Kultúra, Sociálne problémy, Životná dráha.

Súčasťou je **EuroSteps – Eurostopy**, mestá, kde sa daných projektov môžeš zúčastniť. Projekty obsahujú napríklad opravu pamiatok, hradov, ochranu piesočných dún, pomoc pri starostlivosti o chránené územia, pozorovanie zveri a tak ďalej.

Niekoľko týchto pasov máme aj na skautskom ústredí v Bratislave.

Podobné pasy dokonca majú aj jednotlivé mestá (napríklad Banská Bystrica). Do prípravených kolóniek môžeš získať zaujímavé pečiatky, z miest, kde si bol (v múzeu, galérii...). Zápočtové cesty majú aj niektoré turistické organizácie.

Roverský pas

je vhodný od 15 - 16 do 18 - 19 rokov. Za ním nasleduje **roverská cesta**. Roverský pas sa vydáva najmenej pre dvojicu, či pre patrolu. Svoj osobný pas si vyrób podľa tohto vzoru. Ten oficiálne vypĺňate spolu, ten svoj iba za seba, podľa účasti na podujatí. Rovereská patrola tak spojenými silami môže získať spomienky (a ako dôkaz pečiatky) z neuveriteľných a krásnych miest. **Šťastnú cestu...**

Večer

Nad lesom pomaly zapadalo slnko. Videl som jeho unavenú tvár. Pomalým kízavým pohybom sa obliekalo do súmraku. Večer prichádzal a s ním šero a chlad.

Napriek tomu ma niečo vo vnútri hrialo. Sedel som na lúke a nedaleko predo mnou ležal skautský tábor. Chlapci behali sem a tam. Taký ten predvečerný neusporiadaný zhon. Každý bol niečim zaujatý. Dve – tri postavičky stáli a o niečom spolu hovorili. Ich tlmené hľasy sa miešali s utíchajúcich spevom vtákov a jemným šumom lesa.

Ešte niekoľko dní a musíme ísť domov. Do civilizácie. Ani sa mi z tejto lúky nechcelo. Dalo nám dosť námahy sa sem dostať, postaviť všetko potrebné a už o pár dní odchádzame. Čas, ktorý sa rýchlo minul. A je tu ďalšie plynutie. Niektorí chlapci už dorástli a bude treba pre nich vymyslieť čosi

nové. Myslel som si – stojí to ale za to?

Slnko medzitým skrylo svoju tvár. Vôňa ihličia zintenzívnela, jemný vánok a všetky zvuky ma prenikavo vtahovali do atmosféry večera. Stával som sa súčasťou tejto scénerie. Akoby sa otvárala brána lesa a ja som do nej vstupoval ako strom. Ako tráva pod nohami a kvety a na pokraji lesa. A vtedy mi to napadlo. Musia na to prísť sami. Tak, ako dozrel tento deň. Raz každý skaut dospeje a musí si nájsť svoju vlastnú cestu! Už nie pod vedením vodcu, ale ako samostatnosť vlastných ciest.

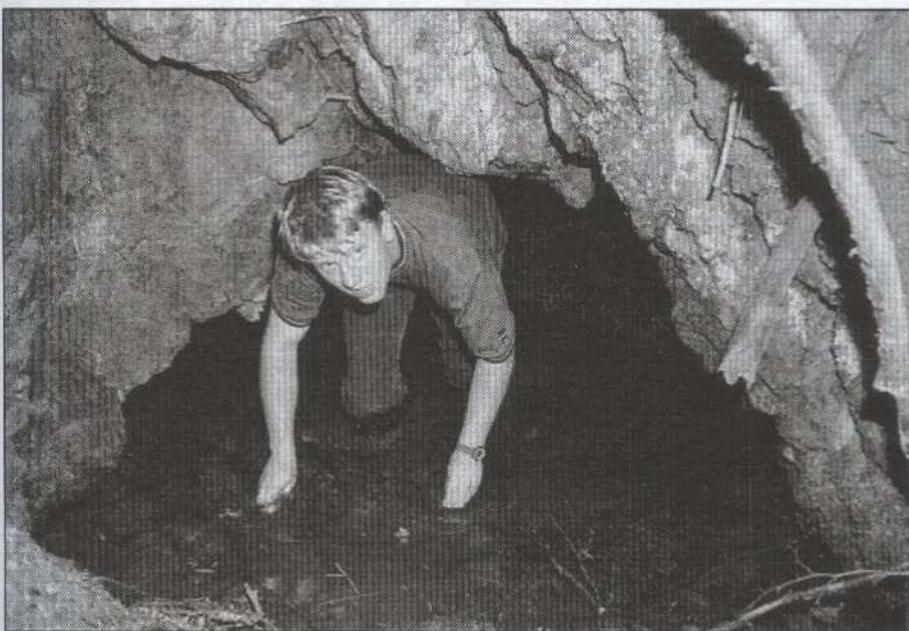
Vôňa dymu mi pripomenula, kam mám ísť. Oheň je znamením človeka. Zdvihol som sa a pomalým krokom sa vracal späť. Ja, chlapec dospelý, medzi svojich dospievajúcich.

Tento deň dozrel. Príde noc a po nej príslub ďalších svitaní...

ROVERSKÁ CESTA

INDIVIDUÁLNY PROGRAM ROVEROV

Toto je čítanie pre starších roverov. Tak „okolo dospelosti“. Presne nadväzuje na naše hľadanie, ale je pohľadom do vnútra niektorých stránok dospelosti. Je hľadaním cesty na prahu vlastnej samostatnosti.

Program roverov pre jednotlivcov

Každý sám za seba...

Cesta je spôsob, ako sa niekam dostať. Znamená niečomu sa priblížiť. Napríklad ku šťastiu, alebo k láske. Cesta je súčasne spôsob, ako sa vzdialiať. Napríklad od šťastia, alebo od lásky.

Je dobré poznať smer vlastných ciest. Odkiaľ a kam smerujú. Či majú cieľ, alebo sa strácajú v prázdnote. Či prinášajú alebo odnášajú do tvojho vnútra nový deň...

Cesta, ktorú ti ponúkame, je cestou roverov. Neprebádaná, neznáma, ale preto lákavá. Pod roverskú cestu sa doteraz podpisali desiatky podobných mladých ľudí ako si ty. Pribudne ku menám Lesky, Zelin-

kár, Závada, Rikitan, Atahalpa, Haki, Filozof, Mumi, Kata, Rómeo, Sztraka, Fill, Tiger, Sirki, Štrki, Ďurana, Četan aj twoje meno?

Doteraz málo vykročilo týmto smerom a ešte menej došlo.

Predstav si stredoveký hrad

...v ňom sa mihajú tie neznáme postavy. Stoja tam skutoční rytieri v kovovej zbroji. Prilbiece, štify, brnenie a drôtené košelevy. Siluety kamenných múrov. Cimburie, z ktorého trčia lesklé kopije a halapartne. Vôňa starých chodieb, tajomné pološero tam, kam už má blikajúce svetlo zakázané ísť. Niečo ako skutočnosť, niečo ako sen. A potom

JE PÄŤ CIEST A SÚ DVE BRÁNY

Cesty

CESTY AKO DOBRODRUŽSTVO POZNANIA

- I. cesta: Náš domov príroda - cesta prírody a prežitia
- II. cesta: Pamäť krajiny - cesta civilizácie

CESTA AKO HODNOTA ČINU

- III. cesta: Rovering - klúč

CESTY ZA ÚSPECCHOM

- IV. cesta: Porozumenie - cesta k druhým ľuďom a priateľstvu
- V. cesta: Zrkadlo - cesta k sebe samému

Brány ciest (porty)

Porta cultura - brána poznania kultúry, ako hodnôt vytvorených človekom

Porta survival - brána poznania prírody a spôsobu, ako v nej prežiť

do ticha noci zaznie hlas: „**Pasujem ťa do stavu roverského s právom nosiť rodový erb.**“ Vidíš ako tieň meča mäkkoo dosadá na plece kľačiacej postavy. **Si to ty?** Môžeš sa uštipnúť a uvidíš to znova. Hrad, rytieri, postavy, polnočné ticho. Áno, stalo sa, v roku Pána 1999 a 2000 na Spiškom hrade.

Možno sa ti bude zdať roverská cesta náročná. Priveľa vyžaduje, nedáva odpocinku.

Alebo práve preto čakala iba na teba?

Čo je roverská cesta?

Je pokračovaním skautovania. Je založená na predstave náročného programu jednotlivcov. Je niečím ako diamant na prsteň. **Jej podstatou je hľadať a nájsť sám seba.** Útočí na všetky možnosti a schopnosti človeka, výdobytky kultúry a ducha. Jej cieľom je pripravenosť na prekonávanie náročných životných podmienok. Upriamuje ťa na pozitívny vzťah k životu.

Roverská cesta je individuálny program vnútorného rastu roverov. Roverskú cestu môžeme chápať ako symbol a ako reálny čin súčasne.

Troma cestami môžeme dôjsť k múdrosti. Prvá je cesta skúsenosti, to je cesta najtažšia. Druhá je cesta napodobnenia, to je cesta najľahšia.

Tretia je cesta premýšľania, to je cesta najušľachtilejšia.

Konfucius (551-479 pr.n.l.)

Prítažlivosť:

Hra sa začína. Máme na úvod jednu podmienku. Budeme hrať naplno. Nebudeme sa zahrávať, ani pohrávať. Prijmeme pravidlá. Prehry nech nás poučia, ako málo toho ešte vieme.

Rover je pútnik. Ten, komu nikto nedonesie zohriatu polievku až pod nos. Nikto mu nezbalí batoh na dlhú výpravu, nikto zaň nevstane k prvemu vlaku, nikto nezabezpečí, aby bol v termoske teply čaj. Rover si všetko robí sám. Je ten, kto prvy vykročí. Ešte skôr ako slinko vstane spoza hôr. Ten, kto si povie - tento batoh si ponesiem sám. Celkom ráno si prečíta svitanie a tesne pred večerom si so slinkom vymení tajomné úsmevy a daruje mu odlesk posledných rozzeravených uhlíkov.

Chcem byť iný, aby ma rozoznali. Aby vedeli, že práve toto je moja tvár. Nechcem, aby mojím menom bola uniforma, opakovany signál, alebo opotrebovaná šablóna mestského úradníka, ktorý ma eviduje v zozname. Chcem iba to, čo právom dostanem, ale nechcem stáť posledný v rade. Chcem právo ciesť - rozhodnúť sa na križovatkách. Nádej, smerujúca až za obzor. Túžba, ktorá sa stráca v unikajúcej žiare vzdialenosťih pohorí. Bez dluhu sa vrátim...

Potom príde tma plná hviezd. Bázeň a priznaný strach. Báť sa, pre rovera nie je hanba, lebo je to druh opatrnosti a neuzástala pozornosť k tajomstvám prírody. Nad hlavou sú príbehy hviezd. Vo hviezdach je napísané všetko. Nik nezdolá prekážky bez námahy, tma neprihádza bez dozretého dňa, nik bez pokory nepochopí ticho kameňov, reč stromov a premeny riek...

Symbolický rámec roverskej cesty

Bez romantiky je to prázdné

Päť ciest vedie ku dvom bránam, tam sa spájajú a vedú na prvé nádvorie. Predstavme si, že celá roverská cesta vede do ozajstného stredovekého hradu. Trochu tajomného, starého, plného tajných chodieb, nádvorí a temných bášt. Väčšina hradov sa člení na podhradie, prvé nádvorie, druhé nádvorie a palác.

Prvé nádvorie je obkolesené vonkajším „obalom“ hradieb. Neslúži ani tak na bývanie, ale je skôr akýmsi zhromaždiskom vojsk, predpolím samotného hradu. Pri jeho dobytí nepriateľ ešte nemá samotný hrad.

Druhé, tretie nádvorie je obytné. Tvorí

podstatu hradu. Je v ňom jadro hradu - palác a veža „Nebojsa“, francúzsky „donjon“. Skrýva to najcennejšie, poklady. Prebýva v nich knieža alebo kráľ. Dobytím paláca hrad zaniká. Poslednou nádejou je veža „Nebojsa“. Má ju každý hrad – týci sa ako dominanta aj nad Spišských hradom, Trenčianskym hradom, alebo nad hradom v Nitre.

Nie náhodou sa členenie hradu podobá naše členenie vonkajšieho obalu a vnútorného jadra. Hlavná symbolika je viazaná na postavu sv. Juraja a rytierske ideály. **Symboliku stromu a srdca.** Cesty sú najprv široké, dobre viditeľné, neskôr sú to úzke chodníky, nakoniec tenučké, okom nepostrehnutelné

prte. Niekde sú aj „necesty“, krajiny bez ciest a chodníkov. Ešte nie sú prebádané a treba ich nájsť. **Päť ciest nás dovedie ku dvom bránam.** Dve brány sú zamknuté **klíčom poznania.**

Šalamún povedal: „Zaprisahám vás jeruzalemské dcéry, neprebúdzajte a neburcujte lásku, pokiaľ nebude sama chcieť.“ Preto aj my nebudem hrad dobýať, rušíť jeho pokoj a búrať múry. Nájdeme spôsob, aby nás doňho vpustili.

Klopanie na dvere.

„Dalej.“

Vojde mladý muž, pozdraví skautským pozdravom.

„Nazdar,“ odpovedám. „Tak čo by si rád?“

„Vieš, brat, ja som počul... Vieš, tam u nás... Vieš, ja som tiež rover.“

„Hm,“ odpovedám veľmi jednoslabične. „Tak si u mňa sadni.“

Sadne si, najprv slávnostne odkašle, asi má trému, potom si ale dodá odvahu a začne.

Opisuje mi, aké to bolo u nich krásne pred vojnou, keď mali roverský kruh.

„Vieš, my sme chodili na výlety a taborili a vieš, tá zábava, na jablká sme chodili a vieš, vôbec...“

„Hm,“ odpovedám jednoslabične druhýkrát. „To je pekné, že ste tak vystrájali. A čo

roverský program?“

„No vieš, to tie jablká, my sme boli ako starší, no a tak sme boli roveri.“

„Ach tak, no to je skutočne krásne, že ste boli roveri, no a vôbec, čo tak vieš o roverskej myšlienke?“

„No, vieš, to my zase nie tak, my sme skôr tú prax.“

„Hm,“ odpovedám jednoslabične tretíkrát. „Tak boli ste rovermi, alebo nie?“

„Vieš, boli, ale...“

„No tak dosť. Vieš, človeče, čo je to roving? To nie je tlupa starých chlapov, ktorých vyhodili z oddielu a ktorí teraz chodia na výlety a kradnú jablká. To je kruh kamarátov, ktorí pevne držia pri sebe a verne slúžia roverskej idei. Vieš, čo je to slúžiť? Slúžiť značí nájsť si nejakú myšlienku, nejaký ideál a pre tie potom žiť. Všetko, čo robíš, smeruje k tomuto cieľu. Byť roverom znamená byť rytierom. Rozumieš? Tak, a čo by si si ešte želal?“

„Vieš, ja by som sa rád pridal k vám do vášho kruhu.“

„To teda, môj milý, nie. Čo si ty robil, to nebol roving. Prídi sem o pol roka, uvidíme, čo sa dá robiť. Dnes rozhodne nie. Rovering je služba a nie guláš.“

z článkov Mirka Vosátky
Roverské dopisy, 1943-1946

Reálny rámec roverskej cesty

Charakteristika jednotlivých ciest

Každá cesta znamená čin

Každá cesta má svoje presné meno. Je ako bytosť, ktorá nerada ostáva anonymná.

Je aj symbolom zmyslu našej činnosti. Symbolika ciest je veľmi dôležitá.

PRVÁ SKUPINA CIEST - ciest vonkajších, je „dobrodružstvom poznania“

Samostatná „stredná“ cesta - tá najdôležitejšia, je cesta skautingu, volá sa hodno-

ta činu. Je to rovering a jeho heslo je služba.

DRUHÁ SKUPINA CIEST - ciest dovnútra je „cestou za úspechom“

Dobrodružstvo poznania

Smeruje od reálneho miesta, z ktorého vychádzame, do veľkých vzdieleností. To je cesta vonkajšia:

- **Náš domov - príroda (I. cesta)** ...poznanie a zažitie prírody
- **Pamäť krajiny (II. cesta)** ...poznanie a zažitie kultúry

Náš domov - príroda: hovorí o vzťahu k prírode, pobyt v prírode, náročných výpravách, expedíciah, akciach slúžiacich na ochranu prírody. Znamená schopnosť prežiť v prírode.

Pamäť krajiny: znamená poznanie histórie a kultúry Slovenska a Európy. Hovorí o výpravách za minulosťou, poznaní ľudovej kultúry, cestách za kultúrou. Začína pohľadom na krajinu a jej história, cez architektúru, staré mestá a hrady. Jej súčasťou je poznanie výdobytkov ľudskej kultúry, čítanie kníh, poézie a počúvanie hudby,

Hodnota činu

Rovering ako naplnenie hesla SLUŽBA, ako naplnenie filozofie skautingu a cesta roveringu.

• **Rovering - jadro ciest (III. cesta).** Cesta roveringu je založená na altruizme, pomocí slabším, akciách pre skouting. Tu sa napĺňa podstata hesla SLUŽBA. Znamená venovať sa aj iným ľuďom, ako sebe a iným skupinám, ako je tvoja roverská patrola.

Cesta za úspechom

Úspech nie je byť „nad ostatnými“ a vláduť im, ale je vnútorným uspokojením, pokojom duše. Vchádzame do vnútra vecí, poznávame seba a nekonečne jemné hĺbky ľudskej podstaty. Má dve vyústenia:

- **Porozumenie (IV. cesta)** ...poznanie a zažitie toho, čo nazývame sociológia
- **Zrkadlo (V. cesta)** ...poznanie a zažitie toho, čo nazývame psychológia

Porozumenie je schopnosť jedinca prežiť a byť úspešný v spoločenstve iných ľudí. Znamená komunikovať, byť oblúbeným, vedieť sa orientovať v spoločnosti, je to schopnosť zaujať, byť užitočným pre iných ľudí. **Zrkadlo** umožňuje pohľad na seba samého. Znamená vyznať sa v sebe samom. Rozvoj duchovnej dimenzie človeka, ale i schopnosť výkonu, prekonanie záťaže a náročných situácií. Pohľad do zrkadla. Vidieť sa takí, akí naozaj sme. Ako ťa vidia iní?

Cesty symbolicky vedú k bránam

Prvá brána = PORTA SURVIVAL, brána prežitia, je bránou nášho pôvodného prostredia, prírody a schopnosti prežiť v nej. Je návratom k nej, zálesáctvom, kontaktom.

Druhá brána = PORTA CULTURA, brána kultúry, je bránou výdobytkov ľudských činov. Civilizovanosť a kultúra, poznanie toho, čo nás ako ľudstvo charakterizuje.

Prvých päť roverských cest preniká cez brány hradbami a končí na prvom nádvori.

Na prvom nádvori sídli drak. Symbolika svätého Juraja, patróna skautov je vše-

becne známa. Znamená boj proti zlu a víťazstvo nad ním. Sv. Juraj reprezentuje rytiera, nositeľa ušľachtilosti. Drak je symbolom zemských sôl u východných kultúr, „wuvre“ starých Európanov. V konečnom dôsledku je nedotknuteľný, záhadný, nepoznateľný. Pre európsku kultúru do určitej miery reprezentuje zlo. Zlo sa javí ako ľahšia cesta. Tu je kľúčový moment pochopenia piatich ciest. Symbolicky s ním budeš zápasit. To je prekonanie vlastných slabostí, neznámeho, strachu a neistôt, niečoho, čo nevieš a nedokážeš urobiť. Ak je drak prísliný, pôsobí ako pohroma, ak je prislaby, nedozvieme sa o ňom nič. Drak znamená neznámu silu, ktorú treba ovládnuť poznaním a následným blahodarným využitím jeho sily, ak je jeho pôsobenie **primerané**. Nájsť v sebe zdroj vlastného úspechu.

Prejsť prým nádvorím znamená mať za sebou dve brány. **Bránu kultúry a bránu prežitia. Prejdeš ich iba vtedy, keď máš správny kľúč.** Za nimi sa skrýva čosi ezo-terické...

Na druhom nádvorí je palác. Keď sa ti podári prísť až sem, nezáleží na únave, prežitých strádaniach a neúspechoch. Z druhého nádvoria vedú do paláca iba jedny, nezamknuté dvere. Do Jurajových komnát. Symbol drakovej smrti je v tom, že účinok jeho sôl zaniká pre daný okamžik. Pomer, harmónia a rovnováha však nena- stáva natrvalo. Dobro aj zlo sú večné... Drak znova a znova ožívá... Znovu a znova si musíme v sebe obnovovať dobro a zlo potláčať. Podstatou života je pulzovanie a stála obnova, oživovanie, objavy a návraty, cestovanie a usadzovanie sa. Noc a deň, oddych a výkon, radosť a slzy. Tajom-

stvo života je v miere vecí, vo vyvažovaní, v kompozícii celku.
Otázky, ktoré nám tieto myšlienky vyvolávajú vedú k tajomstvu hľadania večnej rovnováhy. Pokoja. Jed môže byť v primeraných dávkach liečivý. Privelá prospešného pokrmu môže však pôsobiť jedovato. *Drak ako oheň. Sluha alebo pán?* Sme súčasne dobrí a súčasne zlí, hriešni i milostiví. Stále na cestách. Otázka je, ktorú z ciest dennodenne uprednostníme. Ktorým smerom sa vydáme na križovatke poznania...

Trochu história a filozofie nikoho nezabije

Tento text je súčasne akýmisi pamäťami. Je kombináciou starých, už zverejnených úvah, a úvah nových.

V roku 1993 bola vypracovaná **prvá verzia roverskej cesty**, ktorú sme (Samorast a Závada) po nociach spisovali. Trvalo dlho, pokým sa podarilo dosiahnuť jej uznanie. Po zohľadnení pripomienok ju Náčelníctvo Slovenského skautingu schválilo ako program pre roverov. Koncepciu piatich roverských ciest ocenili aj legendy nášho skautingu br. Janček a br. Vosátka (zakladateľ a šíritel bývalého československého roveringu). Roverská cesta vznikla na základe skúseností, experimentov, rád, doporučení, hľadania a nachádzania banskobystrických, žilinských, trnavských roverov, bratov a sestier z celého Slovenska. Spomíname na nočné porady v Žiline u saleziánov, na nekonečné upresňovania a vagóny nápadov. Vďaka všetkým, ktorí pomáhali pri formulovaní našej predstavy o správnej ceste roverov, ceste za úspechom - Rikitanovi, Matovi, Penzistovi, Bojovi...

Druhá verzia cesty vyšla ako príručka Roverská cesta a koncepcia roveringu. Autormi boli Samorast, Lesky, Jaso, Kaťa, Luděk. Bola výsledkom „druhej vlny roveringu“, realizovaných roverských akcií, ďalších stretnutí, desiatok hodín jednaní, stále dlho do noci, niekoľkých roverských táborov a **Roverskej lesnej školy**, ktorá vznikla v roku 1998.

Roverská cesta nie je „racionálnou konštrukciou“. Je skôr odozvou našich snov, akí by sme chceli a mohli byť. Pocitov, ktoré sme pomenovali. Ako myšlienka prvej, druhej... cesty.

Ako naplniť Roverskú cestu?

Ak pocítíš potrebu stať sa roverom a súhlasíš s náročným individuálnym programom - roverskou cestou, ostáva jediné - skúsiť to! Jednotlivé cesty sa realizujú činom, dôkazom činu.

Samozrejme môžete sa do toho pustiť aj viacerí naraz - celá patrola.

- Najprv si dôkladne zistí a naštuduj, o čom roverská cesta vlastne je. Premýšľaj nad sebou. Nakresli si prehľadnú mapu svojho vnútra. Uvedom si svoje slabiny. Vymysli, čo treba na ich prekonanie. Urob si osnovu, plán. Časť úloh ti môžu „prihrať“, poradiť, doporučiť členovia RJ.

- Realizuj predsačzatie! Tvoje rozhodnutie musí predchádzať príprava. Preto sa roverská cesta skladá z postupných krokov - úsekov. Nájdí si vo svojom okolí niekoho, o kom vieš, že je priatý do stavu roverského, **TÚTORA** - učiteľa.

- Spolu s tútorm preberiete všetkých päť cest, vytýčíte trasy, dohodnete dôkazy. On ti pomôže zorientovať sa, poradí, ako to treba urobiť tak, aby to bolo zaujímavé.

Raz začas tútorovi a skautom okolo seba zložíš účty, dôkazy činu. Je to neformálne a založené na dôvere. Nedá sa však oklamáť. Roverská cesta nie je tajná. Pravdepodobne sa o ceste rozprávaj, vymieňaj si zážitky, ži ňou spoločne.

- Ale pozor - **každý cestuje sám za seba, svojou vlastnou cestou.**

Kritériá pre uznanie roverskej cesty

Prvá otázka znie: chceš to skúsiť? Roverská cesta je časť našich roverských tradícií. Existuje 10 rodov a žiadne iné, preto musíš vyhľadať niekoho, kto už je pasovaný, má svoj rodový erb a môže sa stať tvojím tútorm. Z neznámych dôvodov sú s tým problémy. Veľa skautov považuje roverskú cestu za niečo zložité a ťažké. Potom majú problém nájsť niekoho, kto im pomôže. Dôležitým momentom je existencia roverskej jednotky (RJ). Ak si samotár, vyhľadáš tútora a ideš. Ak ste skupina, môžete začať spolu. Prejdete si symboliku a filozofiu ciest. Nájdete si svoj vlastný prístup. Tútora môžete mať spoločného. Najviac času sa budete venovať sebe a nie jemu. On vám má len pomôcť pri štarte a usmerňovať vás.

Väčšia časť kontroly a zodpovednosti je na vás samých. Môžete si sformulovať vlastné kritériá, založiť kroniku, určiť vlastné limity, zákony. Tútor vás usmerní tak, aby boli porovnatelné s inými rovermi.

More a hory

Pri jednej z cest po Európe som zažil vzácnu chvíľu oddychu naobreží Stredozemného mora. Sedel som na brehu a pozoroval nekonečnú masu vody, ako sa vlní, približuje sa a vzdialuje odo mňa. Vlna za vlnou, zdá

sa, že dobehne k tebe, ale znova ju naspäť pohltí more.

Na tento pohľad som si spomenul v úplne iných súvislostiach a úplne inej geografickej polohe. Sedel som v klubovni, v chate na Pustom poli, zvláštnom mieste, kde sa stretajú tri najvýznamnejšie rozvodnice Slovenska. Nachádza sa uprostred hlbokých čiernych lesov, pod úpatím Nízkych Tatier. Miesto uprostred hôr.

More a hory, dva nekonečné bezhraničné svety, ktoré sa nikdy nestretnú. Delia ich roviny, predhoria, pahorkatiny a množstvo iných zemepisných útvarov. Nie je to veľkosť, čo ich spája, ale iná, vyššia symbolika. **More mi pripomína** generácle skautov, ktoré vlna za vlnou prichádzajú ku brehu, ovlažujú suchý piesok na okraji kontinentu a vracajú sa späť, do všednosti ľudskej masy. More je podobné, ako ľudské generácie, ktoré vznikajú a zanikajú. Kolobej vody od mrakov k dažďu a riekam, ústiacim do mora. Nemé tváre predkov a nepoznateľné hlasy potomkov. **Hory mi pripomínajú** nemennosť pravd, ktoré v našom živote tvoria hodnoty. Hovorí sa, že hodnoty integráujú osobnosť. Hodnoty nás učia rozoznávať zlé od dobrého, dávajú nám oporu, aby sme hranicu pozitívneho ľubovolne neposúvali tam, kde je ľahšie svedomiu. Hory mi padajú ako vzor, ako zhromadený dôkaz cesty niekom dohora, presne opačným smerom, než nás láka gravitácia. Sú podobné ako skautské ideály.

More ako premena. Hory ako stálosť.

Sedel som v tej mestnosti, v tej chate, medzi vrchmi, medzi skautmi, medzi svojimi a pozoroval som prílivy a odlivy ich myšlienok. Často tam spomíinali čarovné slovo. Azi to slovo súviselo s nejakou túžbou, alebo snahou byť o čosi ďalej alebo vyššie, alebo so snahou urobiť dnešný deň lepší, ako bol

ten včerajší. To slovo vyzeralo po napísaní asi takto: **rovering**. Obyčajné slovo z obyčajných písmen. Ti skauti boli ďalšou vlnou, ktorá sa snaží priblížiť more a hory. A čo my? Ja, ty? Sme tí, čo nesú horiacu faklu ako pomyselnú pochodeň civilizácie? Alebo tí, ktorí sa vezú a sú neustále hluchí a slepi? Kto sme, Prométeovia alebo Ikarovia? Syzifovia alebo Dávidovia?

Ak si sa už rozhodol, neváhaj a začni plniť kritériá

Zamysli sa nad sebou a tvojím vzťahom k ostatných ľuďom, vlastnými schopnosťami a prostredím, ktoré ťa obklopuje. Urob si sebareflexiu v piatich okruhoch roverskej cesty:

1. Náš domov - PRÍRODA
2. Pamäť krajiny - KULTÚRA
3. Rovering ako SLUŽBA
4. Porozumenie - MY
5. Zrkadlo - JA

Prvá cesta - cesta prírody

Prvý pohľad na krajinu ťa naučí chápať ekologické zákony a prírodu, ako nekonečný zdroj poznania. Prírodu spoznáš iba tak, že do nej vkročíš, vtedy bude pre teba dobrodružstvom. Začneš však vnímať aj iné súvislosti. Ľudí a ich kultúru, ktorí pred nami prírodu obývali a poznali. Pre nás to môže byť návodom, ako prežiť v prírode. Pobyt v prírode pre nás nemusí byť viazaný len na schopnosť orientovať sa v nej a predvídať nebezpečenstvá, ale naučiť sa, dať sa inšpirovať ľuďmi, ktorí k prírode vždy patrili. Ak začneme tradičnou predstavou pionierov, zlatokopov, osadníkov z amerického západu, prejdeme až k našej ľudovej kultúre - k

našim predkom. Aj ich život bol neustály boj o prežitie...

Ludstvo si zvolilo takú cestu vývoja, ktorá vytvára neustály rozpor **medzi jeho prírodnou prirodzenou podstatou a pohodlím súčasnej civilizácie**. Obidva póly vytvárajú hlad po dvoch naplneniach – vediet znova v prírode prežiť, a pritom nestriati svoju nadobudnutú kultúrnu úroveň. To, že sme zabudli, že pochádzame z prírody, že sa v nej nevieme chovať a pohybovať viedlo k odcodeniu človeka od jeho pôvodného, materského prostredia. Následkom je ekologická kríza, environmentálne problémy, stres a riziko ohrozenia života na zemi.

Dôkaz cesty: povedz si, čo si ešte v prírode nespoznal, alebo nedokázal. Možno nepoznáš liečivé rastliny, alebo si si ešte sám nevyrobil nôž, alebo potrebuješ dobre ovládať mapu a orientáciu. **Skús to a vyber si niečo:**

- základy ekológie, starostlivosť o krajinu a ochrana prírody
- krajinu ako prostredie našich výletov a výprav
- výstroj a výzbroj
- mapy a orientácia v teréne
- skautská meteorológia
- základné poznatky o rastlinách
- základné poznatky o živočíchoch, stopárstvo
- tábory a táborenie - dlhodobý pobyt v prírode

Druhá cesta - cesta kultúry, pamäť krajiny

Druhý pohľad na krajinu - hovorí o krajinе, kde sa ľudia usídliili a menili jej tvár. Je fascinujúce hľadať staré hradiská, ruiny hradov. Tam niekde žili ľudia, prežívali svoje životy,

radosti i žiale. Dejiny nie sú len suchými letopismi a letopočtami, ale rozprávaním príbehov, ktoré sa stali dávno pred nami. Tak poznáme inú tvár miest, architektonických slohov alebo romantických zákutí hradných zrúcanín. Rozhladni sa okolo seba, všimni si nepovšimnuté a krajina k tebe prehovorí rečou doteraz neznámou. A ty pochopíš!

Einstein napísal knihu s tajomným podnadpisom: „Dobrodužstvo poznania“.

Dnešná doba je zvláštna tým, že ľudia si prestali klásiť otázky, ale majú privela odpovedí. Ľudská kultúra je snahou o pochopenie seba samého, miesta ľudstva v poryvoch času a premenlivých priestoroch Zeme. Človek rozumný hľadal. Výsledkom hľadania je „predsieň poznania“. Ľudská kultúra je súhrnom celého duchovného bohatstva, ktoré sme doteraz vytvorili. Od vedeckých poznatkov, cez umenie, po životný štýl. Kultúrou označujeme súhrn všetkých výdobytkov ľudstva, výsledkov ľudskej vzdelanosti, tiež súhrn materiálnych a duchovných hodnôt, ale aj spôsob ich uchovávania, odovzdávania a rozvíjania.

Albert Einstein zomrel 18. apríla 1955 v Princeton. Jeho telo spálili v krematóriu a jeho mozog uložili do formaldehydu a zverili patológovi princetoneskej kliniky. V roku 1980 ho rozrezali a skúmali pod mikroskopom! Nenašli nič, čím by sa lišil od obyčajného mozgu.

Dôkaz cesty: hľadaj v sebe citlivosť a vnimavosť. Bol si niekedy v galérii? Prečítal si už zbierku poézie? Počúval si niekedy klasickú hudbu? Alebo džez? Ak sa tomu smeješ, smeješ sa vlastnej necitlivosti a práznote. To sú tie výdobytky kultúry. **Skús to a**

vyber si niečo:

- história regiónu, v ktorom bývaš a okolie tvjho domu
- ochrana pamiatok a kultúrneho dedičstva
- základy hudobného umenia, pesničky
- základy literatúry a divadelnej tvorby
- základy výtvarníctva, obrazové galérie na táborech
- základy architektúry a vývoj slov
- aranžovanie a dizajn v klubovni a na tábore
- rozvoj tvorivosti

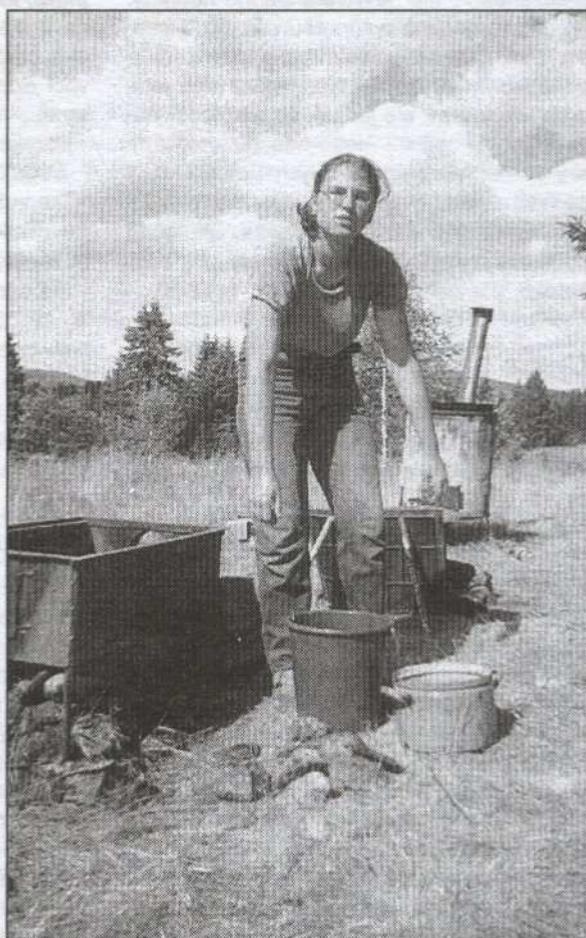
Pestovanie len prežitia alebo len kultúry, je na vzájomný úkor a vedie k záhube. Hľadáme v sebe rovnováhu medzi schopnosťou človeka prežiť a schopnosťou uchovať vlastnú kultúru. Dá sa to? No povedzte, nie je to dostatočná výzva práve pre skouting a rovering?

Treba nájsť klúč od brán!

Prvý klúč sa nazýva prežitie. Zachovanie života ako takého. Vyžaduje silu, odolnosť, ale aj dômyselnosť, až prefíkanosť. Znamená zachovanie života za každých okolností a za každú cenu. Je bojom proti prírodným živlom, nástrahám, úskaliam, prekážkam. Je ohňom, vodou a prachom ciest. Nie náhodou sa v stredoveku tisíce pútnikov vydávali na nebezpečné púte na sväte miesta. Kto prežil, bol vyvolený. Kto došiel, bol osvietený. Stal sa

nositelom slova, vyššieho poznania, osobitého naplnenia skrze...

Prvý klúč vyžaduje hlavne fyzickú kondíciu a znalosti základných techník prežitia v prírode. Je schopnosťou prispôsobiť sa, adaptovať na podmienky prostredia. Často sa jedná o extrémne podmienky prírodného prostredia. V prírode je potrebné znášať

chlad, smäd, hlad, nepohodu, alebo naopak vysoké horúčavy, vlhkosť... Podstatou tohto prežitia je zachovanie telesnej teploty, ukojenie smädu a hladu. Prostriedky sú veľmi rôznorodé. Už sme o nich hovorili v spoločnom programe. Tu to musíš zvládnúť sám.

Druhý kľúč sa nazýva kultúra. Holé prežitie vyžaduje súčasne určitý druh odolnosti, sily a prefičanosti, ale nevytvára žiadne hodnoty. Predstava muža s vysunutou sánkou, bicepsami ako stehná, svalmi ako povrazmi a odhodlaným výrazom tvári, môže súčasne mladých fascinovať, ale jediné, čo nám poskytuje je „nemý obdiv“. Alebo nás „šokne“ ázijský znalec všetkých bojových umení, ktorý podstatnú časť svojho života prežije vo vzduchu, respektívne v trvalom výkope. Skutočná podstata je inde. **Majstrovstvo nie je v okázalosti, ale nenápadnosti...**

Cesta tretia - Služba

Znamená venovať sa aj iným ľuďom, než sebe samému a iným skupinám, než je tvoj skautský oddiel alebo tvoja roverská patroila.

Dôkaz cesty: urob niečo pre iných a nie pre seba. Vráť sa k tomu, čo sme písali o akciách pre iných. Zorganizuj ich ty. Nenechaj sa unášať prúdom a skús to sám.

Vyber si niečo:

- zorganizovanie oddielovej alebo zborovej akcie, oživenie činnosti vášho oddielu
- pomoc pri písomnostiach oddielu, evidencií, kronike, projektoch, financiách a zabezpečení účtovníctva
- príprava akcie - divadlo, výstava, upratanie okolia klubovne
- zvládnutie základov tvorby programu a základov dramaturgie a zorganizovanie nejakej „bombovej“ akcie, zážitku, strhuj-

úceho príbehu

Štvrtá a piata cesta - prechod labyrintom

Žažko pre ňu stanoviť kritériá. Obidve cesty sú pre tvoj život maximálne prospešné. **Štvrtá ta naučí, ako žiť medzi ľuďmi, piata, ako byť sám sebou.** Ale ako na to stačiť dôkaz? My sme to skúšili tak, že roverská cesta je uvedomenie si toho, že tieto veci existujú a urobíme všetko pre to, aby sme:

- rozvíjali svoje silné a potláčali svoje slabé stránky - prvé napomáha druhému
- neprehliadli kritiku iných a boli k druhým rovnako otvorení
- všetko robili prirodzene, nie ako „roboty na spravodlivosť“
- naučili sa tolerancii, nesúdili, aby sme neboli súdení

Tieto dve cesty sú skutočne symbolické. Čo myslíš prečo?

Cesta štvrtá - porozumenie, schopnosť žiť medzi ľuďmi

Štvrtá cesta je schopnosťou jedinca žiť a byť prospešný v spoločenstve ľudí. Učí nás vedieť komunikovať, zaujať, byť užitočný.

Dôkaz cesty: ešte raz urob niečo, pre iných a nie pre seba. Ale ináč. Nauč sa byť príjemným spoločníkom. Určite si sa už s niekým pohádal. Určite máš stavy, keď máš pocit, že ľudia okolo ti nerozumejú. **Skús to ináč a vyber si niečo:**

- Skús si uvedomiť, v akej fáze vývoja je vaša RJ. Ste kamaráti alebo aj priatelia?
- Skús napomôcť dobrej nálade vo vašej skupine.

- Vieš, akú máš rolu v tíme? Čo dokážeš lepšie ako iní?
- Nauč sa komunikovať, ale aj rečniť (rétorika).
- Rozmyšľaj, kedy vznikajú negatívne náladu a trénuj riešenie krízových situácií.
- V čom sú slabé a silné stránky vášho tímu?

Cesta piata - Zrkadlo, porozumieť sebe samému

Vyznáš sa v sebe samom? Nie tak, že sa v sebe „hrabeš“ a prežívaš stavy skepsy a depresie. Tak úplne normálne sa ohodnot. V čom sa vieš zlepšiť? Rozvinieš v sebe duchovnú dimenziu, schopnosť výkonu, alebo prekonanie záťaže a náročných situácií?

Dôkaz cesty: ešte raz urob niečo, tentoraz pre seba. Nauč sa byť príjemným spoločníkom sebe samému. Koľkokrát si nespokojný sám so sebou. Prečo? Čo ti vadí? Alebo si sám so sebou maximálne spokojný? Nepotrebuješ sa hľadať? **Skús to ináč a vyber si niečo:**

- psychologické minimum
- vývinová psychológia - ako sa rozvíja osobnosť
- asertivita, empatia, emocionálna inteligencia
- tvoje slabé a silné stránky

Otvorenosť

Byť dospelý znamená byť za seba zodpovedný. Nie ako neomylná socha, ale ako živý a myliači sa tvor. Je škoda, že si ľudia o sebe veľa nepriznajú. Mnohí z nás skutočne nie sú autentickí. Prečo? Pretože často hráme. Na tvár si dáme masku. Suveréna,

odborníka, preborníka... V skutočnosti dospelí používajú niekoľko taktík, ktoré si musíme priznať. Aby sme nerobili to, **čo nie je cestou**. Možno ste čítali knihu Američana Redfielda „Celestínske proroctvo“ a jej pokračovania. Poskytol tam zaujímavý obraz o nás samých. To, ako sa navzájom vidíme ináč, ako si „kradneme energiu“. Ak by sme pochopili roverskú cestu aj tak, že nebudeme *iným činiť to, čo sami nemáme radi* môžeme začať tam, kde ísť nechceme a čo „činiti“ nechceme. Tu sú tie rázcestia a (s)cestia:

- **Spochybňovanie** - často nenápadným slovkom pootočíme smer hodnôt, alebo snažení niekoho, kto celkom úprimne hľadá. „Cha-cha, ty si ale naivka...“
- **Zvýhodnenie sa na úkor iných** - radi sa obalíme kompetenciami, funkciemi a uniformami, aby sme iným mohli bez zásluh vľadnúť.
- **Zahmlievanie** - „zneprehliadnenie“ situácie, potočenie situácie smerom od podstaty. V kalných vodách sa dobre manévruje, hlavne, ak nemáme čistú motiváciu.

Cesta ako napredovanie

(Niekedy je jednoduchšie ísť dopredu, ako sa vrátiť.)

• **Premysli si, ako ďaleko si na jednotlivých cestách.** Uvedom si, kde máš nedostatky, čo musíš v sebe ešte prekonať. Stanov si úlohy, dôkazy činu, tam, kde cítis, alebo si si vedomý medzier, nedostatkov. Kde máš potrebu zdokonaliť sa, alebo nemáš vôbec žiadne vedomosti, skúsenosti. Napríklad vo vzťahu k iným ľuďom, v kultúre, umení, vedomostíach, pobyt v prírode, kondícií... My si robíme takzvané mapy mysele. Občas ich učíme na roverských kur-

zoch. Ich výhodou je, že si môžeš nakresliť "vlastný profil".

- **Založ si denník roverskej cesty.** Píš si doň nielen zážitky, ale aj svoje názory. Napríklad o prírode, o svojom vzťahu k ideám skautingu a roveringu. Môžeš použiť aj citáty a repliky známych myšlienok. Obsah je v podstate voľný. Podstatou je zamyslenie, kontemplácia a vnútorné odhodlanie byť lepším, ako si dnes. Nemusíš písat každý deň, je to záZNAMník iba dôležitých chvíľ a dôležitých myšlienok.
- **Absolvuj trojdňovú meditačnú púť** v prírode, po horách a po významných miestach, ktoré vytvoril človek. Ženy musia ísť (z bezpečnostných dôvodov) minimálne vo dvojici. Muži osamotene. Cestou sa budeš postaviť, meditovať a pomáhať iným pocestným. Musíš dosiahnuť stav maximálneho sústredenia. Z ciest, zamyslení a meditácií si môžeš doplniť denník. Jeho posledné strany by mali byť esenciu všetkého, čo si doteraz zažil. Tvoju výpovedou o tajomstvách, ktoré ti odhalila CESTA. Táto časť je najmystickejším okamihom celej cesty. Potvrďať ti to všetci, čo to dokázali.
- **Absolvuj vigílie,** večerné dôverné rozhovory na vážne témy, so svojim tútorom a prípadne aj so svojou RJ.
- Vyber si nejaký roverský kurz, poriadany Roverským kruhom na celoslovenskej úrovni. **Absolvuj roverské akcie.** Ži naplno!

Úloha tútora a roverskej skupiny

Tútorom je ten, kto má na starosti putujúcich roverov. Tútor slúži ako „dutá vrba“. Rešpektuje súkromie a tajomstvo, ktoré sa vysloví. Nie je v popredí, ale nenápadne

pomôže, postrčí... V úlohách pomáha stanoviť dôkazy činom, podľa uváženia a individuálnych schopností. Bdie nad vyváženosťou roverskej cesty, aby kultúrne disciplíny boli v rovnováhe s fyzickým výkonom, pobytom v prírode a zručnosťami uchádzača. Aby uchádzač bol aktívny nielen vo vzťahu k sebe, ale aby bol rovnomerne užitočný aj svojmu okoliu. Nechceme jednostranne vyvinutého jedinca. Ani svalovec, ani dokonalý vševed nie je naším ideálom. Tútor organizuje vigílie, lebo je dôležité, aby sme spolu hovorili a rozjímali.

Osobným tútorm môže byť aj všeobecne akceptovaná, duchovne bohatá osobnosť, dokonca aj mimo skautingu. Roveri si takého človeka môžu nájsť a dohodnúť sa s roverským kruhom, aby ho akceptoval, odobril.

Úlohou tútora nie je kontrola. Nie je ani športový rozhodca. Je tu na to, aby poradil, povzbudil a sporadicky sledoval, ako ďaleko uchádzač je. Tútor má predovšetkým za úlohu uviesť po splnení podmienok uchádzačov na pasovanie do stavu roverského a predelenie rodového erbu.

Ciest je päť

Prsty jednej dlane - ani jednu cestu nemôžeš vynechať, inak minieš cieľ. Dospejš do cieľa, cesty sú splnené.

Naše cesty sa podobajú stromu s vetvami, alebo srdcu s krvným obehom. Cesty sa vetvia. Dole ako korene, na ktorých pevne stojí strom, hore ako koruna, ktorá sa týči do neba. Korene a vetvy spája jeden kmeň. Symbol hľadania ciest. Korene ako istota zeme, konáre a vetvy ako nádej. Koruna stromu je otvorená do voľného priestoru. Slobodne do nej vniká vietor a vtáky si v nej

s dôverou stavajú hniezda. Vidno cez ňu nebo plné hviezd...

Podobným symbolom je aj srdce. Cesty sú ako tepny a žily. Vychádzajú a vchádzajú do srdca. Srdce je počiatkom a koncom cest. Srdce a kmeň sú jadro!

Tvoj tútor oznamí roverskému kruhu, že si prešiel „nádvorím draka“.

Skôr, než sa oficiálne staneš roverom, môžeš byť prijatý do stavu roverského. Tvoj tútor tå povedie až na nádvorie rytierov, odtiaľ si osameľým jazdcom. Iniciačný obrad je podobný prijatiu do stavu rytierskeho. Dostaneš dôveru ostatných roverov a budeš medzi nich slávostne prijatý.

A potom do ticha noci zaznie hlas: „Pasujem ťa do stavu roverského s právom nosiť rodový erb.“ Uvidíš, ako tieň meča mäkkoo dosadá na tvoje plece. Môžeš sa uštipnúť a uvidíš to znova. Hrad, rytieri, postavy, polnočné ticho. **Kedy príde tvoj deň?**

Hranice roverského programu

Častou tému dneška sú rozhovory o tom, ako kto zbohatol. Koľko kto zarobí, čo má a čo vlastní. Myslia sa tým, pochopiteľne, hmotné statky a pokiaľ možno, tučné bankové kontá. Je však aj iný

druh bohatstva. To, nad ktorým sa zvykneme iba pousmiať a často ho zaradujeme do ríše romantizmu a naivitu. Je to vnútorné, duchovné bohatstvo. Patrí sem viera, morálka, poznatky a vedomosti, pozitívne myšenie, svet pocitov, imaginácia, schopnosť mať predstavy, empatia, asertivita. Je to pocit, že sme užitoční, že na nás niekomu záleží.

Pocit, že síce nežijeme v sláve, ale v duševnom pokoji.

Podobný je aj názor Roberta Baden-Powella, ktorý vo svojej knihe „*Na púti za úspechom*“, už svoju úvodnú kapitolu nazval „*Ako dospieť ku šťastiu, či si chudobný, alebo bohatý.*“

V živote človeka existuje obdobie, vek, kedy je ešte prístupný ideálom. Vek nezača-

žený nánosom skúseností a skepticizmu. Vek ranej dospelosti. Vtedy sú možnosti cieť najzrelšie. Rovering je cestou starších skautov, ktorá má smer a má cieľ. Nie je to len roverská cesta ako individuálny program. Symbol cesty znamená proces vedomého ovplyvnenia a nasmerovania vlastného vývoja. Môjho, tvojho, nášho...

Došli sme k niečomu, na čo nestačíme?

Literatúra o roveroch

- V r.1922 vyšla v Anglicku kniha zakladateľa skautingu lorda R.Baden-Powella pod názvom „*Rovering to succes*“, ktorú v r.1924 priblížil Ján Novák pod názvom *Na pouti za úspechom - kniha hry o život pre mladé muže*.
- Scoutarch Praha vydal v r.1991 brožúrku *Služba* - príručku pre roverskú činnosť od Ivana Makáska. Je to druhé vydanie. Prvé vyšlo v r.1969.
- Za prínosnú a zakladateľskú možno považať činnosť brata Vosátka, autora mnohých kníh o prírode a pôvodnej knihe o roveringu: Mirko Vosátka: *Roverské dopisy*, 1943-1946.
- Na Slovensku sme v r.1991 vydali stručnú príručku *SÚLŠ - Rovering*. Editorom bol br. Ivan Janček (Maršal), náčelník SISK a vodca SÚLŠ, autorom Peter Jančura (Samorast).
- V roku 1993 sme napísali prvú ucelenejšiu prácu *Roverská cesta*, ktorú sme spolu s Edom Kralovičom (Závadom) po nociah spisovali. Mala 40 strán a asi 20 kópií.
- V r.1993 br.Božko napísal stručnú charak-
- teristiku roveringu.
- Väčšou kolektívou prácou a výsledkom druhej vlny roveringu bola **Koncepcia roveringu a Roverská cesta**. Napísali ju Peter Jančura (Samorast), Marek Leskovjanský (Lesky), Luděk Hochmuth, Katarína Trizulíaková (Kaja), Samuel Zubo (Jaso). Vyšli ako príloha Skautských zvestí v roku 1998.
- **Tri farby roveringu** napísal Samuel Zubo (Jaso), vyšla ako príloha Skautských zvestí v roku 1999.
- Bruno Břečka vydal knihu **Kronika Čs. skautského hnuti** vo vyd. BR Junáka, Brno, 1999.
- Václav Břicháček a kolektív vydali knižku **Rovering** vo vydavateľstve Skautské prameny v Liberci v r.2000.
- **Výchovný program Slovenského skautingu** spísal Skautský kruh Programovej rady v októbri 2000.
- V roku 2001 vyšla **Príručka pre vodcov pilotných oddielov skautov a roverov**, ktorú vydal Skautský kruh Programovej rady SISK.

ROVERSKÁ CESTA - INDIVIDUÁLNY PROGRAM ROVEROV

Týtori a členovia realizačného tímu RLŠ

tutor	kontaktná osoba pre oblasť	člen RT-RLS	prezývka	meno	priezvisko	ulica	mesto	PSČ	telefón	e-mail
1.	Rím. Sobota, Zvolen	1.	Háki	Anton	Horňák	Rímn. kat. far. úrad	Vysoký Slavkov	053 74	0966-943124	jaso@pobox.sk
1.	Žilina	1.	Jaso	Samuel	Zubo	Maloohontská 14	Rimavská Sobota	979 01	0905-369498	kaja.kajala@pobox.sk
1.	Trnava	1.	Kaja	Kaja	Trizulíková	Dobsínskeho 11	Žilina	010 08	089-53416	sloraj@spisnet.sk
1.	Spisská Nová Ves	1.	Leila	Daniela	Mildeová	Koceľova 32	Trnava	917 00	0805-20082	
1.	Bratislava	1.	Ľesky	Marek	Leškajevianský	Štr., nábr. 12/12	Spisská Nová Ves	052 01	0965-440331	
1.	Bratislavská Bystrica	1.	Ludek	Ludek	Hochmuth	Mládežnická 31	Bratislavská Bystrica	974 01	088-41-38889	
1.	Zvolen	1.	Rómeo	Júlia	Vlăsilková	J. Kráľa 1000/6	Stupava	900 31	0905-850866	oemor@pobox.sk
1.	Trnava	1.	Samorast	Peter	Jancúra	Hronská 34	Slovenská Lúčka	976 13	088-41-87088	jancura@sap.sk
1.	Štrážska	1.	Sztráka	Miroslava	Mikovinyová	Kremnická 11	Zvolen	960 01	0903-221116	straka@pobox.sk
1.	Štrážska	1.	Štrkáč	Jakub	Slobodník	Nenuďova 3	Trnava	917 00	0805-5531630	strky@pobox.sk
1.	Sabinov	1.	Tígi	Slavomír	Uličný	Ražňany 23	Sabinov	082 61	0934-3677	tigi@pobox.sk
1.	Zeleníkár	1.	Jozeff	Štefek	Fárdyho 1	Banská Štiavnica		969 00	0859-6913959	
1.	Prešov	1.	Četan	Vladimír	Doliak	Októbrová 71	Prešov	080 01	091-42270	wolak@pobox.sk
1.	Đurana	1.	Juraj	Janiga	F. Krišta 28	Sabinov	083 01	0934-521230	duranak@pobox.sk	
1.	F-H	1.	Adriána	Gresková	Levočská 11	Sabinov	083 01	0934-2993	fil@pobox.sk	
Košice	1.	Maťo	Marián	Kolesář	Čínska 2	Košice	040 13		kolesar@pobox.sk	
Zvolen	1.	Sirkli	Mikhail	Sirota	Nová 61	Lieskovec	962 21	0855-5370282		

kontakt na Roverský kruh a RLŠ:

briš@pobox.sk
<http://www.slovaknet.sk/skaut/>

SLOVENSKÝ SKAUTING